

12 РОМАНА ЗА МОМИЧЕТА

Принцесата и таласъмите

ПАН

ДЖОРДЖ МАКДОНАЛД

ДЖОРДЖ МАКДОНАЛД ПРИНЦЕСАТА И ТАЛАСЪМИТЕ

Превод: Ивайла Божанова

chitanka.info

Принцесата Айрини живее щастливо в двореца на баща си. Но кралството е заплашено от коварни врагове. Дълбоко под земята, в тунели и пещери живеят таласъми, които кроят планове да нападнат хората. Ще успее ли принцесата с помощта на храброто момче Кърди да победи нашествениците?

Джордж Макдоналд (1824–1905) е роден в Шотландия. Той е второто от шестте момчета в семейството. Талантът да разказва невероятни истории наследява от баща си. Майката на Джордж умира, когато той е едва осемгодишен и тази загуба оказва огромно влияние върху него. Като момче Макдоналд се интересува от химия и медицина. На 16-годишна възраст заминава да учи в Кралския колеж в Абърдийн.

През 1851 г. Макдоналд се оженва за Луиза Пауъл. Началото на литературната му кариера е поемата „Обичай ме, любима“, написана като сватбен подарък за съпругата му.

Литературната си слава Джордж Макдоналд дължи на книгите си за деца. Три от неговите романи са част от класиката на детско-юношеската литература „Принцесата и таласъмите“ (1871), „След северния вятър“ (1871) и „Принцесата и Кърди“ (1883). Тези романи са написани в най-щастливия период от живота му, след преместването на голямото семейство (той има 11 свои деца и две осиновени) в огромна къща в Хамърсмит, Лондон.

Характерното за Макдоналд е способността му да преплита реалността със свръхестественото. Той създава свой специфичен жанр — роман приказка. С творчеството си Макдоналд оказва влияние върху редица по-късни писатели, като К. С. Луис и Дж. Р. Р. Толкин.

ПЪРВА ГЛАВА

ЗАЩО ИМА ПРИКАЗКА ЗА ПРИНЦЕСАТА

Живяла едно време някога принцеса. Баща ѝ бил крал на огромна страна, осеяна с планини и долини. Дворецът му, построен върху висок връх, бил много обширен и красив. Принцесата се казвала Айрини; родила се там, но понеже майка ѝ била болнава, скоро я отвели да я отгледат в един голям дом — нещо средно между замък и селска къща, който се намирал по средата на склона на друга планина.

Принцесата била сладко малко създание. По времето, когато започвам своя разказ, тя била на осем години. Имала красиво и мило лице, а очите ѝ блестели като две кръгчета нощно небе и във всяко синьо кладенче греела потопена по една звездичка. Очите ѝ сякаш знаели откъде са дошли — толкова често се насочвали нагоре. Таванът на детската стая бил боядисан в синьо и изрисуван със звезди; почти приличал на истинско небе. Но се съмнявам принцесата да е виждала някога истинското небе. Сега ще обясня причината. И смятам веднага да спомена причината.

Недрата на планините били прорязани от огромни кухини: пещери, свързани с криволичещи проходи. В някои от тях се пенела вода и щом през скален процеп попаднела светлина, върху нея блясвали всички цветове на дъгата. Не бихме научили много за подземния свят, ако там нямало мини — големи дълбоки ями с

разклонени настрани дълги галерии и пасажи. Прокопали ги, за да се стига до рудата, с която били пълни недрата на планините. Докато копаели, миньорите нерядко попадали на естествени пещери, които често имали далечни излази от другата страна на планината или отвеждали към дълбоки клисури.

Подземните пещери били обитавани от странни същества. Някои ги наричали гноми, други — коболди, трети — таласъми или подземничета. В кралството съществувала легенда, че някога те живеели на земята и доста приличали на останалите хора. Но незнайно защо всички изчезнали. В легендата, все пак, се споменават различни причини: кралят събирал прекалено високи данъци; въдворил порядки, които не им допадали; по някакъв повод започнал да се отнася по-строго с тях като наложил и по-сурови закони. И всички таласъми изчезнали. Според легендата обаче, вместо да се преселят в друга страна, те потърсили убежище в подземните пещери. Излизали само нощем, но дори тогава се скупчвали на малки дружинки и не се показвали наведнъж пред никого. Излизали на чист въздух единствено в недостъпните дебри на планината. Малцината, които успели да ги зърнат твърдели, че през изминалите години доста се променили. И нищо чудно! Та нали не живеели на слънце, а из студени, влажни и тъмни места. Не били грозни според нашите представи за грозотата, а имали или неописуемо противни, или нелепо тъжно-смешни лица и тела. Виденията на най-необузданото въображение, превъплътени чрез молив или четка, не били в състояние да преувеличат чудатия им външен вид. Подозирам обаче, че разказвачите са се объркали: просто са взели някое животно за таласъм, но за това ще разкажа после. В

действителност таласъмите не се различавали толкова от хората, колкото разпространените описания твърдели. А в замяна на недъгавостта, изкривила телата им, те натрупали знания и мъдрост и сега можели да вършат неща, които биха се сторили невъзможни за всеки простосмъртен човек. Но ведно с острия ум те станали пакостливи — най-голяма радост им доставяло да правят злини на хората, които живеели по откритите склонове над главите им. Все още продължавали да хранят привързаност към тях, затова не проявявали жестокост заради самата жестокост към онези, които се изпречвали на пътя им; но същевременно още изпитвали вековната омраза, наследена от дедите им, към обитателите на някогашните свои земи и особено към краля, станал причина за прогонването им; затова търсели начини да ги тормозят. Често мъченията били не по-малко необикновени от изобретателите си. И макар с ръст на джуджета и уродливи тела, физическата им сила била равна на находчивостта. С течение на времето и те се сдобили с крал и министри, чиято единствена грижа, ведно с всекидневните дела, била да измислят пакости за съседите. Е, сигурно вече добре разбирате защо малката принцеса никога не била виждала нощното небе — всички така се страхували от таласъмите, че не я пускали да излезе от къщата дори заобиколена от огромна свита. А скоро ще видим, че страховете им били съвсем основателни.

ВТОРА ГЛАВА

ПРИНЦЕСАТА СЕ ЗАГУБВА

Споменах, че в началото на моята приказка принцеса Айрини била осемгодишна. А самата приказка започва така:

Един много влажен ден планината била покрита с мъгла. Капчиците й били тъй гъсти, че се стичали като дъждовни капки по покрива на голямата стара къща и капела от всички стрехи. Принцесата, естествено, не можела да излезе. Било й скучно, толкова скучно, че не намирала забава дори в играчките. Щяхте да се учудите как е възможно такова нещо, стига да имах време да ви опиша поне половината от нейните играчки. Но и да ви ги опиша, няма да станат ваши и тъкмо тук е разликата: как може да ти е скучно с нещо, преди да го притежаваш? Но си заслужаваше да се види: седи тя в детската стая, с тавана небе над главата, пред голяма маса, отрупана с играчки. Ако някой художник иска да нарисува тази картина, ще го посъветвам да не се захваща с играчките. Самият аз не смея дори да се опитам да ги опиша, така че ще е по-разумно той да не се пробва да ги рисува. Добре би сторил да последва съвета ми. Той умее да върши хиляди неща, които аз не мога, но все едно — няма да му се удаде да изобрази тези играчки. Никой друг, освен него обаче не би нарисувал по-добре принцесата — опряла превит гръб на облегалката на стола, свела глава, отпуснала ръце в скута и много окаяна, както смята самата тя. Смята

така, защото иска само едно — да излезе навън и така да се намокри до кости, че да хване една хубава настинка, та да се тръшне в леглото и да яде овесена каша. В следващия момент бавачката излиза от стаята.

А това за принцесата е промяна; тя леко се разбужда и се оглежда. Скача от стола и побягва през вратата — не онази, през която току-що излезе бавачката, а през другата — към подножието на странно, старо, проядено от червеи дъбово стълбище — където сякаш никога не е стъпвал човешки крак. Принцесата вече се бе качвала до шестото стъпало и в ден като този това е достатъчно, за да се опита да открие какво има на върха.

Тя се изкачваше все нагоре и нагоре — толкова дълъг ѝ се стори пътят! — докато стигна до третата площадка. Там откри, че площадката преминава в дълъг коридор. И хукна по него. От двете страни имаше безчет врати, толкова много, че не ѝ се прииска да отвори нито една, а изтича до края и зави по друг коридор, също пълен с врати. Зави още два пъти, а наоколо продължаваше да вижда единствено и само врати. Започна да се плаши. Каква тишина! И вероятно всички тези врати крият празни стаи! Ужасно. А и дъждът шумно барабанеше по покрива. Обърна се и с всички сили се впусна — ехото от стъпките ѝ заглушаваше шума от дъжда — обратно към стълбището, в безопасната детска стая. Така си мислеше тя, но всъщност отдавна беше загубила пътя. Какъв ти път! Тя самата се беше загубила.

Тича още малко, зави няколко пъти и чак тогава започна да се плаши. Съвсем скоро се убеди, че е загубила обратния път. Навсякъде стаи, а никъде — стълбище! Сърчицето ѝ биеше в такт със забързаните ѝ стъпки, в гърлото ѝ заседна буца. Но беше прекалено нетърпелива и може би прекалено изплашена, за да заплаче веднага. Най-накрая надеждата я напусна. Навсякъде само коридори и врати! Хвърли се на пода и избухна в горък плач.

Ала не плака дълго — беше смела, толкова смела, колкото може да се очаква от принцеса на нейната възраст. След като си поплака добре, се изправи и изтупа праха от роклята си. О, колко стар беше този прах! После избърса лицето си с ръце — и принцесите, подобно на други мои познати момиченца, невинаги носят кърпичка в джоба. И накрая, като истинска принцеса, взе твърдото решение да се захване за работа и да открие обратния път: ще тръгне по коридорите, ще огледа

всеки ъгъл и ще намери стълбището. Речено-сторено, но без успех. Без да знае, тя обикаляше за сетен път едни и същи места — всички коридори и врати си приличаха. Най-накрая, в един ъгъл, през една откритата врата все пак зърна стълбище. Но уви! То водеше в погрешна посока: вместо надолу — нагоре. Колкото и изплашена да беше, принцесата не се въздържа да провери накъде ще я отведе стълбището. То беше толкова тясно и стръмно, че тя лазеше като четириногото животинче.

ТРЕТА ГЛАВА

ПРИНЦЕСАТА И... ЩЕ РАЗБЕРЕМ КОЙ

Принцесата стигна върха на стълбището и се озова на малка квадратна площадка с три врати — двете една срещу друга, а третата срещу стълбището. Спря за миг; не знаеше какво да предприеме. Но както стоеше, дочу странен жужащ звук. Да не би да беше дъждът? Не. Звукът бе доста по-нежен и монотонен от шума на дъжда, който сега едва долавяше. От време на време ниският сладък жужащ звук секваше за малко и пак продължаваше. Наподобяваше най-вече жуженето на щастлива пчела, открила изобилно кладенче мед в топчесто цвете. Откъде ли идваше? Тя долепи ухо до една от вратите — дали не идва отвътре; после — до следващата. Когато сложи ухо на третата, вече нямаше съмнение откъде идва: от нещо вътре в тази стая. Какво ли беше то? Доста се страхуваше, но любопитството ѝ надви страха: внимателно отвори вратата и надникна вътре. И какво мислите, че видя? Една старица, която предеше.

Сигурно ще се учудите защо принцесата реши, че старицата е старица, след като ви съобщя, че жената беше не само красива, но и с бяла и гладка кожа. И още нещо: вчесаните ѝ назад коси откриваха челото и лицето ѝ и свободно се спускаха по раменете и гърба. Не приляга на старица — нали така? Аха! Но косите бяха бели като сняг. И въпреки гладкото лице, очите гледаха така мъдро, че нямаше начин човек да не забележи колко е възрастна. Принцесата, без да може да обясни защо, наистина я сметна за старица — приближава петдесетте, помисли си тя. Но всъщност жената бе доста по-възрастна, както ще чуете след малко.

Докато принцесата се взираше смаяна през отворената врата, старицата вдигна глава и пророни със сладък, но стар и треперещ глас, който приятно се сливаше с непрестанното жужене на чекръка:

— Влез, мила моя, влез. Радвам се да те видя.

Че принцесата беше истинска принцеса, ще се убедите ей сега; тя не остана овесена на дръжката на вратата и не продължи да зяпа

неподвижно, както правят някои, за които знам, че е трябвало да бъдат принцеси, но всъщност са само малки невъзпитани момичета. Тя направи точно това, което ѝ казаха: пристъпи напред и внимателно затвори вратата зад гърба си.

— Ела при мен, мила моя — обади се старата жена.

И принцесата отново изпълни думите ѝ. Тръгна към старицата — много бавно, признавам — но не спря, докато не се приближи до нея и я погледна в лицето със сините си очи с двете потопени звездички в тях.

— Защо са мокри очите ти, дете? — попита старата жена.

— Плаках — отвърна принцесата.

— Защо, дете?

— Защото не мога да намеря обратния път надолу.

— Но намери пътя нагоре.

— Не веднага... Мина доста време.

— Лицето ти е шарено като гърба на зебра. Нямах ли кърпичка да се избършеш?

— Не.

— Тогава защо не дойде при мен, аз да избърша очите ти?

— Ако позволите — не знаех, че сте тук. Ще го сторя следващия път.

— Това се казва добро дете! — похвали я старата жена.

Тогава тя спря чекръка, стана и излезе от стаята. След малко се върна със сребърен леген и мека бяла кърпа, после изми и избърса грейналото личице на Айрини. А принцесата си мислеше колко гладки и хубави са ръцете ѝ!

Жената тръгна да изнесе легена и кърпата, а принцесата я огледа и се учуди на изправената ѝ фигура, защото макар и толкова стара, тя не бе привела гръб. Беше облечена в черна коприна и тежки бели дантели, а косите ѝ блестяха като сребро. Мебелите в стаята не бяха повече отколкото в дома на най-бедната предачка. Нямахше килим, нямахше дори маса — само чекръка и стола до него. Жената се върна, седна и без да пророни думичка, пак се захвана да преде, а Айрини, която за пръв път виждаше чекрък, застана до нея да погледа. Нишката отново се заточи и тогава, без да поглежда към принцесата, старицата попита:

— Знаеш ли как се казвам, момиченце?

— Не, не зная — отвърна принцесата.
— Името ми е Айрини.
— Това е *мое* име! — извика принцесата.
— Знам. Дадох ти моето. Не аз нося твоето име, а ти — моето.
— Как е възможно? — попита принцесата озадачено. — Винаги съм се казвала така.

— Татко ти, кралят, ме попита дали не бих ти го дала; аз, разбира се, нямах нищо против. Направих го с удоволствие.

— Много мило от ваша страна да ми дадете името си — и при това — толкова красиво — обяви принцесата.

— О, не е чак толкова *мило*! — отвърна старата жена. — Името е нещо, което можеш да дадеш, а в същото време да си го запазиш. Притежавам доста такива неща. Не би ли искала да узнаеш коя съм, дете?

— Да... Много бих искала.

— Аз съм твоята прапрабаба — изрече жената.

— Какво е това? — осведоми се принцесата.

— Аз съм майка на майката на майката на баща ти.

— Олеле! Не го разбирам — призна принцесата.

— Знам. Така и очаквах. Но това не значи, че не мога да ти кажа коя съм.

— О, не! — съгласи се принцесата.

— Ще ти го обясня, когато пораснеш — продължи старата жена.
— Но поне едно можеш да разбереш сега: дойдох тук, за да се грижа за теб.

— Отдавна ли сте дошли? Вчера ли? Или днес, защото е толкова мокро и не можах да изляза?

— Тук съм, откакто самата ти си се появила.

— Колко отдавна! — възкликна принцесата. — Аз самата не помня кога съм се появила.

— Предполагам, че не помниш.

— Но никога не съм ви виждала.

— Не, но ще ме видиш отново.

— Винаги ли живеете в тази стая?

— Не спя тук. Спя от другата страна на коридора. Но през деня повечето време седя тук.

— Не ми харесва. Детската ми стая е много по-красива. Вие също трябва да сте кралица, след като сте моя прапрабаба.

— Да, кралица съм.

— Тогава къде е короната ви?

— В спалнята.

— Много искам да я видя.

— Ще ти я покажа някой ден, но не днес.

— Чудя се защо бавачката не ми е споменала нищо досега.

— Защото бавачката ти не знае нищо за мен. Никога не ме е виждала.

— Но все някой знае, че сте в нашата къща?

— Не, никой.

— Тогава кой ви носи вечерята?

— Отглеждам домашни птици... така да се каже.

— Къде ги държите?

— Ще ти покажа.

— И кой ви прави пилешка супа?

— Аз никога не убивам моите пилета.

— Нещо не разбирам.

— Ти какво закуси днес? — попита старицата.

— Ами... Хляб, мляко и яйце... О, вие ядете яйцата?

— Да, точно така. Ям яйцата.

— Затова ли косите ви са така бели?

— Не, миличка. От годините е. Аз съм много стара.

— И аз така си помислих. На петдесет години ли сте?

— Да... Дори на повече.

— На сто?

— Да... Дори на повече. Толкова съм стара, че не можеш да отгатнеш. Ела да ти покажа пилетата.

Тя отново спря да преде. Надигна се, хвана принцесата за ръка, изведе я от стаята и отвори вратата срещу стълбището. Принцесата очакваше да види много кокошки и пиленца, но вместо това първо видя синьото небе, а после — покрива на къщата и цяло ято красиви гълъби: повечето бяха бели, но имаше и с други цветове. Те се разхождаха, покланяха се един на друг и разговаряха на неразбираем за нея език. От удоволствие Айрини плесна с ръце. В този момент птиците така замахаха с криле, че тя се стъписа.

— Изплаши пилетата ми — усмихна се старицата.

— И те ме изплашиха — отвърна принцесата също с усмивка. — Колко са красиви! И яйцата им ли са хубави?

— Да, много.

— Но сигурно чашката ви за яйца е много малка! Не е ли по-добре да отглеждате кокошки? Така ще имате по-големи яйца?

— Да, но как ще ги изхранвам?

— Разбирам — кимна принцесата. — Гълъбите сами се грижат за прехраната си. Имат криле.

— Точно така. Ако не летяха, нямаше да мога да ям яйцата им.

— Но откъде взимате яйцата? Къде са им гнездата?

Жената дръпна едно въженце с примка на края, закачено до вратата, и повдигна капандурата: показаха се множество гнезда — в някои имаше малки пиленца, а в други — яйца. Птиците влизаха през далечния край, а тя взимаше яйцата от близкия. Старицата бързо затвори капандурата, за да не се подплашат гълъбчетата.

— О, какъв необикновен начин за прехрана! — изпадна във възторг принцесата. — Ще ми дадете ли да изям едно яйце? Доста огладнях.

— Някой ден ще ти дам, но сега трябва да си вървиш, защото бавачката ти ще се тревожи. Сигурно вече те търси навсякъде.

— Но не и тук — отбеляза принцесата. — О, колко ще се изненада, когато ѝ разкажа за моята прабаба!

— Сигурно — съгласи се тя със странна усмивка. — Внимавай да ѝ разкажеш всичко съвсем точно.

— Непременно. Моля ви, ще ме върнете ли при нея?

— Не мога да вървя толкова дълго, но ще те отведа до стълбището, а оттам ще слезеш бързо и ще се прибереш в стаята си.

Малката принцеса хвана ръката на старата жена, а тя, оглеждайки се наоколо, я заведе до площадката на първото стълбище, после до площадката на второто и не си тръгна, докато не я видя да слиза до половината на третото стълбище. Щом чу радостния възглас на бавачката, че е намерила принцесата, старицата отново се изкачи по стълбите — доста пъргаво за толкова възрастна прапрабаба — и пак седна пред чекръка. Милото ѝ старо лице отново се озари от странна усмивка.

Друг път ще ви кажа какво точно предеше.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

КАК ПОСРЕЩНА БАВАЧКАТА ВСИЧКО ТОВА

— О, принцесо, къде бяхте? — бавачката я взе в обятията си. — Не е хубаво да се криете толкова дълго. Започнах да се страхувам...

Тук тя млъкна.

— От какво започна да се страхуваш, бавачке? — попита принцесата.

— Няма значение — отвърна тя. — Друг път ще ти обясня. А сега кажи къде беше?

— Много далеч и нагоре, за да видя моята висока стара прапрабаба — изчурулика принцесата.

— Какво значи тази шега? — учуди се бавачката.

— Значи, че отидох много, много нагоре, за да видя прапрабаба. О, бавачке, нямаш представа колко е красива майката на баба ми. Тя е *толкова* стара! И с такива прекрасни бели коси — бели като сребърната ми чашка. Да, сега, когато се замисля, съм сигурна, че косите ѝ са сребърни.

— Какви небивалици разправяте, принцесо? — не вярваше бавачката.

— Не са небивалици — отвърна Айрини доста обидено. — Ще ти я опиша: тя е доста по-висока от теб и много по-красива.

— Така ли? — сопна се бавачката.

— И се храни с яйца от гълъби.

— Сигурно — отбеляза бавачката.

— И седи в празна стая. Там преде по цял ден.

— Не се и съмнявам — отвърна бавачката.

— И държи короната си в спалнята.

— Разбира се: съвсем подходящо място да държиш короната си. Убедена съм, че я слага на главата си, докато спи.

— Не ми каза такова нещо. И мисля, че не го прави. Няма да ѝ е удобно. Ти как мислиш? Не вярвам татко да носи короната си вместо нощна шапчица. Какво ще кажеш?

— Никога не съм го питала, но нищо чудно.

— Тя била тук, откакто съм се появила на бял свят, от толкова много години.

— Всеки би ти го казал — отбеляза бавачката, като не вярваше на нито една Айринина думичка.

— Тогава защо не си ми казала?

— Нямаше нужда. Сама можете да си го измислите.

— Значи не ми вярваш! — разгневи се принцесата, както можеше да се очаква.

— Нима очаквате да ви повярвам, принцесо? — попита хладно бавачката. — Знам, принцесите обичат да си измислят истории, но за пръв път чувам, че другите трябва да им вярват — добави тя, като видя, че детето е искрено.

Принцесата се разплака.

— Е, хубаво е да знаете — започна бавачката раздразнена от плача, — че никак не подобава на една принцеса да разказва небивалици и да очаква, че ще ѝ повярват само защото е принцеса.

— Но е така, уверявам те.

— Значи сте сънували, дете.

— Не, не беше сън. Качих се горе, загубих се и ако не бях открила красивата старица, никога нямаше да се намеря.

— Как ли пък не!

— Е, ела тогава с мен горе и да видим дали не говоря истината.

— Чака ме работа. Време е за обяд и не желая да слушам повече глупости.

Принцесата избърса очите си, а лицето ѝ така пламтеше, че сълзите скоро изсъхнаха. Седна да се храни, но почти не хапна. Принцесите никак не обичат да не им вярват, защото истинската принцеса никога не лъже. Затова целият следобед тя не пророни думичка. Само отвърщаше на въпросите на бавачката — все пак истинската принцеса никога не се държи невъзпитано, дори когато е засегната.

Бавачката, разбира се, не се чувстваше никак добре — макар да не повярва на нито една думичка от историята на Айрини, тя обичаше

момиченцето и се ядосваше на себе си, задето му се бе троснала така. Мислеше, че тъкмо това е причината за тъгата на принцесата; не ѝ идваше на ум, че детето истински се бе обидило, защото не му вярват. Вече се мръкваше, а от всяко движение на Айрини, от всеки неин поглед ставаше от ясно по-ясно: принцесата бе толкова разстроена и угрижена, че не се радваше на играчките си, въпреки опитите да се забавлява. А от това безпокойството на бавачката растеше. Стана време за лягане. Тя съблече и сложи детето в леглото, но вместо да подаде устни за целувка, малката извърна глава и не помръдна. Сърцето на бавачката съвсем премалая и тя се разплака. Още преди да чуе първото ридание, принцесата я погледна и подаде лице за обичайната целувка, ала бавачката държеше кърпичка пред очите си и не я забеляза.

— Бавачке — поде принцесата, — защо не ми вярваш?

— Защото не мога да ти повярвам — отвърна бавачката и усети как отново се разгневява.

— Е, щом не можеш — примири се Айрини, — няма да ти се сърдя повече. Ще те целуна и заспивам.

— Малко ангелче! — трогна се бавачката, взе я на ръце и заобикаля стаята, като я целуваше и притискаше към гърдите си.

— Все пак нали *ще* разрешиш да те заведе при голямата ми прапрабаба? — попита принцесата, докато я слагаха отново в леглото.

— А вие вече няма да твърдите, че съм *грозна*, нали принцесо?

— Бавачке, никога не съм казвала, че си грозна. Защо говориш така?

— Е, и да не сте го изrekli, сте си го помислили.

— Никога. Никога...

— Казахте, че не съм така красива като...

— ... красивата ми баба. Да, така казах; и ще го повторя, защото е истина.

— Тогава *наистина* смятам, че сте *груба* с мен! — не се стърпя бавачката и отново доближи кърпичката до очите си.

— Мила бавачке, не всеки може да е красив като другите. Ти си *привлекателна*, но ако беше красива като баба...

— Не ме интересува баба ви! — тросна се бавачката.

— Бавачке, така не се говори. Не заслужаваш да ти приказвам, докато не спреш да се държиш така.

Принцесата пак се обърна на другата страна, а бавачката отново се засрами.

— Искам да ви се извиня, принцесо — обяви тя, макар в гласа ѝ да се долавяше обида. Но принцесата реши да не обръща внимание на тона, а само на смисъла на думите.

— Сигурна съм, че втори път няма да говориш така — отбеляза тя, като отново погледна бавачката. — Искам само да добавя, че ако беше два пъти по-привлекателна, някой крал непременно щеше да се ожени за теб и тогава какво щеше да стане с мен?

— Вие сте ангелче! — повтори бавачката и пак я прегърна.

— Е — настоя Айрини, — сега вече *ще* дойдеш да видиш баба ми, нали?

— Ще дойда с вас, където поискате, мое ангелче — съгласи се тя и само след две минути изтощената малка принцеса спеше дълбоко.

ПЕТА ГЛАВА

ПРИНЦЕСАТА ОСТАВЯ НЕЩАТА ТАКИВА, КАКВИТО СА

На следващото утро принцесата се събуди и веднага чу, че дъждът продължава да вали. И този ден бе като предишния; съвсем същият, да се чуди човек каква е ползата от него. Но първата ѝ мисъл бе не за дъжда, а за жената в кулата и тя си заблъска главата дали още сутринта да не накара бавачката да изпълни обещанието си и да намерят заедно баба ѝ — след закуската, разбира се. Мисли, мисли и стигна до важно заключение: старата жена сигурно няма да остане доволна, ако ѝ заведат някого, без предварително да са поискали разрешението ѝ; щом се храни само с яйца от гълъби, при това си ги приготвя сама, очевидно няма желание домочадието да подозира за присъствието ѝ. И принцесата реши при първа възможност да изтича горе сама и да попита дали да доведе бавачката. Баба ѝ сигурно ще се съгласи — твърдо вярваше малкото момиче — щом няма друг начин да ѝ повярват, че казва истината.

Докато траеше обличането, принцесата и бавачката бяха първи приятелки и затова принцесата излапа една огромна детска закуска.

— Чудя се, Лути... — така Айрини наричаше галено бавачката, — ... какъв ли вкус имат яйцата на гълъбите? — попита тя, докато ядеше яйцето си. А то не бе обикновено, защото за нея винаги избираха розовите.

— Ще намерим яйце от гълъб и така сама ще проверите — предложи бавачката.

— О, не, не! — възпротиви се Айрини. Изведнъж ѝ хрумна да не би прислугата да обезпокои старицата. Дори можеха да оцетят старата жена — за нея щеше да остане едно яйце по-малко.

— Колко странно човече сте вие — учуди се бавачката. — Първо искате нещо, после веднага се отказвате!

Но не го каза намръщено, а принцесата не се обиждаше от приятелски забележки.

— Е, Лути, имам си причини — тайнствено рече тя, без да добави каквото и да било — не ѝ се искаше да подхващат стария спор. Какво щеше да стане, ако бавачката предложи да отидат при баба ѝ, преди принцесата да е взела разрешението на старицата? Можеше, разбира се, да не се съгласи да я заведе, но тогава бавачката съвсем нямаше да ѝ вярва.

Понякога бавачката излизаше от стаята — по-нататък тя самата ще го потвърди. И понеже преди последната случка принцесата никога не ѝ бе създавала и най-малка тревога, още не ѝ бе дошло на ум да я пази по-строго. Затова и сега бързо-бързо я остави сама. А Айрини използва първата възможност и хукна нагоре по стълбата.

Днешното приключение обаче не беше като вчерашното, макар да започна по същия начин; и наистина днешният ден рядко е като вчерашния, стига хората да са склонни да забележат разликата, дори когато вали. Принцесата тичаше от коридор на коридор, но все не успяваше да намери стълбището към кулата. Подозирам, че не се бе изкачила достатъчно високо и вместо на третия, търсеше на втория етаж. Най-сетне реши да се връща, опита се да намери пътя, но — напразно; оказа се, че отново се е загубила.

Беше по-разочарована от вчера и не е чудно, че пак се разплака. Изведнъж се сети, че щом се разплака миналия ден, откри стълбището към баба си. Мигом се надигна, избърса очи и пак подхвана търсенето. Не намери точно каквото търсеше, но откри нещо почти толкова интересно: стигна до стълбище, което не водеше нагоре, а надолу. Очевидно не се бе изкачила по това стълбище, но все пак беше по-добро от нищо; започна да слиза, като си тананикаше весело, и ето че стигна най-долу. За своя изненада се озова в кухнята. Не ѝ позволяваха да ходи там сама, но бавачката често я водеше — така че не само я познаваха, но беше и любимка на прислугата. Щом се появи, всички се засуетиха: всеки искаше да я прегърне. А новината скоро стигна до ушите на бавачката. Тя пристига начаса да я отведе без ни най-малка представа как се е озовала там. А принцесата си замълча.

Неуспехът да открие старата жена не я разочарова, но я накара да се замисли. Малко остана да се съгласи с бавачката, че е сънувала; но това не трая дълго. Чудеше се дали ще я види някога пак. Мъчно ѝ

беше, че не я намери точно когато особено ѝ се искаше да я види. Твърдо реши да не говори повече за това с бавачката — прекалено малко бяха възможностите, за да докаже думите си.

ШЕСТА ГЛАВА

МАЛКИЯТ МИНЬОР

На следващия ден огромният облак все още висеше над планината и дъждът се лееше като вода от мокра гъба. Принцесата много обичаше да е навън и едва не се заплака, когато видя, че времето не се е оправило. Но мъглата вече не беше толкова мръсносива — тук-там се прокрадваше и светлина; с напредването на деня ставаше все по-светло и по-светло, докато накрая въздухът така заблестя, че почти не можеше да се гледа, а късно следобед слънцето проби победоносно облаците и Айрини запляска от удоволствие:

— Виж, виж, Лути! — викаше тя. — Слънцето си е измило лицето. Виж колко е ярко! Вземи ми шапката и да отидем на разходка. О, мила Лути, колко съм щастлива!

Едно от удоволствията на Лути бе да доставя радост на принцесата. Тя взе шапката и пелерината ѝ и двете поеха нагоре в планината; пътят бе каменист и стръмен и водата се отцеди само няколко минути след края на дъжда. Беше достатъчно сухо, за да се върви. Облаците отплаваха надалеч разкъсани. Наподобяваха големи, рунтави овце с изсветлена от слънцето козина — бяла-бяла — щом ги погледнеш, и те заслепяват. След дъжда небето грееше дълбоко и чисто синьо. Капките по дърветата край пътя проблясваха като скъпоценни

камъчета на слънце. Само пъргавите планински поточета бяха загубили блясъка си; от кристални бяха станали кафеникаво кални, но наваксаха загубения цвят със звук или шум — защото придошлото поточе съвсем не бълбука мелодично. Ала Айрини остана запленена от мътните води, потекли надолу. И Лути споделяше радостта ѝ — самата тя също не бе излизала от къщи цели три дни. Но по едно време забеляза, че слънцето слиза към хоризонта и подкани да се прибират. Повтори го веднъж, повтори го дважд, повтори го трижд и всеки път принцесата настояваше да повървят още малко — щели да се озоват за миг вкъщи, защото нямало нищо по-лесно и по-бързо от това да се спускаш по хълма. Така двете продължаваха нагоре и нагоре — тук, да погледнат папратите, облени от поточе като водна арка, там да вземат лъскаво мокро камъче от скалата и още по-нататък да погледат полета на птичка. Изведнъж сянката на високия планински връх изникна отпред. Бавачката замръзна на място, разтрепери се, грабна принцесата за ръка и хукна надолу по хълма.

— Защо бързаме толкова, Лути? — попита Айрини, докато припкахе до нея.

— Не бива да оставаме навън нито миг повече.

— И все пак ще останем още много мигове.

Беше самата истина. Бавачката почти се разплака. Бяха отишли прекалено далеч от къщата. Беше нарушила специалното нареждане да не остава с принцесата навън нито миг след залез-слънце; а сега бяха най-малко на два километра нагоре из планината! Узнае ли Негово Величество, таткото на Айрини, тежко и горко на Лути — няма съмнение: ще я уволнят. Сърцето ѝ би се пръснало, ако трябва да се раздели с принцесата. Какво чудно тогава, че тичаше? А Айрини не се изплаши ни най-малко — просто не знаеше от какво да се страхува. Продължаваше да бърби, ала не беше лесно.

— Лути! Лути! Защо тичаш толкова бързо? Зъбите ми тракат, когато говоря.

— Тогава не говорете — посъветва я Лути.

Но принцесата не млъкваше:

— Лути, виж това! Лути, виж онова!

Но Лути вече не обръщаше внимание на нищо и тичаше ли, тичаше.

— Виж, Лути, виж! Не забеляза ли какъв смешен човек наднича зад скалата?

Лути хукна по-бързо. Пътят им минаваше край скалата. Наближиха я и принцесата видя на скалата само една издатина, която бе взела за човек.

— Виж, Лути, виж! При дънера на онова дърво има *странно* същество. Погледни какви физиономии ни прави, Лути!

Лути едва сподави вика си и затича още по-бързо; само че крачетата на Айрини не можаха да я последват и тя се строполи на земята. Разплака се. Е, какво чудно: пътят беше каменист, бе тичала прекалено бързо. За малко бавачката да загуби ума и дума, ала мигом изправи принцесата на крака и отново пое на бегом.

— Кой ми се присмива? — любопитства принцесата, едва сдържайки риданията си, но без да престава да тича — нещо много трудно за ожулените ѝ колене.

— Никой, дете — увери я бавачката почти сърдито.

И в този миг край тях някой гръмко се изкиска и повтори с дрезгав неясен глас:

— Лъжи, лъжи, лъжи!

— Олеле! — Въздишката на Лути прозвуча като стон и клетата жена буквално литна.

— Бавачке! Лути! Не мога да тичам повече. Поспри малко.

— *Какво* да правя? — възкликна бавачката. — Чакай. Дай, ще те нося.

Грабна я на ръце, но ѝ се видя твърде тежка, за да тича с нея, и я остави на земята. Огледа се трескаво, нададе вик и простена:

— Някъде сме сбъркали пътя. Нямам представа къде сме. Загубили сме се, загубили!

От ужас тя се обърка напълно. Наистина се бяха загубили. Уж тичаха към някаква долинка, но там не се виждаше никаква къща.

Айрини не можеше да знае колко сериозна е причината за ужаса на бавачката, защото слугите бяха получили най-строга заповед за нищо на света да не споменават за таласъмите. Така че сега уплахата на бавачката направо я смая. Преди обаче да успее да се разтревожи като нея, чу свирукаме и любопитството ѝ се разпали. Веднага след това насреща им откъм долината се зададе момче. Именно то свиреше;

но преди да се срещнат, свирукането му се превърна в песен. А тя звучеше горе-долу така:

*Звън! Бум! Фрас! Пук!
Туй е глас на чук!
Удари, забий, врътни!
Разфучи се, изпухти!
Цепиме така скали,
натисни таласъмните врати.
Виж как рудата блести!
Раз, два, три —
като злато тя искри!
Четири, пет, шест —
тук копаем ние с чест!
Седем, осем, девет и —
лампа запали и ти.
Десет, единадесет, дванадесет —
дръжката поотпусни.
Весели миньорчета сме ний, караме тук всеки
таласъм да замълчи.*

— Ще ми се ти да замълчиш — срязва го бавачката. В този момент и на това място самата дума „таласъм“ я разтреперваше. Със сигурност ще докара таласъмните, мислеше си тя, щом ги предизвиква така. Но момчето или не я чу, или не я разбра, защото продължи да пее:

*Тринадесет, четиринадесет, петнадесет —
тъй лошотията махни.
Шестнадесет, седемнадесет, осемнадесет —
кличка от кибрит вземи.
Деветнадесет, двадесет —
Таласъмните са много — кат' вълни.*

— Моля те замълчи! — сподавено прошепна бавачката, ала момчето, вече съвсем наблизко, продължи:

*Скок! Хоп! Бръм!
Бърз е като гръм!
Тали! Тали! Таласъм!
Куцаш сякаш си с налъм.
Куц, куцук, куцук, сакън!
Хона! Хона! Таласъм!*

— Така! — обяви момчето и спря пред тях. — Това им стига. Те не понасят песните — за тази да не говорим. Никога не пеят, защото грачат като гарги, а не обичат и другите да пеят.

Момчето носеше миньорски дрехи и смешна шапка. Беше много хубаво: очите му — тъмни като мината, където работеше, грееха като кристалите в подземните скали. Едва ли имаше повече от дванадесет години. Лицето му бе прекалено бледо, за да е красиво, а беше бледо, защото прекарваше на чист въздух и слънце малко време — дори зеленчуците, порасли на тъмно, са бели; ала изглеждаше щастливо и наистина весело — сигурно се радваше, че е разгромило таласъмните. Момчето се бе изпречило на пътя им, но в стойката му нямаше нищо нахално или невъзпитано.

— Видях ги — продължи то, — докато идвах нагоре; и съм доволен, че ги забелязах. Ясно — дебнеха някого, но не виждах кого. Докато сте с мен, няма да ви докоснат.

— Защо? Кой си ти? — попита бавачката, засегната, че един непознат разговаря с тях така безцеремонно.

— Синът на Питър.

— Кой е Питър?

— Питър миньорът.

— Не го познавам.

— Какво от това? Аз съм негов син.

— И защо, ако мога да попитам, таласъмните се страхуват от *теб*?

— Защото аз не се страхувам от тях. Свикнал съм им.

— И какво значение има това?

— Ако не се страхуваш от тях, те се страхуват от теб. А аз не се боя. Това е всичко. Поне тук горе е достатъчно. Долу е по-различно. Там невинаги се стряскат от песента. Дори ако някой я подхване, те стоят насреща му и се хият; да не говорим какво става, ако той се изплаши, ако пропусне дума или изрече някоя погрешно! О, тогава все едно са го хванали!

Гласът на Айрини трепереше:

— Какво му правят?

— Да не си посмял да плашиш принцесата — намеси се бавачката.

— Принцесата! — повтори малкият миньор и свали смешната си шапка. — Извинете, но според мен не е редно да сте навън толкова късно. Всички знаят, че е незаконно.

— Така е — съгласи се бавачката и пак заплака. — И как само ще си изпатя.

— Какво значение има? — попита строго момчето. — Ти си виновна, а принцесата ще си изпати. Дано само не са те чули, че я наричаш принцеса. Иначе навсякъде ще я разпознаят; много са умни.

— Лути! Лути! — проплака принцесата. — Заведи ме вкъщи.

— Хайде, стига! Не говори така! — обърна се бавачката към момчето почти свирепо. — Какво да направя? Загубих пътя.

— Не биваше да оставате навън толкова до късно. Ако не се беше изплашила, нямаше да си загубите пътя — отбеляза момчето. — Елате с мен. Ще ви покажа пътя. Да ви взема ли на ръце, Ваше малко Височество?

— Истинско нахалство! — промърмори бавачката, но не посмя да повиши глас. Ако го ядоса, вероятно ще си отмъсти, като разкаже на някого от къщата, и тогава със сигурност случката ще стигне до ушите на краля.

— Не, благодаря. Ще вървя сама, ала не мога да тичам бързо като бавачката. Затова ти ме хвани за едната ръка, Лути — за другата и славно ще се справя.

Двамата ѝ подадоха ръка, а бавачката нареди:

— Сега хайде да тичаме.

— Не, не — възпря я малкият миньор. — По-голяма грешка от тази няма. Ако не бяхте тичали, нямаше да се загубите. Затичате ли се сега, само след миг те ще са след вас.

— Не искам да тичам — обяви Айрини.

— Не мислиш за мен! — напомни ѝ бавачката.

— Напротив, Лути. Нали той казва, че няма да ни докоснат, ако не бягаме.

— Да, но щом вкъщи узнаят до колко късно съм ви държала навън, ще ме уволнят. Сърцето ми ще се пръсне.

— Да те уволнят? Кой ще го стори, Лути?

— Татко ти, дете.

— Защо? Нали аз съм виновна? Ще му разкажа, а и ти знаеш, че е така, Лути.

— Няма да ви обърне внимание. Сигурна съм.

— Тогава ще се разплача, ще падна на колене, ще го умолявам да не ми отнема моята скъпа Лути.

При тези думи бавачката се успокои и не си отвори устата повече. Тръгнаха. Вървяха доста бързо, но внимаваха да не се затичат.

— Искам да говоря с теб — обърна се Айрини към малкия миньор. — Но ми е неудобно, защото не знам името ти.

— Казвам се Кърди, малка принцесо.

— Какво смешно име! Кърди! А второто?

— Кърди Питърсън. А вие как се казвате, моля?

— Айрини.

— А второто?

— Не си знам второто име. Как е то, Лути?

— Принцесите имат само едно име. Не им е нужно повече.

— О, тогава, Кърди, ще ме наричаш Айрини и толкова.

— В никакъв случай — възмути се бавачката. — Нищо подобно няма да прави.

— Как да ме нарича тогава, Лути?

— Ваше кралско Височество.

— Мое кралско височество? Какво е това? Не, не, Лути. Не желая да ме наричат с обидни имена. Не обичам. Ти самата ми каза веднъж, че само невъзпитаните деца наричат другите с прякори; сигурна съм, че Кърди не иска да е невъзпитан. Кърди, името ми е Айрини.

— Е, Айрини — започна Кърди, като хвърли поглед към бавачката — така ѝ показва колко му е приятно да я дразни, — много

мило от ваша страна да ми разрешите да ви наричам така. Името ви страшно ми харесва.

Очакваше бавачката да се намеси, но забеляза, че е прекалено изплашена, за да проговори. Тя се взираше напред, където пътеката се стесняваше между скалите и по нея можеше да мине само един човек.

— Много по-мило е от твоя страна, че се отклоняваш от пътя си, за да ни отведеш вкъщи — отбеляза Айрини.

— Още не съм се отклонил — обясни Кърди. — Отвъд тези скали пътеката завива към къщата на баща ми.

— Но ти няма да ни оставиш, преди да се приберем здрави и читави у дома? — сепна се бавачката.

— Разбира се, че няма — увери я Кърди.

— О, милият, добрият, внимателен Кърди! Ще ти дам целувка, щом стигнем у дома — обяви Айрини.

Бавачката силно я дръпна за ръката, но точно в този момент на пътя нещо се размърда, същинска буца пръст, свлечена от дъждовете. Един след друг се изпружиха четири дълги крайника: две ръце и два крака, но вече беше прекалено тъмно, за да се видят ясно. Бавачката се разтрепери цяла. Айрини се хвана още по-здраво за ръката на Кърди, а Кърди отново запя:

*Раз и два —
бий и удрай ей така!
Три и четири —
фрас и бум!
Пет и шест —
това е жест!
Седем, осем —
дръж го здраво!
Девет, десет —
бий направо!
Хоп! Отляво!
Ей, смажи го!
Там на пътя!
Удари го!
Размажи го!*

*Изпържи го!
Изцеди го!
Ето още!
Свършвай с този негодяй!
Хайде, край!*

Докато произнасяше последните думи, Кърди пусна ръката на принцесата и се завтече към нещото на пътеката, сякаш се готвеше да го стъпче. Ала то подскочи високо и запълзя право нагоре по една скала като огромен паяк. Кърди се обърна усмихнат и отново хвана ръката на Айрини. Тя го стисна доста силно, но не отрони и думичка докато не отминаха скалите. След малко стигнаха познатия ѝ път и принцесата пак се разприказва:

— Знаеш ли, Кърди, песента ти не ми хареса много. Доста е грубичка.

— Сигурно — съгласи се Кърди. — Никога не съм се замислял. Но я пея, защото те никак не я обичат.

— Кои са те?

— Подземничетата, както ги наричаме.

— Недей! — обади се бавачката.

— Защо? — попита Кърди.

— Моля те, недей. Умолявам те!

— О, след като ме молиш така — няма, но не разбирам защо. Вижте! Ето ги и светлините на голямата ви къща. След пет минути ще си бъдете у дома.

Премеждието свърши дотук. Стигнаха живи и здрави. Никой не бе разбрал, че ги няма, и влязоха в Айринините покои, без да ги видят. Бавачката се вмъкна забързано вътре и не много любезно се сбогува с Кърди. Принцесата пристъпи назад и тъкмо се канеше да обвие врата на Кърди с ръце, когато Лути я хвана и я дръпна.

— Лути! Лути! Аз му обещах целувка — разплака се Айрини.

— Принцесите не раздават целувки. Никак не е редно — смъмри я Лути.

— Но аз обещах — припомни ѝ принцесата.

— Какво от това? Той е просто един малък миньор.

— Той е добро и храбро момче. И беше много мил с нас. Лути! Лути. *Обещах!*

— Да не сте обещавали.

— Лути, обещах му целувка.

— Ваше кралско Величество — подхвана Лути почиттелно, — наложително е веднага да влезете!

— Бавачке, една принцеса никога не бива да *нарушава* дадената дума — обяви Айрини гордо и не помръдна.

Лути се видя в чудо; кое според краля е по-лошо: да държи принцесата навън след залез-слънце или да ѝ позволи да целуне малкия миньор? Нямаше представа, че не би се разсърдил, защото, подобно на мнозина други крале, и той беше джентълмен. Колкото и да му бъдеше неприятно, че дъщеря му ще целуне един малък миньор, не би позволил тя да наруши дадената дума дори заради всички таласъми на света. Но, както казах, бавачката не беше достатъчно изискана дама, за да го схване. И тъй — тя се озова в затруднено положение: ако настояваше на своето, някой можеше да чуе плача на принцесата и да дотича да види какво става. Тогава всичко щеше да се разкрие. И ето, Кърди отново се притече на помощ.

— Няма значение, принцесо Айрини — обади се той. — Не е нужно да ме целунете точно тази вечер. Но, моля, не забравяйте обещанието си. Ще дойда пак. Бъдете сигурна.

— О, благодаря ти, Кърди! — зарадва се принцесата и спря да плаче.

— Лека нощ, Айрини. Лека нощ, Лути — сбогува се Кърди и след миг от него нямаше и следа.

— Да видим как ще успее — мърмореше Лути, докато отнасяше принцесата в детската стая.

— Ще видиш — обади се Айрини. — Бъди сигурна, че Кърди ще си удържи на думата. *Непременно* ще дойде.

— Да видим как ще успее! — повтори бавачката и млъкна. Не искаше да подхваща нов спор с принцесата, ако по-простичко ѝ обяснеше какво има предвид. Вече бе от доволна по-доволна: успя да я прибере незабелязано и не ѝ позволи да целуне малкия миньор. А отсега нататък, реши тя, ще я следи много по-зорко. Беше проявила небрежност и ето че опасностите се бяха удвоили. Преди се

страхуваше само от таласъмите; сега трябваше да пази детето и от Кърди.

СЕДМА ГЛАВА МИНАТА

Кърди се прибра, подсвирквайки си. Реши да не казва нищо за принцесата. Защо да създава грижи на бавачката! Макар да му доставяше удоволствие да я дразни заради нейната глупост, не желаше да ѝ напакости. Не срещна повече таласъми и не след дълго вече спеше дълбоко в леглото си.

Посред нощ се събуди. Стори му се, че долавя странни шумове отвън. Надигна се, заслуша се, после стана, отвори много тихичко вратата и излезе. Надникна зад ъгъла и що да види — под прозореца му се бяха скупчили неколцина тантурести същества. Веднага ги разпозна. Едва започна своето „Раз, два, три!“ и те начаса се разделиха, разбягаха и изчезнаха от погледа му. Прибра се засмян, легна отново и мигом заспа.

На сутринта се замисли за нощната случка. Дотогава такова нещо не бе ставало. Вероятно са се ядосали, защото бе защитил принцесата. Докато се облече, в главата му не остана и помен от тях — враждебните таласъми никак не го интересуваха.

Веднага след закуска пое към мината с баща си.

Влязоха във възвишението през естествен отвор под огромен камък, откъдето избликуваше поточе. Повървяха малко край поточето, после тунелът се отклони и стръмно се спусна към сърцето на хълма. След множество завой, обиколки, отклонения, стъпала и пропасти пътеката ги отведе дълбоко в недрата на планината, където в момента копаеха скъпоценната руда. Една много специална руда. Впрочем в планината имаше богати залежи от всичките ценни метали. Бащата чукна няколко пъти парче желязо в големия кремък, а момчето поръси прахан; той припламна от искрите и те запалиха лампите. Нагласиха ги на главите си. Не мина много време и двамата вече здравата въртяха кирки, лопати и чукове. Баща и син работеха близо един до друг, но не в една и съща шахта. Шахта се нарича мястото, където се копае рудата. Понякога рудната жила е малка — толкова малка, че дори сам миньор едва си пробива място в прохода — и често копае неудобно превит. Спре ли за момент, отвсякъде наоколо — било отблизо, било отдалеч — се чуват ударите от кирките на неговите другари, които дълбаят недрата на огромната планина във всички посоки — едни пробиват дупки в скалите, за да заложат барут, други гребат натрошената руда и я насипват в кошници, за да я отнесат до изхода, трети удрят с кирките. Случи ли се миньорът да е на по-далечно място, оттам се дочува потропване, не по-силно от почукванията на кълвача, защото звукът долита някъде от дълбочината на планинската гръд.

Горещината под земята утежняваше труда на миньорите, но те не го мразеха. Когато някой имаше нужда от повече пари, оставаше на работа по цяла нощ. Но понеже в мрачните дълбини не проникваха нито слънчеви лъчи, нито светлина, те не знаеха кога е нощ и кога е ден. На следващото утро нощните миньори твърдяха, че щом

поспирали да си поемат дъх, дочували отвсякъде звуци, сякаш в планината имало повече миньори, отколкото през деня; а те със сигурност знаели, че другарите им вече не са на работа. Затова някои не оставаха втори път през нощта — на всеки беше известно, че така шумят таласъмните. Таласъмните работели само нощем, защото когато за миньорите е нощ, за тях било ден. Мнозина миньори се страхуваха от таласъмните: разправяха се страшни истории — нямаше миньор да не ги знае — за този или онзи, заловен изневиделица от таласъмните, докато се трудел нощем. По-храбрите обаче, сред които Питър Питърсън и Кърди, който приличаше на баща си, бяха оставали в мината не една и две нощи. Дори няколко пъти попадаха на заблуден таласъм, но винаги успяваха да ги прогонят. Вече ви казах — основна защита срещу тях били стиховете, защото подземните жители ненавиждали римуваната реч, просто не я понасяли. Подозирам, че те самите не умеели да я съчиняват, затова и не я одобрявали. Както и да е — най-страхливите нито можели да съставят стихове, нито да запомнят чуждите; а който не се страхувал, сам съчинявал стихове; защото макар да имало стари — за някои се твърдяло, че имали голям ефект — всички знаели колко по-омразни за таласъмните са новите стихове, стига да са добре натъкмени.

Навярно читателите ми се чудят какво точно правели таласъмните, щом като копаели по цяла нощ, а никога не изваждали рудата на повърхността и не я продавали. Ала когато им разкажа какво узна Кърди на следващата вечер, ще разберат.

Защото Кърди реши да остане — с позволението на баща си, разбира се — още същата вечер сам в мината. Имаше две причини: първо, да припечели нещо допълнително, за да купи топла червена фуста за майка си — тази есен тя започна да се оплаква от хладния сутрешен въздух по-рано от обичайното — и второ — таеше съвсем слаба надежда да открие защо предишната нощ таласъмните бяха пред прозореца му.

Баща му не възрази, защото имаше голяма вяра в храбростта и изобретателността на момчето.

— Няма да остана с теб — каза Питър. — Довечера искам да отида при енорийския свещеник, а и цял ден имам силно главоболие.

— Съжالياвам, тате — отвърна Кърди.

— Е, не е чак толкова лошо. А ти ще се пазиш, нали?

— Да, тате. Ще бъда нащрек през цялото време, обещавам.

Кърди остана сам в мината. Около шест часа миньорите си тръгнаха, но преди това минаха да се сбогуват с момчето и да му заръчат да внимава — всички го обичаха.

— Не забравяй стиховете си — напомни му един.

— Няма, няма — увери го Кърди.

— И да ги забрави — намеси се друг, — ще измисли нови.

— Да, стига само да ги съчини бързо — подметна трети. — Защото, докато ги натъкмява наум, таласъмните може да го нападнат.

— Ще гледам да се справя — не се предаваше Кърди. — Не ме е страх.

— Всички го знаем — дружно казаха те и го оставиха.

ОСМА ГЛАВА ТАЛАСЪМИТЕ

Известно време на Кърди работата му спореше: изхвърляше зад себе си рудата, която изкопаваше, за да е готова за изнасяне на сутринта. Често чуваше как тропат таласъмите, ала все далече в недрата на възвишението и затова не им обръщаше особено внимание. Към полунощ огладня. Остави кирката и извади от влажната дупка в скалата парче хляб, което беше оставил там още сутринта. Седна на купчина руда и го изяде. Облегна се назад да си почине малко, преди отново да се залови за работа; подпря глава на скалата. Не мина и минута и някакъв глас вътре в скалата го накара да наостри уши. След малко го чу отново. Глас на таласъм — нямаше никакво съмнение — този път дори успя да различи думите.

— Не е ли по-добре да се махаме? — попита първият глас.

— Няма какъде да бързаме — отговори по-груб и плътен глас. — Окаяната къртица няма да пробие тази нощ, колкото и усилено да се труди. Много е далеч от най-изтъненото място.

— Все пак продължаваш да мислиш, че рудната жила води право в къщата ни, нали? — прозвуча пак първият глас.

— Да, но трябва доста да напредне. Ако беше ударил малко по-насам — отвърна таласъмът като почука по камъка и на Кърди му се стори, че е точно при главата му, — щеше да проникне. Но сега е доста встрани. Следва ли жилата, чак след седмица ще се озове тук. Нали я виждаш ей там — далече е. Но за всеки случай е по-добре да се омитаме. Хелфер, ти ще вземеш големия сандък. Това е твоя работа, нали знаеш?

— Да, татко — дочу се трето гласче, — само трябва да ми помогнеш да го кача на гърба си. Ужасно е тежък, както знаеш.

— Е, не е торба дим, признавам. Но ти си як като планината, Хелфер.

— Така е татко. Бива ме. Можех да нося десет пъти повече, ако не бяха краката ми.

— Там ти е слабото място, момчето ми. Признавам.

— Не е ли и твоето, татко?

— Е, ако трябва да съм честен — това е слабото място на всички таласъми. Защо са *толкова* меки, честна дума не разбирам.

— Особено след като главите ни са така твърди, татко.

— Да, момчето ми. Гордостта на таласъмите са главите им. Какви шлемове само трябва да си слагат онези горе, когато отиват да се бият! Ха, ха, ха...

— А защо не носим обувки като тях, татко? На мен например ще ми е по-удобно; особено когато нося такъв сандък на главата си.

— Ами, разбираш ли, не е модно. Кралят никога не носи обувки.

— Кралицата обаче носи.

— Да, но само за да се отличава от другите. Първата кралица — искам да кажа първата съпруга на краля — носеше обувки, разбира се, защото идваше от горните земи; и когато тя почина, новата кралица не пожела — както сама каза — да падне по-долу и също реши да носи обувки. Всичко е суета. Тя забрани на останалите жени да носят обувки, което беше много жестоко.

— О, аз в никакъв случай не бих ги носила. Не, дори за... Никога не бих обула такова нещо! — подхвана първият глас. Очевидно говореше майката на Хелфер. — Умът ми не го побира защо и двете ги носеха.

— Нали казах. Първата беше от горните земи — обади се бащата. — Това е единствената глупост на Негово величество: да вземе да се ожени за чуждоземка като онази — и то от естествените ни врагове!

— Предполагам, че се е влюбил.

— Пфу! Пфу! Сега е не по-малко щастлив с една от нашите.

— Но първата почина наистина *доста* набързо. Не са я съсипали с подигравки и насмешки, нали?

— О, не! Кралят обожаваше местата, където стъпваше кракът ѝ.

— Тогава от какво умря? Въздухът ли не ѝ понесе?

— Умря при раждането на младия принц.

— Колко глупаво от нейна страна. *На нас* никога не се случват такива неща. Сигурно е станало, защото е носила обувки.

— Не знам дали това е причината.

— Защо там горе носят обувки?

— Ето, това вече е разумен въпрос и ще ти отговоря. Но за да го сторя, първо трябва да споделя една тайна. Веднъж видях краката на кралицата.

— Видял си я без обувки?

— Да — боса.

— Не може да бъде! Как стана?

— Не е твоя работа как стана. Тя не разбра, че съм я видял. Знаеш ли? Имаше *пръсти*!

— Пръсти? Това пък какво е?

— Правилно питаш! И аз нямаше да знам, ако не бях зърнал краката на кралицата. Представи си само! Краищата на краката ѝ са разцепени на пет или шест малки парчета!

— Ужас! Как е могъл краля да се влюби в нея?

— Забравяш, че тя носеше обувки. Точно затова ги е носила. Точно затова и всички мъже и жени горе ги носят. Не могат да понасят вида на краката си без тях.

— А, сега разбирам. Ако някога пак поискаш да сложиш обувки, Хелфер, ще те перна през краката — непременно ще го сторя.

— Не, мамо, моля те недей.

— И ти недей да искаш обувки.

— Но с такава голяма кутия на главата...

Последва силен писък — според Кърди това беше отговорът на най-големия таласъмски син, когото майката удари по краката.

— Никога не съм знаел такива неща! — отбеляза четвърти глас.

— Още нямаш достатъчно познания за света — поясни бащата.

— Та ти едва миналия месец навърши петдесет години. Хайде, погрижи се за леглата и постелите. Щом приключим с вечерята, ставаме и тръгваме. Ха, ха, ха...

— На какво се смееш, съпруже?

— Смея се, като си представя в каква беда ще се озоват миньорите.

— Какво искаш да кажеш?

— Нищо.

— Не. Има нещо. Ти винаги имаш нещо предвид.

— Значи е повече, от това, което ти правиш, жено.

— И така да е, но нищо не ми пречи да разбера, нали знаеш?

— Ха, ха... бива си те. Само каква майка имаш, Хелфер.

— Да, татко.

— Е, вероятно е редно да ти кажа. Има общо събрание в двореца тази нощ; и веднага след като се измъкнем от това място с изтънените му стени, отивам там, за да узная коя нощ са избрали. Как ми се ще да видя младия непрокопсаник от другата страна да се мъчи и агонизира в лапите на...

Той така сниши глас, че Кърди дочу само някакво мърморене. Басовият глас мърмори доста време, но нищо не се разбираше: сякаш вместо език таласъмът имаше наденица в устата си. Едва когато отново заговори съпругата му, разговорът стана по-ясен.

— А ние какво ще правим, докато ти си в двореца?

— Ще ви отведа в безопасна нова къща. Копая я вече от два месеца. Подж, погрижи се за масата и столовете. Поверявам ги на твоите грижи. Масата е със седем крака, а всеки стол — с три. Искам всичките да пристигнат читави в новия ни дом.

Последва объркан разговор как да бъдат пренесени мебелите и покъщината; и Кърди не чу нищо важно.

Сега поне знаеше една от причините за постоянния шум от чуковете и кирките на таласъмните: приготвяха си нови къщи, където да избягат, когато възникне опасност миньорите да нахлуят в жилищата им. Но той научи две далеч по-важни неща. Първото — готвеше се някакво страховито бедствие и то бе на път да се стовари върху главите на миньорите; второто — единственото уязвимо място по тялото на таласъмните бяха краката им. Не беше подозирал, че са така крехки. Беше чувал да се разправя, че нямат пръсти; но никога не бе имал възможност лично да се убеди, защото те неизменно се появяваха на смрачаване. Та той всъщност дори не знаеше дали имат пръсти и на ръцете, а се говореше, че нямат. Един миньор, учил повече от останалите, все твърдеше, че такова било човечеството в най-ранния си стадий и само образованието и труда допринесли да се развият пръстите на ръцете и краката. Та по повод на това предположение веднъж бащата на Кърди с ирония отбеляза, че ръкавичките на бебетата били именно такъв остатък от стари времена; чорапките също водели в тази посока. Но сега важното беше друго: краката на таласъмните са меки; ето нещо полезно за всички миньори. Междувременно обаче трябваше да открие, ако успее, какво злоещо нещастие бяха измислили таласъмните и кога щеше да се стовари над миньорските глави.

Кърди познаваше всички проходи и естествени тунели между шахтите, където работеха миньорите, ала нямаше ни най-бегла представа къде се намира дворецът на таласъмския крал; иначе веднага щеше да се залови да разкрие пъкления замисъл. Прецени, съвсем правилно, че дворецът е разположен някъде далеч в планината и че между него и мината засега вероятно няма връзка. Но тя бе на път да се осъществи, защото вече ги делеше само една тънка стена. Ех, ако успее да я открие и да проследи таласъмните, преди да се оттеглят! Няколко удара очевидно ще са достатъчни — точно там, където е ухото му в момента; но ако удари с кирката, само ще накара семейството да тръгне по-бързо, ще ги подплаши и вероятно ще загуби неволно посочения път. Започна да опипва стената с ръце и скоро откри колко хлабаво са закрепени някои камъни — ще ги измъкне почти безшумно.

Той хвана един голям отломък с две ръце, внимателно го приплъзна и го положи на земята.

— Какъв беше този шум? — попита бащата таласъм.

Кърди духна светлинката в лампата, за да не проникне лъч от нея в отвора.

— Сигурно е онзи самотен миньор, дето остана след другите — предположи майката.

— Не. Той отдавна не вдига шум. От час не съм чул да копае. А и звукът бе по-различен.

— Вероятно камък, отнесен от поточето.

Кърди не помръдваше. Изчака, докато останаха само шумовете от приготвянията им за заминаване, съпроводени от някое и друго наставление. Вече не го сдържаше да разбере дали не е проникнал в жилището на таласъмните. Заопипва стената на тунела с ръка. Тя навлезе доста навътре и напипа нещо меко. То остана в ръката му само за миг и се измъкна: беше таласъмски крак без пръсти. Чу се ужасен писък.

— Какво има, Хелфер? — попита майката.

— Някакъв звяр изскочи от стената и облиза крака ми.

— Глупости! В нашите земи няма диви зверове — срязва го баща му.

— Но аз го усетих, татко.

— Казвам ти да млъкнеш. Не си никакъв патриот.

Кърди едва потисна напушилия го смях и се умълча като мишле, но пръстите му продължаваха да дълбаят крайчетата на дупката. Бавно я уголемяваше; не беше трудно, защото тук-там скалата се ронеше от взривяванията.

Семейството изглежда бе твърде голямо, ако се съди по броя на долитащите през дупката изказвания; когато всички говореха едновременно и някак гърлено, никак не бе лесно да се разграничат думите им. Най-накрая Кърди дочу какво казва бащата таласъм.

— Сега — нареждаше той, — взимате бохчите на гръб. Чакай, Хелфер, ще ти помогна да наместиш твоя сандък.

— Ех, да беше *мой*, татко.

— И това ще стане след време! Побързайте. Довечера трябва да отида на събирането в двореца. Когато свърши, може да се върнем тук да доприберем и последните неща, преди враговете ни да дойдат утре сутринта. Хайде, палете факлите и да вървим. Какво постижение е да си осигуряваш сам светлина, а не да разчиташ на нещо, което виси от небето — доста неудобно изобретение, което без съмнение цели да ни

заслепи, дръзнем ли да се изложим на гибелното му въздействие! Доста заплашително и грубо, според мен, но явно полезно за клетите същества, на които не им стига ума сами да си правят светлината!

Кърди едва се въздържа да не се провикне и да попита откъде са взели огъня, с който палят факлите си. Но мигом се досети какво биха му отговорили — че са ударили два кремъка един о друг.

ДЕВЕТА ГЛАВА

ЗАЛАТА В ТАЛАСЪМСКИЯ ДВОРЕЦ

Последва шум от много крака, който скоро замря. Тогава Кърди се хвърли към дупката като тигър и започна да рови и блъска. Страните поддадоха и скоро отворът бе достатъчно голям, за да пропълзи през него. Не възнамеряваше да запали миньорската си лампа — не искаше да се издаде, но светлината от факлите на отдалечаващата се в индийска нишка група, която се оттегляше през входа на пещерата, бе достатъчна, за да огледа изоставения дом на таласъмците. За своя изненада Кърди не откри нищо, което да я отличава, от която и да е естествена кухина в скалата. Заедно с останалите миньори се бе натъквал на безчет такива дупки, докато си пробиваше път през планината. Таласъмците споменаха, че ще се върнат да приберат останалата си покъщнина; нищо обаче не подсказваше тук да е било убежището на семейството, пък било и за една-единствена вечер. Каменист под, стени, целите в остри ръбове, някъде таванът се издигаше на пет-шест метра, другаде опираше в челото му; в единия край на помещението ромолеше не по-широко от конец поточе и все пак достатъчно, за да се стича влага по стените. Групата пред него пуфтеше под големите товари. От време на време, на проблясващите светлини и следващите ги сенки, Кърди различаваше Хелфер с тежкия сандък на превитите му рамене. Брат му беше зарит в нещо подобно на огромно пухено легло. „От къде ли взимат пуха?“, зачуди се Кърди. В този момент групата се скри зад един завой в тунела. Вече беше безопасно, а и наложително, Кърди да ги последва. Завият ли отново, преди да ги види, ще ги загуби. Спусна се след тях като хрътка. При завоя надзърна предпазливо и ги видя доста напред в дългия тунел. Никоя от галериите, през които мина тази нощ, не носеше белег от човешки или таласъмски труд. Сталактити, много по-стари от мините, висяха от тавана; подовете бяха осеяни с големи обли камъни — ясен белег, че тук някога е текла вода. Кърди отново изчака на ъгъла, докато таласъмците хлътнат зад следващия завой и продължи да ги следва така

дълго, тунел след тунел. Коридорите ставаха все по-високи и по-високи, а от таваните блестяха все повече сталактити.

Кърди вървеше по петите на доста необичайна процесия. Ала най-необичайно изглеждаха домашните животни, скупчени около краката на таласъмните. Там долу нямаше диви зверове — поне не познаваха такива; но имаха изобилие от питомни. Сега обаче ще се въздържа; ще ги опиша по-нататък в приказката.

Накрая, завивайки прекалено бързо край една чупка, Кърди почти връхлетя върху таласъмското семейство. Вече бяха оставили на пода почти всичките си бохчи в сравнително по-голяма пещера от тази, която напуснаха. Все още не можеха да си поемат дъх, за да говорят, иначе щеше да чуе, че са спрели. Дръпна се достатъчно бързо — никой не го зърна. Продължи да ги наблюдава отдалеч; чакаше бащата да тръгне към двореца. Не след дълго бащата и Хелфер се появиха. Продължиха напред. Кърди отново ги последва с удвоена бдителност. Дълго чуваше само шум от стичащата се вода между скалите; по едно време нещо му заприлича на силни викове и крясъци, но и то след време замря. Изминаха доста път и му се стори, че дочува един-единствен глас. Колкото повече напредваше, толкова по-ясен ставаше гласът и най-накрая дори успя да долови отделните думи. След миг-два, все така следвайки таласъмните от завой до завой, той отново се дръпна назад, но този път от изненада.

Стоеше пред входа на великолепна пещера с овална форма. Вероятно някога е била огромен естествен водоем, а сега представляваше главната зала на таласъмския дворец. Издигаше се до шеметна височина, а блещукацията на таван отразяваше светлината на факлите, които скупчилите се таласъми държаха така, че осветяваха цялото помещение. Кърди виждаше тавана съвсем ясно, но още не бе добил представа за големината на залата. Очите му трябваше да привикнат със светлината, а това му отне няколко минути. Грубите издатини по стените хвърляха сенки, които приличаха на статуи върху пиедестали, извисили се от пода до тавана. На много места стените грееха от великолепните сплави, а някои бяха разкошно оцветени и силно контрастираха със сенките. Естествено Кърди се запита дали стиховете му ще помогнат срещу толкова много таласъми, буквално заринали пода на залата. Изкушаваше се да издекламира своето „Раз, два, три!“, но нямаше причина да ги обезпокоява, а изгаряше от

желание да разкрие намеренията им. Затова и не помръдна, само надникна плахо през прага, откъдето слушаше с наострени уши.

В другия край на залата, високо над главите на тълпата, имаше нещо като тераса, образувана при спускането на горната част на стената. Именно там седяха кралят и неговата свита: кралят на трон, издялан от огромен къс зеленикава медна руда, а свитата му на пониски столове край него. Кралят току-що бе приключил речта си и Кърди чу само ръкоплясканията. Сега един от придворните говореше на тълпата. Речта му беше приблизително следната:

— И така, от известно време насам в силната глава на Негово Величество се въртят два плана за избавлението на народа. Независимо от факта, че по-рано ние притежавахме земите, които те сега обитават; независимо от факта, че изоставихме тези земи,

тласкани от най-възвишени подбуди; независимо и от самонатрапващия се факт, че далеч ги превъзхождаме в умствено отношение, както те нас във физическо, те гледат на нас като на низша раса и се подиграват с нашите чувства. Но приближава времето, когато, благодарение на изобретателната гениалност на Негово величество, ще е във възможностите ни да си отмъстим напълно и веднъж завинаги, заради недружелюбното им поведение.

— Ако обичате, Ваше Величество... — провикна се някой откъм вратата. Кърди позна гласа на таласъма, когото бе проследил.

— Кой смее да прекъсва съветника? — обади се високо някой до трона.

— Глъмп — отвърнаха няколко гласа едновременно.

— Той е наш доверен поданик — обади се самият крал с бавен и тържествен тон. — Нека пристъпи напред и да говори.

Гълпата се отдръпна, за да стори път. След като се изкачи на платформата и се поклони на краля и свитата, Глъмп изрече следното:

— Господарю, нямаше да ви безпокоя, ако не бях наясно, че единствено аз знам колко е приближил моментът, за който съветникът току-що спомена, най-вероятно, преди да е изминал и ден, врагът ще проникне в дома ми, тъй като стената и в момента не е по-дебела от една стъпка.

„Дори няма и толкова“, помисли си Кърди.

— Тази вечер се наложи да преместя семейството си; затова колкото по-рано сме готови да осъществим плана си, за чиято подготовка Негово величество положи такива великолепни усилия, толкова по-добре. Мога само да добавя, че през последните няколко дни в трапезарията си забелязах пукнатина, която заедно с наблюденията ми върху хода на реката, която излиза оттам, където лошите мъже влизат, ме убедиха, че близо до мястото трябва да има дълбоко езеро. Това откритие, вярвам, ще бъде принос към иначе невероятните усилия на Негово величество.

Той замлъкна и кралят прие речта му с благосклонно кимване; Глъмп, след поклон към Негово величество, се върна долу при простосмъртното множество. Тогава съветникът се надигна и продължи:

— Информацията, споделена от достойния Глъмп — подхвана той, — щеше да е от особена важност в сегашния момент, ако не

съществувахе другият план, за който вече стана дума, и който определено има предимство. Негово величество, не желаейки да стига до крайности и с ясното съзнание, че подобни мерки рано или късно водят до неконтролируеми реакции, е съчинил много по-фундаментален и понятен план, за който не е нужно да спомена вам повече. Ако Негово величество пожъне успех — а кой се съмнява в противното? — то мир, благодатен за царството на таласъмните, ще се възцари поне за едно поколение, абсолютно осигурен от думата на Негово височество принца и от доброто поведение на нейните роднини. Ако планът на Негово величество не успее — нещо, което никой не смее дори да си представи в най-интимните си мисли — тогава ще дойде времето да се осъществи с непреклонност планът, за който Глъмп спомена и чиято подготовка вече почти е приключила. Ако първият не успее, вторият ще придобие по-голяма важност.

Кърди схвана, че събранието е към своя край — явно няма шанс единият или другият от плановете да бъдат по-подробно разкрити. Предпазливостта изискваше да се измъкна, преди таласъмните да се разотидат, и той тихичко си тръгна.

Не съществувахе сериозна опасност да срещне таласъми, защото всички мъже таласъми останаха в залата на двореца, но съществувахе опасността да кривне в погрешна посока, понеже сега не разполагаше със светлина и следователно трябваше да разчита единствено на паметта и ръцете си. След като се отдалечи и от светлината, процеждаща се изпод вратата на новото жилище на Глъмп, Кърди остана без всякаква следа, по която да поеме, поне що се отнасяше до очите му.

Много искаше да се провере обратно през дупката, преди таласъмните да се върнат да приберат останалите си вещи. Не че се страхуваше от тях, но беше изключително важно да разкрие напълно плановете им. Затова не биваше да събужда и най-малкото подозрение, че ги следи миньор.

Бързаше, като пипнешком откриваше пътя. Дори да не беше толкова смел, желанието да се измъкне беше огромно, защото знаеше, че загуби ли се, най-трудното нещо на света щеше да бъде да намери отново пътя. С настъпването на утрото тук нямаше да проникне никаква светлина, а тъй като бе известен със стихоплетството си, най-малко към него таласъмните биха проявили милост. Как съжеляваше, че

не взе лампата и праханта със себе си, когато така нетърпеливо пое след таласъмните! И това негово желание се усили още повече, когато откри, че е попаднал в задънен тунел. Безсмислено бе да се връща, защото нямаше и най-бегла представа къде е объркал пътя. По навик обаче продължи да опипва околните стени. Пръстите му докоснаха малко поточе. „Колко съм глупав!“, помисли си той. „Та това е краят на пътешествието ми, а ето че и таласъмните идват да съберат останалата си покъщнина!“, добави той, щом зърна червените светлинки от факлите им в дъното на тунела към пещерата. След миг легна на земята и изпълзя обратно през отвора. Подът от другата страна бе понисък и той лесно се провря. Но положи доста усилия да повдигне големия камък и да запуши дупката. После седна на една купчина руда и се замисли.

Почти беше сигурен какъв е вторият план на таласъмните: ще наводнят мините, като отприщят естествените водоеми на планината. Докато миньорските шахти не бяха свързани с обиталището на таласъмните, нямаше опасност; ала сега стената бе пробита, а таласъмските владения се намираха по-високо. За Кърди беше ясно, че мината може да бъде унищожена за час. Водата винаги е представлявала най-голямата опасност за миньорите. Понякога наистина попадаха и на задушливи газове, но те никога не стягаха гърлото така, както газовете във въгледобивните мини. Затова миньорите ставаха особено бдителни, колчем зърваха вода.

От едната страна на стената таласъмните опразваха старото си жилище; от другата Кърди мислеше трескаво и реши: ще запълни цялата шахта с камъни, глина и варовик, така няма да остане и най-малък процеп да мине водата. Непосредствена опасност от плана за наводнение обаче съществуваше само при провал на останалите, неизвестни засега таласъмски кроежи; а освен това, ако запази отвора, ще има възможност да разбере какъв е другият замисъл. От друга страна таласъмните не можеха да осъществят замисленото наводняване, без той да разбере. Е, тогава всички ще се захванат за работа: те с тяхната, а той — със своята.

Кърди се увери, че таласъмните вече не са в жилището си и чак тогава запали лампата. Захвана се да запълни дупката с камъни, но така, че да може бързо да ги отмести, когато поиска. Вероятно му

предстоеше да прекара тук още доста ноци, затова сега беше най-добре да се прибере и наспи.

Нощният планински въздух бе невероятно приятен — особено след всичките преживявания под земята! Кърди се изкачваше бързо по склона; не налетя на нито един таласъм. Подвикна, потропа на прозореца и събуди баща си. Разказа му всичко и точно както очакваше, баща му предложи да не копаят повече в шахтата, но от време на време да дават вид, че работят там, за да не събудят подозрението на таласъмните. После баща и син легнаха и спаха непробудно до сутринта.

ДЕСЕТА ГЛАВА

ТАТКОТО КРАЛ НА ПРИНЦЕСАТА

Малката принцеса излизаше всеки ден, защото времето се задържа хубаво седмици наред — нещо нечувано за тази планина. Притесненията идваха само от бавачката — постоянно нервничеше и толкова се тревожеше да не закъснеят, че хукваше към къщи дори когато някое пухесто облаче преминеше пред слънцето и хвърлеше сянка над склона; а и доста вечери се прибираха час преди слънцето да слезе от ветропоказателя върху конюшната. Ако не бяха тези чудатости, Айрини щеше вече да е забравила за таласъмите. Тя обаче не забравяше Кърди — нито заради самия него, нито заради факта че принцесите никога не забравят дълга си, докато не го изплатят.

Един прекрасен слънчев ден, малко след пладне, Айрини играеше на моравата в парка. Отдалеч протръби ловджийски рог и тя скочи с радостен вик: този звук бе знак, че скоро ще види баща си. От тук, от парка на склона, се виждаше цялата долина. Тя сложи ръка над очите си и се взря в далечината, за да зърне отблясъци от доспехи. Скоро група конници изплува иззад една от извивките на възвишението. Блеснаха копия и шлемове, развяха се знамена, коне пристъпяха наперено, рогът отново изсвири, сякаш баща ѝ викаше отдалече: „Айрини, идвам!“. Малката армия приближаваше все повече и тя вече ясно различи краля. Яхнал бял кон, той се открояваше над

мъжете в свитата. Върху шлема му проблясваха на слънчевата светлина тънък златен кръг и скъпоценни камъни. Кралят отдавна не бе идвал да види дъщеря си. Колкото повече се приближаваха конниците, толкова по-бързо биеше сърцето ѝ, защото тя много обичаше своя татко крал и най-щастлива бе в неговите прегръдки. По едно време войните се скриха от погледа ѝ — не ги виждаше от моравата — и хукна да ги посрещне при портата. Бяха съвсем наблизо. Доспехите им подрънкваха, рогът протръби за последен път: „Айрини, дойдох!“.

Всички от къщата се бяха струпали вече около портата; Айрини стоеше най-отпред. Щом конниците пристигнаха, тя се втурна към белия кон и протегна ръце. Кралят се наведе, поде я и тя се озова на седлото между големите му, силни ръце. Ще ми се да опиша краля, за да си го представите. Добри сини очи и нос, който му придаваше вид на орел; дълга черна брада, прошарена от сребърни нишки, се спускаше почти до пояса. Айрини зарови засмяното си лице в гърдите му, брадата се смеси със златистите ѝ коси, наследени от майка ѝ, и двамата заприличаха на облак, озарен от слънцето. Кралят я притисна до сърцето си, после каза две-три думи на белия кон и огромното красиво животно, което само допреди миг вървеше така наперено, запристъпя внимателно — вече знаеше, че на гърба му има дама. Мина през портата и пое нагоре към къщата. Кралят спусна Айрини на земята, слезе, хвана я за ръка и двамата заедно влязоха в рицарската зала. Тук не влизаше почти никой, освен по време на кралските посещения. Кралят се разположи на масата, за да се подкрепи, заедно с двама от съветниците си, а Айрини седна от дясната му страна и изпи млякото си от причудливо издълбана дървена купичка.

След като хапна и пийна, кралят погали принцесата по косите и рече:

— Е, дете мое, какво ще правим сега?

Винаги ѝ задаваше първо този въпрос, но сега Айрини го очакваше с огромно нетърпение, защото се надяваше да свърши нещо, което отдавна занимаваше ума ѝ.

— Бих искала да ме заведеш при голямата ми стара баба.

Кралят я изгледа сериозно:

— Кого има предвид малката ми дъщеричка?

— Имам предвид кралица Айрини. Живее в кулата — онази стара дама, нали знаеш, с дългите сребърни коси.

Кралят се взря в малката принцеса с поглед, който тя не разбираше.

— Държи короната си в спалнята — продължаваше принцесата, — но аз още не съм стъпвала там. А ти знаеш ли, че е там?

— Не — увери я кралят много тихичко.

— Тогава сигурно съм сънувала — реши Айрини. — Бях наполовина склонна да мисля така, но не бях напълно сигурна. Сега вече съм сигурна. А и не успях да я намеря втория път, когато отидох горе.

В този миг през отворения прозорец влетя снежнобял гълъб и кацна върху главата на Айрини. Тя избухна във весел смях, понаведе се, вдигна ръце и изчурулика:

— Мило гълъбче, не ме кълви. Нали не искаш да ми оскубеш косата с дългите си нокти?

Кралят протегна ръка към гълъба, ала той разпери криле и излетя през отворения прозорец — белотата му просветна на слънчевата светлина и птицата изчезна. Кралят погали принцесата по главата,

повдигна брадичката ѝ и се загледа в лицето. После въздъхна леко и още по-леко се усмихна.

— Ела, дете мое. Ще се поразходим заедно из парка — предложи той.

— Няма ли да дойдеш горе да видиш голямата ми красива баба, татко крал? — попита принцесата.

— Този път не — отвърна кралят много нежно. — Тя не ме е поканила, нали разбираш, а величествените стари дами като нея не обичат да ги посещават, преди да са им поискали разрешение.

Паркът представляваше възхитително място. Разположен върху склона на планината, из него човек се натъкваше на големи камари камъни, а непосредствено до тях цареше дивата природа — тук растяха цели туфи пирен, там — други издръжливи планински растения. Сред тях обаче избуяваха великолепни рози, лилии и други красиви градински цветя. Такава смесица на дивата планина с домашната градина се срещаше твърде рядко и беше изключено градинарите да превърнат парка в натруфен и безжизнен градски парк.

При една каменна купчина имаше място за сядане, а надвисналата скала го засенчваше от следобедното слънце. Тясна пътека лъкатушеше към върха на скалата, а там горе имаше друго място за почивка, но те избраха пейката долу, защото слънцето препичаше. Поприказваха си за много неща. Накрая кралят каза:

— Една вечер си се прибрала късно, Айрини.

— Да, татко. Вината беше моя; и Лути много, много съжалява.

— Трябва да поговоря с нея — обяви кралят.

— Само не ѝ се карай, татко, моля те — настоя Айрини. — Оттогава толкова се страхува да не замръкнем навън! Наистина не е била непокорна. Сбъркахме, но беше само веднъж.

— И един път може да се окаже достатъчен — промърмори кралят повече на себе си, докато милваше детската главица.

Не съм в състояние да ви кажа откъде знаеше. Сигурен съм, че не Кърди му бе казал. Значи някой все пак ги беше видял. Той остана замислен. Чуваше се само веселото ромолене на поточето, което извираше от скалата до тях и хукваше надолу през парка. След време кралят стана, остави Айрини и отиде в къщата. Изпрати да повикат Лути. След разговора с него тя излезе разплакана.

Вечерта кралят си замина, яхнал огромния бял кон. Нареди шестима от войниците му да останат и всяка нощ да се редуват по трима да пазят къщата, като я обикалят от залез до изгрев-слънце. Очевидно се безпокоеше за принцесата.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА СПАЛНЯТА НА СТАРАТА ДАМА

Известно време не се случи нищо достойно за разказване. Есента дойде и си отиде. В парка вече нямаше цветя. Силни ветрове задухаха и завиха около скалите. Заваляха проливни дъждове. Жълтите и червените листа, изостанали по клоните на дърветата, подгизнаха. Много често дъждовен следобед следваше ясното утро, а понякога в продължение на цяла седмица не спираше да вали; валеше, валеше по цял ден, а през нощта небето се очистваше от облаците и се осейваше с ярки звезди — не липсваше нито една. Но принцесата не ги виждаше, защото си лягаше рано. Зимата се довлече полека-лека и всичко започна да ѝ се струва скучно. През най-неподходящите за разходка дни, когато и играчките вече отегчаваха принцесата, Лути я развеждаше из къщата. Водеше я ту в стаята на икономката — добрата и мила възрастна жена се чудеше как да ѝ угоди; ту в помещението на прислугата; ту в кухнята, където я посрещаха не като принцеса, а направо като кралица, и имаше огромна опасност да я разглезят; ту сама отиваше в стаята при кралските войници, а те ѝ показваха оръжията и личното си снаряжение и правеха всичко, за да я забавляват. И все пак на моменти ѝ ставаше страшно скучно и ѝ се искаше голямата ѝ стара баба да не е била сън.

Една сутрин бавачката остави Айрини с икономката. За да зарадва принцесата, тя извади от стария шкаф какви ли не съкровища: причудливите старинни украшения — някои с неизвестно предназначение — бяха далеч по-интересни от играчките и малката се улиса с тях за часове. Но както държеше необикновена на вид старовремска брошка, принцесата си убоде пръста с карфицата. Заболя я много и тя изписка. Всичко щеше да мине и да замине, но болката не спираше и пръстът се поду. Икономката се разтревожи, дотича бавачката, извикаха лекар. Направиха ѝ компрес и рано-рано Айрини се озова в леглото. Болката не спираше. Заспа и сънува много и все хубави сънища, ала във всичките имаше болка. И се събуди.

Луната огряваше стаята. Компресът се бе изхлузил и ръката ѝ сякаш пламтеше. Хрумна ѝ да я подържи на лунната светлина, за да я охлади. Стана от леглото, без да буди бавачката, която спеше в другия край на стаята, и отиде до прозореца. Надникна навън — един от войниците обхождаше къщата, а доспехите му проблясваха на лунната светлина. Тъкмо се канеше да потропа на прозореца и да го извика — искаше да му разкаже какво става с нея — принцесата се сети, че ще събуди Лути, а тя веднага ще я върне в леглото. Затова реши да отиде в съседната стая и да го повика оттам. По-приятно е да си поприказваш с някого, отколкото да лежиш буден в леглото с пареща болка в ръката. Много предпазливо отвори вратата и прекоси детската стая, която нямаше изглед към градината, затова се упъти към друг прозорец. Но тъкмо стигна до подножието на старото стълбище и луната проникна отнякъде далече горе: сега прояденото от червеи дъбово стълбище изглеждаше необичайно, ефирно и прекрасно. След миг малките ѝ крака следваха лунната диря нагоре по стълбите; от време на време поглеждаше назад, за да види сянката си по средата на сребрилата пътека. Някои момиченца биха се изплашили да останат така сами посред нощ, но Айрини беше принцеса.

Изкачваше се бавно, без да е съвсем сигурна, че не сънува. Изведнъж сърцето ѝ се изпълни с огромен копнеж да опита още веднъж да намери старата жена със сребърните коси.

— Ако тя е сън — каза си тя на глас, — по-вероятно е да я намеря, ако сънувам.

И продължи нагоре по стълбите. Стигна до много стаи — точно както преди. Забърза от коридор в коридор. Утешаваше се, че ако се

загуби, ще се събуди и ще се озове в леглото си, а Лути няма да е далеч. Сякаш знаеше пътя: мина през малката врата в подножието на тясното стълбище към кулата.

— А ако наистина, съвсем наистина, открия моята красива стара баба там горе? — питаше се тя, докато изкачваше стръмните стъпала.

Като стигна най-горната площадка, спря и се послуша в тъмното — тук вече нямаше лунна светлина. Да! Чу го! Жуженето на чекръка! Каква трудолюбива баба; да работи ден и нощ!

Внимателно пристъпи към вратата.

— Влез, Айрини — покани я сладък глас.

Принцесата отвори вратата и влезе. Лунната светлина нахлуваше през прозореца. В средата на лунния кръг седеше старата дама, облечена в черната си рокля с бели дантели; а сребърните коси се смесваха с лунната светлина и не се различаваше кое, кое е.

— Влез, Айрини — повтори тя. — Можеш ли да отгатнеш какво преда?

„Тя говори“, помисли си Айрини, „сякаш ме е видяла преди пет минути, или най-много — вчера.“

— Не — отвърна тя на глас. — Не знам какво предете. Аз мислех, че сте сън. Защо не успях да ви намеря преди пра прабабо?

— Още не си достатъчно голяма, за да разбереш. Но щеше да ме откриеш по-рано, ако не смяташе, че съм сън. Има обаче и още една причина, за да не ме намериш: аз не исках.

— Защо, моля?

— Защото не желая Лути да знае, че съм тук.

— Но вие ми позволихте да разкажа на Лути.

— Да. Но знаех, че Лути няма да ти повярва. Дори да ме види как седя и преда тук, пак няма да повярва.

— Защо?

— Защото няма да може. Ще разтърка очи и ще си иде, като обясни, че се чувства странно; после ще забрави най-малкото половината, дори повече от половината, и ще каже, че всичко е било сън.

— Точно като мен — възкликна Айрини и се засрами от себе си.

— Да, почти като теб, но не съвсем; защото ти пак дойде; а Лути нямаше да дойде втори път. Щеше да се възпротиви: „Не, не... Стигат ми толкова глупости!“.

— Непослушно ли е от нейна страна да постъпва така?

— Ще бъде непослушно от твоя. Никога нищо не съм правила за Лути.

— А на мен ми измихте ръцете и лицето — сети се Айрини и заплака.

Старата жена ѝ се усмихна сладко-сладко:

— Не ти се сърдя, дете мое. Не се сърдя и на Лути. Но не желая да ѝ казваш нищо повече за мен. Ако случайно те попита, трябва да мълчиш. Но според мен няма да те попита.

През цялото време докато разговаряха, старата жена не спираше да преде.

— Не ми каза какво преда — продължи тя.

— Не знам. Но е много хубаво.

Наистина беше хубаво. На хурката бе нанизано обемисто кълбо, а тя — закрепена към чекръка. На лунната светлина кълбото светеше като... На какво да го оприлича? Не беше достатъчно бяло, за да е сребърно; приличаше на сребро, но светеше сивкаво, не бяло, и само мъничко проблясваше. А старата жена изтегляше тъй фина нишка, че Айрини едва я забелязваше.

— За теб го преда, дете мое.

— За мен? Какво да го правя, моля?

— Ще ти обясня, когато му дойде времето. Но първо ще ти кажа какво е. Паяжина. Много особен вид паяжина. Гълъбите ми я носят от далечното голямо море. Само в една гора живеят паяците, които изпридат този вид паяжина — най-фината и най-здравата на света. Още съвсем малко ми остава да довърша работата си тук. Изпреденото почти ще стигне. Но за онова там ми трябва поне още седмица работа — и тя посочи кълбото на хурката.

— По цял ден и по цяла нощ ли работите прапрапрабабо? — попита принцесата. Мислеше си, че е много почтително да прибави повече *пра-* към обръщението си.

— Не съм чак толкова *пра-* — отвърна бабата през смях. — Достатъчно е да се обръщаш към мен само с „бабо“. Не, не работя всяка нощ. Само през лунните нощи, и то докато луната осветява чекръка. Тази нощ няма да работя още дълго.

— Какво ще правите после, бабо?

— Ще си легна. Искаш ли да видиш спалнята ми?

— Да, много.

— Тогава ще приключвам за тази нощ. Времето ще ми стигне.

Старата жена се надигна и остави чекръка както си беше. Разбирате ли — не се налагаше да го прибира, защото нямаше други мебели и стаята не изглежда неподредена.

Хвана Айрини за ръката, болната ръка, и Айрини леко извика от болка.

— Дете мое — стресна се баба й, — какво ти е?

Айрини обърна ръката си към лунната светлина, за да я покаже хубаво на старата жена, и й разказа за случката; жената слушаше сериозно през цялото време.

— Подай ми другата си ръка — каза кратичко тя.

Изведе я на малка тъмна площадка и отвори срещуположната врата. За огромна изненада на Айрини влязоха в една от най-хубавите стаи, които бе виждала през живота си! Голяма, просторна, със сводест таван. От центъра се спускаше лампа като топка — светеше сякаш е най-ярката луна и огряваше всичко в стаята, но не чак дотам, та Айрини да различи точно кое какво е. Върху огромното овално легло в средата бе метната прекрасна розова покривка, а от балдахина се спускаха кадифени завеси — в прекрасно светлосиньо. Стените също бяха сини, а рисунките по тях наподобяваха сребристи звезди.

Старата жена я пусна за момент, отиде до един необикновен скрин, отвори го и извади чудновата сребърна кутия. Седна на ниско столче, повика Айрини и я накара да коленичи пред нея, за да огледа ръката й. После отвори кутията и извади някакъв балсам. Докато нежно втриваше балсама в кожата на горещата подута ръчица, стаята се изпълни с най-сладкия аромат от рози и лилии. Нежният и хладен досег на старата жена разпръскваше парещата болка.

— О, бабо, толкова е хубаво! — възкликна Айрини. — Благодаря ви. Благодаря ви.

Тогава среброкосата дама отиде до скрина, извади голяма кърпа от ефирна батиста и превърза болната ръка.

— Не ми се вижда редно да те оставя да си идеш тази нощ. Искаш ли да спиш при мен?

— О, да, да, мила бабо! — зарадва се Айрини и понечи да запляска, но се сети, че не може.

— И няма да те е страх да легнеш до една толкова стара жена?

— Не. Вие сте така красива, бабо.

— Но съм *много* стара.

— А аз съм много малка. Вие не бихте възразили да спите до едно толкова *малко* момиченце, нали, бабо?

— Ах ти, сладка бърборанке! — засмя се бабата и я притегли към себе си; целуна я по челото, бузките и устата.

Взе голям сребърен леген, напълни го с вода, покани Айрини да седне на столче и изми крачетата ѝ. Вече бяха готови да лягат. И, о, в какво прекрасно легло я сложи баба ѝ! Имаше чувството, че не лежи върху нищо: усещаше само мекота. Старата жена се съблече и легна до нея.

— Защо не изгасите луната си? — попита принцесата.

— Тя никога не изгасва — ни денем, ни нощем. И в най-тъмните нощи гълъбите виждат луната ми и знаят накъде да летят с посланията ми.

— А ако я види друг, освен гълъбите — някой от къщата искам да кажа — може да се поинтересува какво е това и да ви открие.

— Толкова по-добре. Но за стотина години са я видели не повече от пет пъти. Повечето решават, че е метеорит, премигват и забравят. А и никой не е в състояние да открие стаята, ако аз не реша. И още — ще ти поверя една голяма тайна — изгасне ли тази светлина, ще имаш чувството, че лежиш в гола дупка върху слама и няма да виждаш красивите неща около себе си.

— Надявам се никога да не загасне — пламенно обяви принцесата.

— И аз. Но е време да спим. Да те прегърна ли?

Малката принцеса се сгуши в старата жена, а тя я притисна към гърдите си.

— О, толкова е хубаво! — ахна принцесата. — Не съм си представяла, че на света има нещо толкова приятно. Ще ми се да лежа тук завинаги.

— Стига да пожелаеш — откликна старата жена. — Но първо ще те подложат на изпитание — не много *тежко* изпитание, надявам се. Точно след една седмица трябва да дойдеш отново при мен. Ако не го сториш, не знам кога ще ме намериш пак, а съвсем скоро ще имаш огромно желание да го направиш.

— О, моля ви, измислете нещо, за да не забравя.

— Няма да забравиш. Нужно е само да повярваш, че ме има някъде — да не решиш, че съм просто сън. Бъди сигурна, ще ти помогна да дойдеш. Но в крайна сметка зависи от теб. Следващия петък вечерта трябва да дойдеш при мен. Помни.

— *Ще* се опитам — увери я принцесата.

— Тогава лека нощ — старата жена целуна челцето, опряно до гърдите ѝ.

Само след миг малката принцеса попадна сред рой най-прекрасни сънища. Сънуваше морето през лятото, лунната светлина, тучната пролет, шумоленето на дърветата, поляни с диви цветя, ухаещи с непознати аромати. Но никой сън не би могъл да бъде по-прекрасен от онова, което остави, когато заспа.

Сутринта се събуди в своето легло. Нямахме кърпа на ръката ѝ, но приятното ухание се долавяше все още. Подутината бе спаднала съвсем; убоденото място не се забелязваше; с една дума — ръката ѝ бе напълно здрава.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА КЪСА ГЛАВА ЗА КЪРДИ

Кърди прекара много ноци в мината. Заедно с баща си той сподели тайната с госпожа Питърсън — и двамата знаеха колко здраво си държи тя езика зад зъбите; много повече, отколкото можеше да се каже за останалите миньорски съпруги. Но Кърди премълча какво ще направи с част от припечеленото през нощите в мината, а именно — ще ѝ купи нова червена фуста.

Госпожа Питърсън беше невероятно добра майка! Всички майки са добри, ала госпожа Питърсън беше *още* по-добра! Тя бе превърнала в истински малък рай бедната паянтова къщурка, кацнала върху склона на планината — тук се прибираха съпругът и синът ѝ, след като се бяха трудили в дълбините на земята. Съмнявам се дали принцесата е била по-щастлива в обятията на голямата си прапрабаба, отколкото Питър и Кърди в обятията на госпожа Питърсън. Вярно, тя имаше големи, напукани и корави ръце, но то беше, защото се трудеше, и затова всъщност бяха красиви. Кърди се потеше здравата, за да ѝ купи фуста, но тя пък работеше всеки ден, за да му създаде уют. А уютът щеше да липсва на Кърди много повече, отколкото новата фуста на госпожа Питърсън през зимата. О, и не мислете, че тя или Кърди някога правеха сметка кой колко се труди за другия: това щеше да развали всичко.

През нощите, когато оставаше сам в мината, Кърди първо поработваше по час-два в шахтата, която според Глъмп водеше право към изоставеното таласъмско жилище и чак тогава поемаше на разузнаване. За да намери по-лесно обратния път, си носеше кълбо прежда — добре знаеше историята на Малечко Палечко, защото майка му често я разказваше. Не искам да кажа, че Малечко Палечко е носел кълбо прежда — не съм чак толкова невеж по класическите приказки — но преждата вършеше същата работа както камъчетата. Завързваше края на кълбото за кирката — това си беше направо котва — а после с кълбото в ръка тръгваше по тъмните тунели на таласъмите. Първата и втората вечер не попадна на нищо, заслужаващо внимание; наблюдава за кратко домашния живот на таласъмите в пещерите, които те наричаха свои домове. Така и не откри нищо относно техните кроежи, според които наводнението оставаше на второ място. Най-после — струва ми се на третата или четвъртата вечер — бе привлечен от шума на инструменти и попадна на група таласъмски миньори. Няма съмнение — бяха най-добрите. Работеха здраво. Какво ли дълбаеха? Не подготвяха наводнението — нали временно го бяха отложили заради нещо друго. Тогава — какво? Дебнеше и наблюдаваше. През цялото време имаше голяма опасност да го разкрият, но така и не успяха. Често се налагаше бързо да се изтегля назад — оказа се трудна работа — хем да бягаш, хем да намотаваш преждата. Не се страхуваше от таласъмите, но те не биваше да разберат, че ги наблюдават. Разберяха ли, щяха да му попречат да открие кроежите им. Понякога бягаше толкова бързо, че на зазоряване връщаше у дома не кълбо прежда, а топка омотани конци. Заспиваше веднага — спеше малко, но дълбоко, а когато се събудеше, майка му вече бе навила хубаво стегнато кълбо, готово да го използва, щом му потрябва!

— Не разбирам как го правиш, мамо — чудеше се той.

— Следвам нишката — отвръщаше тя. — Както правиш ти в мината.

Никога не казваше нещо повече; но колкото по-пестеливи бяха думите ѝ, толкова по-сръчни бяха ръцете ѝ. А Кърди се досещаше, че колкото по-малко говори майка му, толкова повече има за казване.

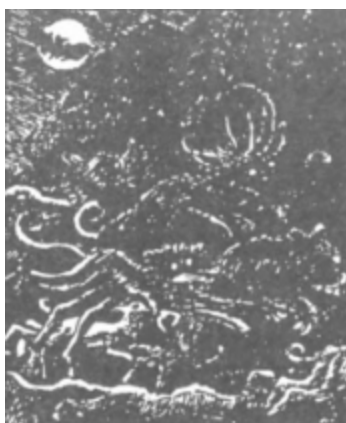
Засега обаче той не бе открил какво възнамеряват таласъмите миньори.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА СЪЩЕСТВАТА НА ТАЛАСЪМИТЕ

По това време хората, които по поръчение на краля бдяха над принцесата, вече сериозно се замисляха какво точно виждат очите им, защото им се мяркаха все едни такива чудновати неща. Тези, да ги наречем същества, си приличаха, но бяха като недействителни и обезобразени. Наподобяваха по-скоро детска рисунка, отколкото нещо естествено. Забелязваха ги само нощем, докато пазеха около къщата. Първият ги зърнал докато обикалял бавно къщата и бил все още в сянката. Той разказа, че видял под лунната светлина някакво същество, изправено на задните си крака. То било подпряло предните си крайници на перваза на прозореца и оглеждало какво има вътре. Според свидетеля в тяло наподобявало куче или вълк, ала — той се закле в честта си — главата му била кръгла и два пъти по-голяма отколкото е нормално за такова тяло. Лицето му — очевиден го бе зърнал само за миг, когато съществото се извърнало към него, преди да побегне — приличало на издълбана за свещ ряпа. Съществото се спуснало към парка. Той пуснал стрела подире му и решил, че го е уцелил — отекнал нечуван вой, но от съществото нямало и следа, а не открил и стрелата, макар да претърсил всичко наоколо. Другарите му от стражата започнали така да му се присмиват, че той решил да не си отваря устата повече и смънкал, че сигурно бил пийнал повече бира.

Но само след две нощи друг страж се оказал в неговото положение: и на него му се мярнало нещо странно, макар и съвсем различно от вече видяното. Вторият войник описал още по-грозно и невероятно същество. И двамата вече станали за присмех, ала нощ след нощ към тях се присъединявал по още един войник. Накрая останал само един да се присмива и да не вярва. Цели две нощи той не срещнал никакво странно същество, но на третата дотърчал от парка при стражите пред къщата ужасно развълнуван. После двамата разправяха наляво и надясно — защото беше дошло време и те да се подиграват — че каишката под брадичката му се била врязала в шията — толкова се бил надигнал шлемът от изправените му коси. Хукнали заедно към тази част на парка, която вече ви описах, и съзрели десетина същества, но никое не им приличало на нещо познато, а и всичките се различавали едно от друго — противни и невероятни — и подскачали върху моравата на лунната светлина. Лицата им били свръхестествено или по-скоро неестествено грозни, крайниците и вратовете им били ужасно дълги или пък липсвали — затова стражите хем знаели, че не сънуват, хем не вярвали на очите си. А и на ушите си, защото необикновените същества издавали необичайни, макар и не силни, звуци, които не приличали нито на стенания, нито на писъци, нито на вопли, нито на резове, нито на лай, нито на крясък, нито на съскане, нито на мучене. Различни като телата на тези създания, те се смесвали в отвратителна какофония. Доста време невъзможната сбирщина не забелязвала укрытията в сенките стражи, но когато ги усетили, странните създания се впуснали вкупом, като по обща заповед, към голямата скала и изчезнали, преди войниците да се опомнят. Да не говорим, че дори не им хрумвало да ги последват.

Моите читатели вече подозират кои са тези същества. А сега ще дам пълна информация за тях. Това били, разбира се, домашни животни, собственост на таласъмните. Преди много векове предците на таласъмните спуснали от повърхността на земята, където греело слънце, в дълбините на мрака предците на животните. Предците на тези отвратителни същества изглеждали досущ като животните, които и днес се въдят по фермите или селските дворове. Изключение правели някои потомци на дивите зверове — лисици, вълци или мечки, които таласъмните улавяли като малки и опитомявали, тъй като притежавали изключителна склонност да отглеждат животни. Но с времето животните се променили много повече отколкото своите собственици. Докато се превърнали — по-точно техните потомци — в същества, които се наемам да опиша само най-бегло. Частите на телата им се изродили произволно и своенравно в най-ненормални израстъци. От предците им останало много малко, почти нищо, та само можело да се гадае кое животно какво е, дори тогава приликата била по-скоро загатната. Но тяхната страховитост се усилвала поне десетократно от невероятната прилика с таласъмните. Защото ако човек не вижда прилика, дори най-бегла, между хората и животните, то въобще не познава животните. В нашия случай те си заприличаха още повече: собствениците се снишили, а животните порасли на ръст. Условията под земята са еднакво неестествени и за едните, и за другите. Затова таласъмните станали лоши по нрав, а и с животните се случило нещо подобно — и сега те всяваха страх дори у най-заклетия приятел на животните. Ще ви обясня защо започнаха да се появяват около кралската къща точно в този момент.

Както Кърди откри, таласъмните копаеха ден и нощ; разделени на големи групи, те бързаха ужасно да осъществят плана, който той тепърва трябваше да разбере. Докато дълбаеха, разрушиха тунел, в който течеше малко поточе; дупката бе близо до повърхността, но водата не ги заливаше и не им пречеше. Ала някои от животните, навъртайки се както обикновено около стопаните си, откриха пробива и с любопитство, превърнало се в истинска страст заради неестествената среда, последваха пътя на водата. А това бе същото поточе до пейката, където Айрини и татко крал седяха, както вече ви разказах. И така таласъмските животни с огромно удоволствие отидоха да попасат на равната морава — нещо неவிжданo през целия им

нещастен живот. Но макар да бяха придобили достатъчно черти от нрава на господарите си, те естествено не бяха в състояние да кроят пъклени планове или да довършат започнатото.

Всички от стражата вече говореха в един глас, че ги навестяват някакви отвратителни същества. Засега не беше ясно дали те бяха от плът и кръв или пък призраци. Няколко нощи войниците наблюдаваха особено зорко онзи край на парка, където ги бяха зърнали за последен път. Вероятно затова обръщаха много малко внимание на къщата. А съществата бяха прекалено хитри, за да бъдат заловени. А трябва да добавим, че стражите не бяха достатъчно бързи да забележат главите или очите, които ги дебнеха от гърлото на поточето и готови мигом да дадат знак, щом моравата се освободи.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА ТОЧНО СЛЕД СЕДМИЦА

Всеки свободен миг от седмицата Айрини си мислеше за обещанието към старата дама, макар вече да не беше съвсем сигурна дали не е било сън. Нима наистина живееше под покрива на къщата стара жена с гълъби и чекрък, и с лампа, която никога не гасне? Беше твърдо решена следващия петък да се изкачи по трите стълбища, да мине през коридора с многото врати и да потърси кулата, където или бе видяла, или бе сънувала баба си.

Бавачката не можеше да се начуди какво е станало с принцесата — седеше замислена и мълчеше, дори спираше по средата на игрите и се размечтаваше. Айрини се стараеше да не се издаде, не желаше Лути да разбере какви мисли се въртят в главата ѝ. Най-накрая Лути си рече: „Какво странно дете“ и я остави на мира.

Дългоочакваният петък дойде. Айрини положи всички усилия да е от кротка по кротка — така искаше да приспи бдителността на Лути. Следобедът пожела да играе с кукления си дом — цял час нарежда и пренарежда стаите и техните обитатели. Накрая въздъхна и се облегна на стола. Едната кукла не можеше да седне, втората — да стои права, а останалите я отегчаваха. Една дори не искаше да си легне! Но вече се стъмняваше и колкото по-мрачно ставаше, толкова по-силно се

вълнуваше Айрини, а чувстваше колко е необходимо да запази спокойствие.

— Време е за чая ви, принцесо — обади се бавачката. — Ще отида да го донеса. В стаята ми се вижда малко задушно. Ще откrexна прозореца. Вечерта е мека; няма да ви навреди.

— Няма опасност, Лути — увери я Айрини. Според нейния план Лути не биваше да отива за чая, преди съвсем да се стъмни. Чак тогава би могла да се впусне в своето приключение.

Ако питате мен, Лути се забави повече от необходимото; унесена в мисли, Айрини вдигна глава и установи, че съвсем се е стъмнило, но в същия миг съзря, че от прозореца я наблюдават чифт блеснали зелени очи. Нещо скочи в стаята — с тяло на котка, но с крака дълги като на кон, прецени Айрини. Тя се изплаши прекалено много, за да извика, но не и за да скочи от стола и да побегне от стаята.

За всички мои читатели е очевидно как трябваше да постъпи — а и на самата Айрини точно това ѝ мина през ум; но при подножието на старото стълбище до детската стая тя си представи как съществото тича след нея нагоре и я преследва в тъмните коридори — *които, в крайна сметка, можеха и да не я отведат до никаква кула!* Ами сега! Сърцето ѝ пропусна един удар. Загърби стълбището и пое към антрето. Входната врата се оказа отворена. Изхвъркна на двора, преследвана — както тя си въобразяваше — от съществото. Никой не я забеляза и тя продължи да тича. От страх не можеше да мисли. Готова бе да поеме, накъдето ѝ видят очите, само и само да избяга от съществото с крака като кокили. Не смееше да се обърне назад. Прелетя през портата и пое нагоре по планината. Колко глупаво — да избяга от всички, които можеха да ѝ помогнат. Сякаш сама търсеше подходящо място, където таласъмското същество да я изяде необезпокоявано от никого. Страхът е лош съветник: винаги се съюзява с онова, от което се страхуваме.

Скоро принцесата остана без дъх от тичане по нанаторнището. Но не спря. Представяше си как ужасното същество я следва по петите. Дори наум не ѝ идваше, че ако наистина е така, отдавна би я настигнало с дългите си крака. Останала без сили, тя падна, като дори не успя да извика. Лежа на пътя известно време полумъртва от ужас. Лека-полека се убеди, че нищо не я сграбчва. Дъхът ѝ се възвърна и тя се престраши да се понадигне. Огледа се наоколо, но беше толкова тъмно, че не успя да види нищо. Не проблясваше нито една звезда.

Дори не бе в състояние да определи в коя посока е къщата, а си представяше как някъде наблизко я дебне ужасното същество, готово да се нахвърли върху нея. Сега си даде сметка, че трябваше веднага да се затича нагоре по стълбището. Добре поне, че не изпищя; защото макар през седмицата да се бяха появявали малко таласъми, някой можеше да броди наоколо и да я чуе. Седна на един камък. Единствено човек, постъпил нередно, би се чувствал така окаяно. Съвсем забрави за обещанието да посети баба си. Върху лицето ѝ падна дъждовна капка. Погледна нагоре и за миг ужасът ѝ отстъпи пред удивлението. Отначало реши, че изгряващата луна се е приближила, за да види какво става с момиченцето върху склона на голата тъмна планина, седнало само, без шапка и пелерина. Скоро откри, че бърка — не забеляза светла диря пред краката си, а наоколо не се виждаха сенки. Вместо това във въздуха висеше огромно сребристо кълбо. Докато се взираше в прекрасното творение, усети как силите ѝ се възвръщат. Ако се намираще в къщата, нямаше да се страхува от нищо, дори от ужасното същество с дългнестите крака! Но как да намери обратния път? Каква е тази светлина? Да не би да е...? Не! И все пак, ако...? Да, наистина, трябва да е лампата на нейната прапрабаба, която сочи пътя на гълъбите и в най-тъмните нощи! Принцесата скочи на крака — стига да не изпуска от погледа си светлината, щеше да намери пътя към къщи.

Сърцето ѝ се сви. Бързо, но внимателно, се запуска по хълма. Надяваше се да мине незабелязано покрай съществото. Въпреки тъмнината, нямаше опасност да поеме в грешна посока. И — колко странно наистина — светлината от лампата не само не я заслепяваше, но ѝ позволяваше да оглежда мимоходом предметите, независимо от тъмнината. Поглеждаше ту към лампата, ту към пътя пред себе. Така си спести няколко падания, защото пътят бе доста неравен. Но ненадейно кълбото изчезна. Животинският ужас, напуснал я от момента, когато тръгна обратно към къщи, я обзе отново. В същия момент обаче съзря светналите прозорци и разбра къде се намира. Беше прекалено тъмно да тича, но все пак се движеше доста бързичко и достигна невредима портата. Завари входната врата все още отворена, прекоси антрето и без дори да обърне глава към детската стая, се отпрати нагоре по стълбището; после към следващото; и към

следващото. Зави надясно, прекоси дългия коридор с тихите стаи в подножието на стълбището и веднага откри вратата към кулата.

Бавачката не намери Айрини, но реши, че принцесата си прави шега. Изчака малко, но се изплаши и започна да я търси. Затова, когато принцесата се върна в къщата, всички сновяха нагоре-надолу. Само секунди след като стигна стълбището към кулата, те започнаха да търсят из празните стаи — места, където никога нямаше да надникнат, ако не бяха претърсили всички други кътчета безуспешно. Ала по това време Айрини вече чукаше на вратата на старата дама.

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

ПЪРВО ИЗТЪКАНО, ПОСЛЕ ИЗПРЕДЕНО

— Влез, Айрини — долетя сребърният глас на баба й.

Принцесата отвори вратата и надзърна. Стаята бе съвсем тъмна, не се долавяше шум от чекръка. Отново се изплаши при мисълта, че дори стаята да е там, старата жена все пак е сън. Всяко момиченце знае колко е ужасно да завариш празна стая, след като си бил убеден, че вътре има някой. А Айрини за миг трябваше да си представи, че търси несъществуващ човек. Сети се обаче, че баба й преде само през нощите, когато има лунна светлина — значи вероятно затова не долавя сладкото жужене като от пчеличка; но старата дама сигурно е някъде в тъмнината. Преди да успее да й хрумне друга мисъл, принцесата отново дочу познатия глас:

— Влез, Айрини.

По звука веднага разбра, че старата жена не е в тази стая. Може би беше в спалнята. Прекоси площадката и пипнешком откри другата врата. Напипа дръжката и старата дама отново заговори:

— Затвори вратата след себе си, Айрини. Когато се оттеглям в покоите си, винаги затварям вратата на работната стая.

Айрини се зачуди как е възможно толкова ясно да чува гласа през вратата. Затвори едната врата, както й казаха, отвори другата и влезе.

О, какво чудесно място след тъмнината и ужаса, които преживя! Меката светлина създаде усещането, че навлиза в сърцевината на най-млечната перла, а сините стени и сребристите звезди по тях за миг я заблудиха, че са самото небе, което тя само преди минути бе оставила навън, осеяно с дъждовни облаци.

— Запалих камината заради теб, Айрини. Студено ти е и си мокра — обади се отново баба й.

Тогава Айрини се загледа по-внимателно: онова, което бе взела за голям букет от рози в долния край на стената, всъщност беше огън, пламнал в най-красиви форми — същински рози, който грееше между главите и крилете на две изваяни от сребро ангелчета. Тя пристъпи напред и откри, че ароматът на рози, изпълнил стаята, идва от огнените рози в камината. Баба й бе облечена в прекрасно светлосиньо кадифе, а косите й, вече не бели, ами златисти, се спускаха като водопад от къдрици и сякаш потъваха в златистата мъгла на пода. Косата извираше от украсена с перли и опали сребърна лента, която блестеше около главата й. Не носеше украшения по дрехата си, нито пръстен на ръката, нито огърлица около шията. А пантофките й блестяха със светлината на Млечния път, тъй като и те бяха обсипани с перли и опали. В лицето приличаше на двадесет и тригодишна жена.

От изумление и възторг принцесата дори забрави да й благодари, а само приближи плахо: чувстваше се мръсна, беше й неловко. Жената седеше на ниско столче встрани на камината и протягаше ръце към момиченцето, но принцесата, смутено усмихната, не смееше да се приближи.

— Какво има? — попита баба й. — Не си направила нещо нередно. Отгатвам го по лицето ти, макар видът му да е доста окаян. Какво има, мила моя?

Тя продължаваше да седи с протегнати ръце.

— Скъпа бабо, не съм сигурна, дали не съм сторила нещо нередно. Когато дългокракото същество влезе в стаята ми, трябваше веднага да се завтека нагоре, а не да хукна към планината и така да се изплаша.

— Била си изненадана, дете мое, и не вярвам това да се повтори. Хората вършат повторно нередните неща, когато го правят нарочно. Ела.

Тя продължаваше да седи с протегнати ръце.

— Бабо, колко сте красива и величествена с короната! А аз съм мръсна и кална от дъжда — ще изцапам прекрасната ви синя рокля.

С весел смях жената се надигна от мястото си — доста попъргаво отколкото самата Айрини би скочила — притисна детето към гърдите си и без да престава да целува обляното в сълзи лице, седна и я настави в скута си.

— О, бабо, така ще се изцапате! — възкликна Айрини, като здраво се държеше за нея.

— Мила моя! Нима мислиш, че държа повече на дрехата си, отколкото на малкото ми момиченце? Освен това — погледни.

Докато говореше, тя я изправи на крака и Айрини с удивление видя, че красивата рокля е изцапана с кал. Но дамата пристъпи към огъня, предпазливо извади с пръсти една от горящите рози и я прокара веднъж, два пъти, три пъти пред роклята; когато погледна отново, Айрини не откри никакво петънце.

— Ето! — насърчи я баба й. — Сега нали не възразяваш да дойдеш при мен?

Но Айрини все още не смееше да пристъпи, а гледаше горящата роза в ръката на жената.

— Нали не те е страх от розата? — попита дамата, готова да я хвърли обратно в камината.

— О, недейте! Моля ви! — извика Айрини. — Не бихте ли я поднесли към моята рокля, към ръцете и лицето ми? А и мисля, че краката и коленете ми също се нуждаят от нея.

— Не — отвърна баба й и се усмихна малко тъжно, като хвърли розата обратно. — Все още е прекалено гореща за теб. От нея *твоята* рокля ще пламне. Освен това не искам да те изчистя тази вечер. Нека бавачката и останалите в къщата те видят такава, защото ще се наложи да им разкажеш как си избягала от страх от дългокраката котка. Бих искала да те измия, но тогава няма да ти повярват. Виждаш ли ваната зад гърба си?

Принцесата се обърна — огряна от прекрасната лампа, там светеше ярко голяма овална вана от сребро.

— Иди и погледни вътре — насърчи я дамата.

Айрини отиде и се върна мълчалива, но с грейнали очи.

— Какво видя? — попита баба й.

— Небето, луната и звездите — отвърна тя. — Сякаш няма дъно.

Жената се усмихна доволно. Не след дълго се обади:

— Прииска ли ти се да се изкъпеш, ела при мен. Знам, къпеш се всяка сутрин, но понякога имаш нужда от баня и вечер.

— Благодаря ви, бабо. Непременно ще го сторя — обеща Айрини, но се замисли. Накрая попита: — Бабо, как видях красивата ви лампа — не само нейната светлина, а и самата голяма сребриста лампа, да виси във въздуха? Вашата лампа видях, нали?

— Да, дете мое, това беше моята лампа.

— Но как стана така? Наоколо не забелязах прозорец.

— Когато поискам, мога да накарам лампата да свети през стените. Да свети така силно, че да ги стопи и да се вижда отвсякъде. Но вече ти казах — не всеки може да я съзре.

— А аз защо мога? Наистина не разбирам.

— Родена си с такава дарба. И се надявам един ден всички да се сдобият с нея.

— Но как я карате да свети през стените?

— О, това няма да го проумееш, колкото и да ти обяснявам. Още е рано за теб. Но — добави жената и се изправи, — трябва да седнеш на моя стол, докато ти донеса подаръка. Нали споменах, че преда нещо за теб? Вече го приготвих. Отивам да го взема. Държах го на топло под една от гълъбиците си, която мъти.

Айрини приседна на ниското столче, а баба ѝ излезе от стаята и затвори вратата след себе си. Принцесата гледаше ту огъня от рози, ту осеяните със звезди стени, ту сребристите светлина и сърцето ѝ се изпълни с невероятно спокойствие. Дори всички дългокраки котки на света да се втурнеха към нея в този момент, тя нито за миг нямаше да се изплаши. Защо е така, не можеше да каже, но знаеше, че не изпитва страх, че всичко е наред и няма опасност да се появят подобни същества.

Няколко минути Айрини гледа втренчено към прекрасната лампа; когато извърна очи, тя установи, че стената е изчезнала и всъщност гледа в тъмната облачна нощ. Но макар да чуваше как вие вятърът, неговите талази не достигаха до нея. Облаците се разпръснаха, по-точно изчезнаха като стената, и тя видя хиляди звезди, ярко проблясващи върху фона на тъмносиньото небе. Но всичко продължи само миг. Облаците отново се скупчиха и покриха звездите, стените се появиха и скриха облаците, а до нея стоеше старата дама с

възможно най-прелестната усмивка на лицето, а в ръката ѝ блестеше топка с големината на гълъбово яйце.

— Заповядай, Айрини. Ето какво направих за теб! — тя подаде топката на принцесата.

Момиченцето я пое и я разгледа от всички страни. Беше някак сиво-бяла, сякаш кълбо от стъклени нишки, които леко проблясваха.

— Само *толкова* ли сте изпрели, бабо?

— Толкова, откакто ти се появи в къщата. Но кълбото всъщност е по-голямо отколкото предполагаш.

— Много е красиво. А какво да правя с него?

— Точно това ще ти обясня сега — отвърна старата жена и отиде до скрина.

Върна се с малък пръстен. Взе кълбото от Айрини и направи нещо, но принцесата не успя да види какво.

— Дай ми ръката си — нареди жената.

Айрини повдигна дясната си ръка.

— Да, тази — и дамата постави пръстена на показалеца.

— Какъв красив пръстен! — възкликна Айрини. — Какъв е камъкът?

— Огнен опал.

— Моля ви, мога ли да го задържа?

— Завинаги.

— О, благодаря, бабо! Такъв красив камък не съм виждала, освен онези, с цветовете на дъгата, във вашата... Наистина ли короната е ваша?

— Да, моя е. Камъкът в пръстена ти е от същия вид — но не съдържа толкова вълшебство. Оцветен е само в червено, а моите са пъстри, нали виждаш?

— Да, бабо. Много ще го пазя. Но... — поколеба се тя за момент.

— Какво?

— Какво да обясня на Лути, откъде съм го взела?

— *Ти* ще попиташ *нея* откъде си го взела — успокои я баба ѝ с усмивка.

— Но как ще успея?

— Ще успееш.

— Разбира се, щом вие казвате. Но нали разбирате — не мога да се преструвам, че не знам откъде е.

— Няма да се преструваш. Хайде, не се тревожи. С времето всичко ще си дойде на място.

С тези думи дамата се обърна и хвърли кълбото в огъня от рози.

— О, бабо! — възкликна Айрини. — Нали казахте, че сте го изпрели за мен?

— Точно така, детето ми. И то е твое.

— Но то изгоря в огъня!

Жената постави ръка в огъня и извади кълбото — блестеше, както и преди — и ѝ го подаде. Айрини посегна да го вземе, но жената се обърна, отиде до шкафа, отвори едно чекмедже и го постави вътре.

— Ядосах ли ви с нещо, бабо? — натъжи се Айрини.

— Не, мила моя. Но трябва да разбереш, че никой никога не дава истински нещо на друг, без в действителност да не иска да го задържи за себе си. Кълбото е твое.

— О! Аз няма да го взема със себе си, така ли? Вие ще ми го пазите?

— Ще го вземеш със себе си. Закрепих единия му край към пръстена на ръката ти.

Айрини погледна пръстена.

— Не го виждам, бабо — призна тя.

— Опитай се да го почувстваш — малко по-далеч от пръстена, към шкафа — напъти я жената.

— О! Усецам го! — възкликна принцесата. — Но не го виждам — добави тя, без да откъсва поглед от протегнатата си ръка.

— Защото нишката е прекалено тънка, за да я забележиш. Можеш само да я напипваш. Сега вече си представяш колко дълго е трябвало да преда, макар кълбото да изглежда толкова малко.

— И каква полза, ако ще стои в чекмеджето?

— Точно това искам да ти обясня. Няма да ти донесе никаква полза. Всъщност въобще няма да е твое, ако не си стои в шкафа. Слушай внимателно: грози ли те някога опасност — както например тази вечер — ще свалиш пръстена и ще го поставиш под възглавницата си. После ще докоснеш с показалеца — същия, на който носиш пръстена — нишката и ще тръгнеш, накъдето те поведе.

— Колко възхитително! Тя ще ме доведе при вас, бабо, знам го със сигурност!

— Точно така. Но запомни — пътят може да ти изглежда заобиколен, но не бива да се съмняваш, че нишката те води в правилна посока. В едно бъди сигурна — докато ти я държиш, държа я и аз.

— Прекрасно! — замисли се Айрини. В следващия миг се сети нещо, извика и скочи от столчето. — О, бабо! Аз седя през цялото време на вашето столче, а вие стоите права! *Моля* за извинение.

Старицата положи ръка на рамото ѝ:

— Седни, Айрини. Нищо не ме радва така, както да видя някой седнал на столчето ми. Винаги съм готова да стоя права, стига някой да седи на него.

— Колко мило от ваша страна! — и принцесата отново седна.

— Доставя ми удоволствие — увери я дамата.

— Но — продължи Айрини озадачено, — нишката няма ли да препречи някому пътя и да се скъса, щом единият ѝ край е вързан за пръстена ми, а другият е в шкафа?

— Ще видиш, всичко ще се уреди. Опасявам се, че вече е време да си вървиш.

— Няма ли да ми позволите да остана и да спя при вас тази вечер, бабо?

— Не, тази вечер не може. Ако възнамерявах да останеш при мен, щях да те изкъпя; а и всички в къщата страдат, защото те няма, и ще бъде жестоко да ги оставим да се измъчват цяла нощ. Време е да слизаш долу.

— Така се радвам, бабо, че не казахте: „Да се прибиращ у дома“, тъй като моят дом е тук. Мога ли да го наричам мой дом?

— Можеш, дете мое. И се надявам винаги да го приемаш за свой дом. Ела. Трябва да те отведе, без някой да те види.

— Моля ви, искам да задам още един въпрос — настоя Айрини. — Изглеждате така млада, защото сте с короната ли?

— Не, дете. Тази вечер сложих короната, защото се почувствах млада. А и си помислих, че би искала да видиш старата си баба в най-добрия ѝ вид.

— Защо твърдите, че сте стара. Въобще не сте стара, бабо.

— Напротив, много съм възрастна. Глупаво е хората да смятат — нямам предвид теб, ти още си твърде малка, че възрастта върви ръка за ръка с изкривявания, съсухреност, немощ, бастуни, очила, ревматизъм и забравяне! Толкова е нелепо! Възрастта няма нищо общо с това.

Нормалната старост означава сила, красота, радост, решимост, ясен поглед и крайници без болки. Аз съм по-стара, отколкото можеш да си представиш, и въпреки това...

— И как изглеждате само! — възкликна Айрини, скочи от столчето и обви шията на баба си с ръце. — Друг път няма да говоря такива глупости, обещавам! Е, малко ме е страх да обещаая подобно нещо, но ако случайно го сторя, веднага ще съжаля — честна дума. Как ми се иска да съм толкова възрастна, колкото вас, бабо. Вие като че ли от нищо не се страхувате.

— Поне не за дълго, дете мое. Вероятно, когато стана на две хиляди години, вече от нищо няма да се страхувам. Но признавам, понякога се плаша за децата си, понякога за теб, Айрини.

— О, съжалявам да го чуя, бабо! Предполагам, имате предвид тази вечер?

— Да, отчасти и тази вечер. Ала повече се изплаших, когато ти реши, че съм сън, а не твоята истинска прапрабаба. Но не те виня за това. Нямахте как иначе да постъпиш.

— Не знам, бабо — разкаях се принцесата и заплака. — Невинаги успявам да правя това, което бих искала. А и невинаги се старая истински. Толкова съжалявам.

Жената се наведе, взе я на ръце и като я притискаше към гърдите си, седна на столчето. След няколко минути принцесата заспа, както ридаеше. Колко време е спала не знам. Но когато се разбуди, седеше на стола си до масата в детската стая, а пред нея се намираше кукленият дом.

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА ПРЪСТЕНЪТ

В същия миг бавачката влезе в стаята. Плачеше. Щом зърна принцесата, тя извика от учудване и радост. Хвърли се към нея, прегърна я и я обсипа с целувки.

— Скъпата ми мила принцеса! Къде бяхте? Какво ви се случи? Изплакахме си очите, претърсихме къщата от тавана до мазето.

„Не съвсем от тавана“ — помисли си Айрини; и щеше да добави: „И не съвсем до мазето“, ако знаеше какво всъщност се бе случило. Но едното не пожела, а другото не можеше да изрече.

— О, Лути! Имах невероятно приключение! — отвърна тя и разказа всичко за дългокраката котка, как е побягнала нагоре по планината, как се е върнала след това. Но не спомена и думичка за баба си или за сребърната лампа.

— А в това време ние ви търсихме из цялата къща повече от час и половина! — възкликна бавачката. — Но нали сте тук, другото не е важно. Но, принцесо, трябва да кажа — настроението на Лути се беше променило, — че е било достатъчно да ме извикате, за да дойда и да ви помогна, а не да излизате от къщата и да тичате по планината така бясно, и трябва да кажа — глупаво.

— Но, Лути — възрази тихо Айрини, — ако срещу теб се затича огромна котка, сякаш само от крака, и ти няма да знаеш как точно е

най-умно да постъпиш.

— Поне няма да хукна към планината — не отстъпваше Лути.

— Ако имаш време да се замислиш. Но когато онези същества се нахвърлиха срещу нас в планината, ти така се изплаши, че загуби пътя към къщи.

След като ѝ напомниха за онази вечер, Лути спря да упреква принцесата. А всъщност тъкмо се готвеше да подхвърли, че дългокраката котка най-вероятно се е привидяла на принцесата в здрача; ала споменът от ужасиите през онази нощ и всичко, което кралят ѝ наговори впоследствие, я възпря да изрече онова, което поне наполовина вярваше — че котката е била таласъм. Защото тя не правеше разлика между таласъмите и техните животни — за нея всички бяха таласъми.

Без да продума повече, тя отиде да донесе горещ чай, хляб и масло за принцесата. Преди да се върне, всички прислужници, начело с икономката, се втурнаха в детската стая да се порадват на любимата си принцеса. Последваха ги стражите, съвсем склонни да повярват всичко за дългокраката котка. Макар да бяха достатъчно умни да не споменат нищо, те помнеха — и то не без страх — че бяха заварили точно такова същество да подскача по моравата на принцесата. В сърцата си се коряха, че не я бяха пазили по-добре. А капитанът им издаде заповед от тази нощ нататък входната врата и всички прозорци на приземния етаж да се заключват веднага след залез-слънце и да не се отварят под никакъв предлог. Стражите удвоиха усърдието си и известно време нямаше основание за тревога.

На следващия ден принцесата се събуди и видя наведената над нея бавачка.

— Само как блести пръстенът ви сутрин, принцесо! Като огнена роза!

— Нима, Лути? — престорено се учуди Айрини. — Кой ми го е подарил? Знам, че го имам отдавна, но откъде съм го получила? Не си спомням.

— Мисля, че е от майка ви, принцесо, но истината да си кажа, откакто го носите, не съм чувал някой да споменава откъде е.

— Ще попитам моя татко крал следващия път, когато дойде — реши Айрини.

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА ПРОЛЕТ

Пролетта, така скъпа на всичко живо — и младо, и старо — най-после дойде и още през първите ѝ дни кралят прекоси разцъфтелите долини, за да види малката си дъщеря. Цялата зима той обхожда далечните краища на владенията си. Нямаше навик да се заседява из големите градове или само в любимите си селски имоти. Посещаваше различни места, за да го опознаят всичките му поданици. Когато пътуваше, си отваряше очите на четири, за да открие най-способните, най-талантливите мъже и да ги вземе на служба при себе си; откриеше ли, че е сбъркал и е наел някой недостатъчно добър или справедлив, веднага го отстраняваше. Затова, разбирате, грижата му за поданиците не му позволяваше да вижда принцесата толкова често, колкото би желал. Сигурно ще попитате защо не я взимаше със себе си при пътуванията. Няколко причини го възпираха, а аз подозирам, че несъгласието на прапрабаба ѝ беше сред най-важните. Айрини отново дочу ловджийския рог и отново застана на портата да срещне баща си на големия бял кон.

След като останаха известно време насаме, тя се сети какво бе решила да го попита.

— Моля те, татко крал — започна тя, — ще ми кажеш ли откъде имам този хубав пръстен. Нямам никакъв спомен.

Кралят го огледа. По лицето му се разля необикновено красива усмивка като слънчева светлина; и Айрини се усмихна, но усмивката ѝ беше по-скоро въпросителна.

— Някога принадлежеше на майка ти, кралицата.

— А защо вече не ѝ принадлежи? — полюбопитства принцесата.

— Сега тя не го иска — натъжи се кралят.

— А защо не го иска?

— Защото отиде там, където се правят всички пръстени.

— И кога ще я видя? — попита принцесата.

— След известно време — в очите на краля се появиха сълзи.

Айрини не помнеше майка си и се учуди защо лицето на баща ѝ придоби такъв израз и защо в очите му напиреха сълзи. Прегърна го, целуна го и спря да задава въпроси.

След разказа на стражите за съществата, които бяха видели, кралят се обезпокои. Подозирам, че още същия ден щеше да отведе Айрини със себе си, ако пръстенът на ръката ѝ не го бе успокоил. Час преди да си тръгне, Айрини го зърна на старото стълбище; той стоя горе почти докато дойде време да отпътува и тя си помисли, че е бил там да види старата дама. Той замина, но остави още шест войника, за да има постоянна стража.

Сега, през хубавата пролет, Айрини прекарваше по-голямата част от деня навън в планината. По закътаните места цъфтяха чудесни иглики, но не бяха толкова много, че да ѝ омръзнат. Щом зърнеше нова иглика да отваря светналото си око върху тъмната земя, тя пляскаше от радост и, за разлика от мнозина деца, които познавам, не ги късаше, а ги галеше нежно, сякаш са новородено бебе. След като се запознаеше с цветето го оставяше, така да се каже, щастливо, както го бе заварила. Отнасяше се към растенията като към птичи гнезда: всеки нов цвят за нея бе ново пиленце. Обикаляше всички цветни гнезда, които знаеше, и ги различаваше едно от друго. Клякаше пред първото и поздравяваше: „Добро утро. Всички ли ухаете приятно днес? Довиждане!“, после притичваше към следващото и повтаряше поздрава си. Това беше едно от любимите ѝ занимания. Навсякъде имаше цветя и тя обичаше всичките, но предпочиташе игликите.

— Не са срамежливи, но не са и дръзки — обясняваше тя на Лути.

Из планината се мяркаха и кози. Приблизеше ли някое козле, тя му се радваше не по-малко, отколкото на цветята. Козите бяха собственост на миньорите; няколко от тях — на майката на Кърди. Но имаше и диви кози — те не бяха ничия собственост. Таласъмците ги смятаха за свои и живееха предимно от тях. Поставяха им капани и копаеха дупки; дори не се притесняваха да отмъкват и по някое питомно животно, ако се хванеше в клопките им. Избягваха обаче да ги крадат направо — страхуваха се от кучетата, които планинците развъждаха да пазят стадата. А умните кучета винаги хапеха таласъмците по краката. Таласъмците отглеждаха и доста необикновени овце — същества, които извеждаха нощем на паша, а другите таласъмски животни ги пазеха, защото знаеха, че след време ще получат кокалите им.

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА СЛЕДАТА НА КЪРДИ

Кърди продължаваше да наблюдава всичко внимателно, ала започваше да се уморява от лошия си късмет. През една-две вечери следеше таласъмните, докато копаеха. Приближаваше, колкото смелостта му позволяваше, и ги дебнеше, скрит зад камък или скала, но още не бе успял да открие замислите им. Като и през първите нощи, той държеше кълбото, а кирката му, оставена пред дупката, през която проникваше в територията на таласъмните, му служеше за котва — за нея бе завързан краят на нишката. Таласъмните вече не чуваха шум по тези места; затова престанаха да се опасяват, че някой ще нахълта неочаквано, и не поставяха наблюдатели.

Една нощ Кърди дълго се кри и ослушва по разни места, докато почти не заспа от умора. Накрая започна да намотава кълбото, тъй като реши да се прибере и да си легне. Но много скоро се стъписа. Минаваше покрай таласъмските къщи, по-точно пещерите, където живееха таласъмните, и все повече се уверяваше, че сега те са много повече, отколкото бяха на идване. Налагаше се да е крайно предпазлив, за да остане незабелязан — толкова близо бяха една до друга. Нима нишката го бе заблудила? Продължи да я навива, а тя го отвеждаше сред все по-гъсто заселени места. Накрая започна да се притеснява и да го обхващат мрачни предчувствия. Не се страхуваше от таласъмните,

но се опасяваше, че няма да открие обратния път. Но какво да стори? Нямахме смисъл да седи и да чака настъпването на утрото — под земята това нямаше значение. Тук винаги е тъмно. А ако нишката го подведеше, той бе безпомощен. Дори да стигнеше на метър от мината, въобще нямаше да разбере. Ясно — не можеше да предприеме нищо. Реши поне да разбере къде е краят на нишката и, ако е възможно, как му бе изиграла този номер. Големината на кълбото му подсказваше, че е доста близо до края. Изведнъж усети някакво дърпане и теглене. Това пък какво беше? Зави зад една остра чупка и му се стори, че дочува необичайни звуци, които скоро взеха да напомнят боричкане, ръмжене и цвърчене. Шумът се увеличаваше. Кърди кривна зад още един завой, препъна се и се озова в центъра на някаква купчина. Веднага се досети, че е кълбо от преплетени тела на таласъмските животни. Преди да успее да се измъкне, те издраскаха сериозно лицето му и нахапаха свирепо краката и ръцете му. Тъкмо се надигаше и ръката му напипа кирката. Преди ужасните същества да го наранят още повече, той я размаха в тъмнината. Последвалите ужасни писъци го изпълниха със задоволство — беше успял да накаже някои за грубото им държане, а от тътренето и отдалечаващия се вой разбра, че ги е разпъдил. Известно време Кърди държа кирката като бойна брадва, сякаш бе от най-скъпоценен метал — в действителност обаче в този момент и златото не му бе по-скъпо. Развърза края на нишката, пусна кълбото в джоба си и се замисли. Очевидно животните на таласъмите бяха преместили кирката му и го бяха отвели бог знае къде. Колкото и усилено да мислеше, не можеше да прецени какво да предприеме. Изведнъж в далечината съзря проблясъците на светлина. Без миг колебание се отпрати натам. Бързаше, доколкото му позволяваше непознатият и осеян с камъни път. Воден от приглушената светлина, Кърди зави за пореден път и съзря нещо, което не бе виждал в подземния свят — малък предмет с неправилна форма, който грееше. Приблужи и установи, че е парче слюда, а светлината като че ли идеше от някакъв огън зад слюдата. Докато търсеше безуспешно път към мястото, където пламтеше огънят, Кърди стигна до малка пещера — високо горе в стената имаше отвор и от него струеше сияние. Надигна се до отвора. Пред очите му се откри невероятна гледка.

Група таласъми бяха насаждали около огън, чийто дим се губеше в тъмнината. Стените на пещерата бяха обсипани с блестящи минерали,

точно като в залата на двореца. А и дружината очевидно бе от по-висш ранг, защото всички носеха украшения със скъпоценни камъни по главите, ръцете или на кръста, които проблясваха с великолепните отблясъци на огъня. Скоро Кърди разпозна самия крал и съобрази, че се е промъкнал до покоите на кралското семейство. Досега не му се бе отдавала такава възможност да чуе нещо! Промъкна се през дупката колкото може по-тихо и се спусна по стената, но спря достатъчно нависоко, за да не привлече вниманието им. Седна и се заслуша. Кралят разговаряше с кралицата и принца престолонаследник, както и с министър-председателя. Беше сигурен, че това е кралицата заради обувките, защото ги позна, докато тя си грееше краката на огъня.

— Определено *ще* е забавно — отбеляза таласъмът, когото Кърди смяташе за престолонаследник.

Това бе първото завършено изречение, което дочу.

— Не виждам какво толкова величаво има тук! — срязва го мащехата му и отметна назад глава.

— Не бива да забравяш, съпруго — намеси се Негово величество, сякаш се извиняваше заради сина си, — че във вените му тече и тяхната кръв. Майка му...

— Не ми говори за майка му! Така със сигурност насърчаваш неестествените му помисли. Всичко, което е наследил от *онази* си майка, трябва да се изкорени.

— Прекаляваш, скъпа! — възрази кралят.

— Нищо подобно — срязва го кралицата. — А и ти не го прави. Ако очакваш да одобря подобни грубовати маниери, бъркаш. Не нося обувките напразно.

— Но трябва да признаеш — продължи кралят, като изстена леко, — че това поне не е приумица на Заекуст, а въпрос на държавна политика. Трябва да си даваш сметка, че неговата единствена утеха е жертвата му в името на доброто за обществото? Не е ли така, Заекуст?

— Да, татко, разбира се. Но наистина *ще* е забавно да я видим как плаче. Ще одера кожата между пръстите на краката ѝ и ще ги привържа плътно, докато зараснат един за друг. Тогава краката ѝ ще станат като на другите хора и няма да се налага да носи обувки.

— Да не би да намекваш, че *аз* имам пръсти на краката, изверг такъв? — извика кралицата и се приближи гневно към Заекуст.

Съветникът, седнал помежду им, се наведе, сякаш да заговори принца, и така ѝ попречи да го докосне.

— На Ваше Височество — подхвана той, — вероятно следва да се напомни, че вие самият имате три пръста — един на единия крак и два на другия.

— Ха! Ха! Ха! — изсмя се кралицата тържествуващо.

Окуражен от този знак на одобрение, съветникът продължи:

— Струва ми се, Ваше Височество, че бихте били още по-мил на бъдещите си поданици, като им докажете, че не струвате по-малко от тях, макар да сте имали нещастieto да сте родени от майка от слънчевите земи. Затова претърпете операция, каквато така умно сте замислили за бъдещата си принцеса.

— Ха! Ха! Ха! — изсмя се кралицата още по-гръмко. Кралят и министърът я последваха. Заекуст изсумтя недоволно, а останалите се позабавляваха още малко от обърканото положение, в което бе изпаднал.

Кърди различаваше относително ясно само кралицата. Тя седеше встрани от него и светлината от огъня падаше върху лицето ѝ. Не я намираще за хубава. Носът ѝ определено бе широк и дълъг, а очите не бяха разположени хоризонтално, ами като две перпендикулярни яйца, едното обърнато нагоре с острата страна, другото — обратно. Устата ѝ не бе по-голяма от илик и щом се засмееше, се разтягаше от ухо до ухо, но трябва да се знае, че ушите ѝ бяха почти по средата на бузите.

Жаден да чуе всяка дума, Кърди се плъзна по гладката повърхност на камъка до малка площадка точно отдолу — смяташе да си отдъхне там. Но той ли не внимаваше достатъчно, площадката ли поддаде — в един миг се свлече на пода, съпроводен от куп отронили се камъчета.

Таласъмите наскачаха по-скоро ядосани, отколкото ужасени — та досега никога не бяха имали причина да се страхуват в двореца. Но при вида на Кърди с кирката в ръка, гневът им премина в уплаха, понеже в първия миг решиха, че ги нападат миньорите. Въпреки всичко кралят успя да се изправи в целия си ръст от метър и двадесет и да се изпъчи до метър — той бе най-красивият и най-квадратният от всички таласъми. Приблужи Кърди, застана разкрячен пред него и попита с достойнство:

— Какво право имате да влизате в двореца ми?

— Правото на необходимостта, Ваше Величество — отвърна Кърди. — Загубих пътя и не знам къде попаднах.

— Как успя да влезеш?

— През дупката в планината.

— Но ти си миньор! Виж си кирката!

Кърди я погледна и отвърна:

— Намерих я на земята недалеч от тук. Попадах на някакви диви зверове, които си играеха с нея. Вижте, Ваше Величество!

Кърди му показа как е изподраскан и нахапан.

Кралят остана доволен, че момчето се държи по-възпитано, отколкото очакваше — бе слушал от поданиците си достатъчно за миньорите. Той си обясни поведението на Кърди с уважението, което вдъхваше присъствието му, но съвсем не изпита по-дружелюбни чувства към натрапника.

— Ще съм ви благодарен, ако веднага напуснете владенията ми — заяви той, като добре съзнаваше каква ирония крият думите му.

— С удоволствие, Ваше Величество, стига да ми дадете водач да ми покаже пътя — увери го Кърди.

— Ще ти дам хиляда — изсмя се кралят с великодушна щедрост.
— Един ми е достатъчен — уточни Кърди.

Но кралят нададе странен вик — полунасъскване, полурев и вътре се втурнаха толкова таласъми, че пещерата загъмжа от тях. Той заповяда нещо на първите — Кърди така и не чу какво, а те си го предаваха от ухо на ухо. Само след миг и най-крайните вече го бяха чули и разбрали. Таласъмните започнаха да се скупчват около него, което никак не му хареса и той се оттегли към стената. Те го последваха.

— Отдръпнете се! — заповяда Кърди и стисна още по-здраво кирката.

Таласъмните само се ухилиха и пристъпиха още по-напред. Кърди се замисли и издекламира:

*Десет, десет по две, десет по три —
до един сте маскари!*

*Десет по две, десет по три, десет по четири —
вие сте черни секири!*

*Десет по три, десет по четири, десет по пет —
вие сте хапльовци, хайде напред!*

*Десет по четири, десет по пет, десет по шест —
звяр и човек, човек без чест!*

*Десет по пет, десет по шест, десет по седем —
всеки от вас е страшно повреден!*

*Десет по шест, десет по седем, десет по осем —
всеки от вас е съвсем тъпонос.*

*Десет по седем, десет по осем, десет по девет —
вместо ръце — имате хребет!*

*Десет по осем, десет по девет и сто —
всички заедно — в едно!*

Щом започна, таласъмните леко се отдръпнаха и през цялото време, докато стихоплетстваше, правеха ужасни гримаси, сякаш ядяха

нещо толкова противно, че чак зъбите им настръхваха, а по телата им лазеха тръпки. Дали защото римуваните думи не значеха нищо — Кърди ги съчини в момента, защото се смяташе, че всяко ново ритмизиране има по-силно въздействие, — дали защото присъствието на краля и кралицата ги окуражаваше — не мога да определя — но щом римите свършиха, те отново се скупчиха около него и стотици дълги ръце с дебели пръсти без нокти се протегнаха, за да го сграбчат. Тогава Кърди надигна кирката. Но тъй като беше толкова жалостив, колкото и смел, той не желаше да убива никого. Затова обърна квадратния и тъп като чук край и с него удари силно по главата най-близкия таласъм. Колкото и да е корава главата му, помисли си Кърди, трябва да е усетил този удар. И се оказа прав. Ала таласъмът само нададе ужасен вой и посегна към гърлото на Кърди. За щастие Кърди се оттегли навреме и в този критичен момент се сети за уязвимото място на таласъмите. Втурна се към краля и с всички сили настъпи краката на Негово величество. Кралят нададе писък, който далеч не подобаваше на крал и за малко да падне в огъня. Кърди се впусна сред тълпата и започна да настъпва наляво-надясно. Таласъмите се отдръпваха. Той напредваше, а от двете му страни се разнасяха силни стенания. Но тълпата беше толкова гъста, че малцината, които нападаше, успяваха да се отърват. Викове и вопли изпълниха пещерата. Кърди би се стреснал, ако не усилиха надеждата му. В желанието си да избягат от пещерата те се стоварваха един върху друг и тогава пред него се изправи нов нападател. С блеснали очи и разширени ноздри, с щръкнала коса, кралицата се втурна насреща му. Тя вярваше на обувките си — бяха издълбани от гранит като сабо. Кърди бе готов да понесе всичко, но не и да нарани жена, пък била тя и таласъмка. Ала сега въпросът бе на живот и смърт: забравил за обувките ѝ, той я настъпи с все сила по крака. Тя мигом му отвърна със същото, но ефектът беше съвсем различен — причини му ужасна болка и почти го осакати. Можеше да се пребори с нея единствено като разбие гранитните ѝ обувки с кирката, но преди да се сети за това, тя го сграбчи и го повлече през пещерата. Запрати го към една дупка в стената с такава сила, че ударът почти го зашемети. Макар да лежеше неподвижно, не беше напълно в безсъзнание, че да не чуе ужасния ѝ вик и трополенето на множество боси крака. После чу неопределен шум откъм отвора и около него се посипаха множество камъчета.

Преди да паднат последните, Кърди усети как силите го напускат — беше зле ударен по главата и изпадна в безсъзнание.

По някое време той дойде на себе си. Наоколо цареше пълна тишина и непрогледен мрак, ако се изключи светлинката, която се прокрадваше през една малка дупка. Пропълзя натам и откри, че отворът на дупката е запушен с капак. Именно край ръба му проникваше лъч от огъня. Беше невъзможно да отмести капака, защото го бяха подпрели с купчина камъни. Пропълзя обратно до мястото, където лежеше, с плахата надежда да открие кирката си. Потърси, потърси, но напразно. Най-сетне трябваше да признае, че се намира в нерадостно положение, ала скоро заспа дълбоко.

ДЕВЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА СЪВЕТЪТ НА ТАЛАСЪМИТЕ

Вероятно беше спал дълго, защото се събуди отпочинал — почти наред — и много изгладнял. От другата страна на капака долитаха гласове.

Значи отново бе нощ; таласъмите спяха денем и вършеха, каквото имаха да вършат, през нощта.

Във всеобщата и постоянна тъмнина, сред която живееха, нямаше причина да предпочитат нощта пред деня; но от антипатия към хората на слънцето бяха избрали да са будни във времето, когато не можеха да срещнат миньори, докато копаят, или хора от планината, докато крадат овцете и козите им. А и така бяха привикнали към светлината на собствените си огньовете и факли, че очите им можеха да виждат в надземната част на планината само когато нямаше слънце — също като къртиците.

Кърди се заслуша. Приказваха за него.

— Колко време ще е нужно? — попита Заекуст.

— Не вярвам да трябва много дни — отвърна кралят. — Те са злощастни немощни същества, тези хора на слънцето, и постоянно искат да ядат. *Ние* можем да преживеем седмица, без да хапнем и изобщо не ни се отразява; но съм чувал, че *те* ядат два, дори три пъти на ден! Представяте ли си? Вероятно отвътре са съвсем кухи — никак не приличат на нас: девет десети яка плът и кокали. Да... Смятам за седмица да го уморим от глад.

— Ако дадете думата на *мен* — намеси се кралицата, — а мисля, че е редно да се изкажа по въпроса...

— Нещастникът е изцяло твой, съпруго — увери я кралят. — Смятай го за своя собственост. Нали ти сама го залови. Ние никога не бихме успели.

Кралицата се засмя. Очевидно настроението ѝ бе много по-добро в сравнение с предишната вечер.

— Готвех се да кажа — продължи тя, — че не е редно да съсипем толкова много прясно месо.

— Какво имаш предвид, обич моя? — заинтересува се кралят. — Та нали след като ще го морим от глад, значи да не му даваме месо — нито осолено, пито прясно.

— Не съм чак толкова глупава — срязва го Нейно величество. — Искам да обърна внимание: уморим ли го от глад, едва ли по тялото му ще остане кокалче, годно за огризване.

Кралят гръмогласно се изсмя.

— Е, съпруго, ще го получиш, щом желаеш — увери я той. — Самият аз не бих хапнал от него. Сигурно ще е жилав, ще видиш.

— Все едно му оказваме чест, а не го наказваме за наглостта му — уточни кралицата. — Но защо да лишаваме нашите клетки животни от толкова питателна храна? Кученцата, котенцата и прасенцата ни, а и мечетата, ще бъдат доволни да си похапнат.

— Ти си най-изрядната икономка, моя прекрасна кралице! — възхити се съпругът ѝ. — Така да бъде. Да извикаме поданиците да го извадят и веднага да го убием. Заслужава си го. Неизчислими биха били щетите ни, след като проникна в най-отдалечената ни крепост. Но имам по-добра идея — да завържем ръцете и краката му и да се позабавляваме на гледката — как ще бъде разкъсан на парчета. Ще осветим тържествената зала с факли.

— О, наистина звучи добре — едновременно възкликнаха кралицата и принцът и заръкопляскаха. От заешката уста на принца се изтръгна такъв неприятен звук, сякаш самият той се готвеше да участва в пиршеството.

— Но — добави кралицата, сетила се нещо, — той създава толкова тревоги. Макар и окаяни, нещо в тези хора на слънцето ме тревожи *доста*. Не мога да проумея как с нашата сила, умения и разум, допускаме въобще да съществуват. Защо не ги унищожим окончателно и не използваме добитъка и пасбищата им както ни е угодно? Ние, разбира се, няма да заживеем в отвратителните им земи! Те са прекалено ярки за нашия по-спокоен и изтънчен вкус. Но какво пречи да ходим там на излет? Дори не е изключено очите на нашите животни да привикнат, но и да ослепеят, няма значение. Достатъчно е да наддадат. А като задържим огромните им крави и другите там животни, ще си набавим още няколко луксозни удоволствия — сметана

и сирене, например. А сега, какво? — опитваме ги само от време на време, когато нашите безстрашни мъже отмъкнат по нещо от стопанствата им.

— Заслужава да се обмисли — одобри кралят, — но умът ми не го побира, защо точно *ти* го предлагаш, освен ако не приемем, че си гений на завоеванията. Но правилно отбелязваш — има основание за тревога. Както разбирам, искаш да го омаломощим с глад за ден-два, та да не е толкова пъргав, когато го извадим. Наистина би било добре.

*Нявга таласъм живял в
тъмница като в клетка.
Бързо, бързо той ковял
обувка без подметка.*

*Малко птиче кацна тук:
„Какви ги бъркаш, симпатяга?“
„Обувка яка чукам-чук,
отгоре здрава кожа слагам“.*

*„И какво му е доброто?“ —
пита птичето веднага.
„Как какво? Каквото!“ —
рече тъпият мъжага.*

*„Ако цялата не струва,
как тогаз ще се обува?
И защо им е подметка, като нямат сметка?“*

— Какъв е този отвратителен шум? — провикна се кралицата и потрепери — от закичената си с корона глава до обутите си в гранит крака.

— Ясно — отсеке сериозно възмутеният крал. — Слънчевото същество от дупката!

— Веднага престани с този шум! — заповяда престолонаследникът храбро и застана пред купчината камъни, с лице към затвора на Кърди. — Веднага, или ще ти строша главата.

— Разкарай се — провикна се Кърди и пак подхвана:

*Нявга таласъм живял
в тъмница като в клетка —*

— Наистина *не мога* да го понасям — изпищя кралицата. —
Само да се добера отново с моите пантофки до противните му пръсти!

— Според мен е най-добре да си лягаме — предложи кралят.

— Но още не е време — възрази кралицата.

— Ако бях на ваше място, точно така бих постъпил — посъветва
я Кърди.

— Нахален окаяник! — развика се кралицата с огромно
презрение в гласа.

— Ако-то ти е невъзможно — уточни Негово величество с
достойнство.

— Тихо — подвикна Кърди и запя:

*Марш в леглото! Хайде в строя!
Таласъме странен,
помогни кралицата твоя
боса да остане.*

*Сториш ли го ти,
що ще видят всички зрящи?
Дълги, дълги пръсти,
грозни и стърчащи!*

— Какви лъжи! — изрева гневно кралицата.

— Впрочем това ми напомня — подхвана кралят, — че откакто
сме женени, не съм виждал краката ти, кралице. Защо не си сваляш
обувките поне когато спиш? Много ме нараняваш с тях понякога.

— Ще постъпя както намеря за добре — тросна му се кралицата.

— Редно е да постъпиш както желае съпругът ти — обърна ѝ
внимание кралят.

— Не желая — не се предаваше кралицата.

— Настоявам да го сториш — разпореди се кралят.

Очевидно кралят послуша съвета на Кърди, защото се дочу суетене, последвано от страшен кралски вик, предизвикан от болка.

— А сега ще млъкнеш ли? — осведоми се кралицата с жестоки нотки в гласа.

— Да, кралице. Надявах се да те убедя.

— Не ме докосвай! — сръза го Нейно величество победоносно.

— Отивам да спя. Заповядай, когато пожелаеш. Но, докато съм кралица, ще спя с обувки. Полага ми се, това е кралска привилегия. Заекуст, отивай да лягаш!

— Тръгвам — примири се сънено Заекуст.

— И аз — обади се кралят.

— Да вървим — подкани кралицата. — И ме слушай, защото иначе...

— Не, недей — простена кралят с най-жален тон.

В отговор Кърди дочу някакво отдалечаващо се мърморене. В пещерата настъпи тишина.

Бяха оставили огъня да гори и светлината се промъкваше по-ярка от всякога. Според Кърди беше време отново да опита да направи нещо, но много скоро се убеди, че не може да провере дори пръста си в процепа. С все сили напъна с рамо капака, но той въобще не се помръдна, сякаш бе част от скалата. Не му оставаше нищо друго, освен да седне и да мисли.

Полека-лека стигна до решението да се престори на умрял. Така се надяваше да го извадят, преди силите му наистина да го напуснат. Намереше ли кирката си, ни най-малко нямаше да се страхува от животните, а ако не бяха отвратителните обувки на кралицата, нямаше да се бои и от таласъмните.

Междувременно, докато се появяха отново довечера, единственото му занимание бе да измисля нови рими — засега друго оръжие нямаше. Не възнамеряваше да ги използва начаса, разбира се, но добре беше да има запас — можеше да му потрябват, а и като стихоплетстваше, времето щеше да мине по-бързо.

ДВАДЕСЕТА ГЛАВА СЛЕДАТА НА АЙРИНИ

Същия ден рано сутринта принцесата се събуди ужасно изплашена. В стаята ѝ се носеше противен шум — някакви същества ръмжаха, съскаха и сновяха, сякаш се биеха. Щом се покоопити, се сети за думите на баба си — просто ѝ бяха изхвърчали от ума: ако се изплаши, да пъхне пръстена под възглавницата. Бързо го мушна там и ѝ се стори, че усеща как някакъв палец и показалец нежно го издърпват изпод дланта ѝ. „Вероятно е баба“ — самата мисъл я изпълни със смелост, дори поспря да нахлузи изящните си пантофки, преди тичешком да излезе от стаята. Но преди това зърна дълга пелерина с небесен цвят, метната върху облегалката на стола до леглото. Не я бе виждала досега, но очевидно беше приготвена за нея. Метна я на раменете си и почувства на десния палец нишката от баба си. Начаса я проследи — очакваше да я отведе към старото стълбище. Ала на вратата откри, че нишката води надолу и се влачи по пода. Наложил се почти да пълзи, за да не я изгуби. За най-голяма своя изненада установи, че не се насочва към стълбището, а точно в обратната посока. Нишката я поведе през тесни коридори към кухнята, но когато я достигна, изви към врата, а оттам — в малък заден двор. Прислужничките вече бяха станали и вратата зееше отворена. Нишката се влачеше по земята през двора и я отведе до портичка в стената.

Принцесата я отвори и пред нея се възправи планината. Сега нишката се виеше по-високо — малко под гърдите ѝ — така че я следваше с лекота. Водеше я направо в планината.

Уплахата ѝ бе предизвикана от нещо по-малко страшно, отколкото Айрини си представяше. Голямата черна котка на готвача, подгонена от териера на икономката, се бе ударила във вратата на спалнята ѝ, а тя не бе затворена плътно и двете животинки бяха нахлули в стаята ѝ и захванали грандиозна битка. Как бавачката не се събуди от шума остава пълна тайна, но подозирам пръста на старата дама в тази работа.

Утрото бе ясно и топло. Вятърът духаше приятно по склона. Тук-там се мяркаха неразцъфнали иглики, но момиченцето не се спираше да им поговори. Небето бе изпъстрено с малки облаци. Слънцето още не се беше показало, ала пухкавите им краища тук-там вече улавяха светлината му и висяха във въздуха като оранжеви или златисти топки. Капките роса — същински диамантени обици — висяха по стръкчетата трева на пътя ѝ.

„Колко е ефирно всичко“, помисли си принцесата, оглеждайки дългата вълнообразна линия, блеснала пред нея по върха на хълма. Скоро Айрини откри, че всъщност на утринната светлина проблясваше нейната нишка. Нямаше представа накъде я води. Никога през живота си не бе излизала навън преди изгрев-слънце. А всичко бе свежо, хладно, изпълнено с живот и очакване. Беше истински щастлива и не изпитваше никакъв страх.

Доста време вървя нагоре. Нишката я насочи наляво и оттам към пътеката, където двете с Лути бяха срещнали Кърди. Не се сети веднага, защото сега, на утринната светлина, поглеждайки към пейзажа наоколо, никоя пътека не би ѝ се видяла по-примамлива, по-безгрижна, по-весела. Пред нея пътят се откриваше почти до хоризонта; толкова често бе наблюдавала как по него приближават татко крал и войниците му, а гласът на ловджийския рог пронизваше въздуха. Пътят ѝ бе като другар. Спускаше се надолу, надолу, после — нагоре, после — пак надолу или нагоре и ставаше все по-неравен. Пътеката се виеше неотклонно напред, сребрилата нишка следваше пътеката, малкото розово пръстче на Айрини се движеше по нишката. Скоро принцесата стигна до едно поточе — то ромолеше и клокочеше надолу по хълма, а край него вървяха и пътеката, и нишката. Пътеката

ставаше все по-неравна и по-стръмна, планината — по-дива. Айрини си помисли колко много се е отдалечила от къщи. Обърна се и видя, че равните полета са изчезнали и отвсякъде е заобиколена от голата скалиста планина. Но нишката продължаваше и принцесата я следваше. Колкото повече приближаваше изгревът, толкова по-ярко и по-ярко ставаше всичко; накрая първите лъчи на слънцето осветиха горния край на скалата пред нея — сякаш златно същество кацна от небето. Тогава видя, че поточето избликва от дупка в скалата, а пътеката не заобикаля камъка. Побиха я тръпки! Нишката всъщност я водеше направо в дупката. Поточето избликваше оттам с радостен брътвеж, а тя трябваше да влезе вътре.

Айрини не се поколеба. Влезе в дупката. Тунелът се оказа достатъчно висок — вървеше, без да се навежда. Известно време зад гърба ѝ проблясваше кафеникава светлина, но зад първия завой тя изчезна и след няколко крачки принцесата се озова в пълна тъмнина. Започна да се плаши. Не изпускаше нишката и докато навлизаше все по-дълбоко и по-дълбоко в планината, не преставаше да мисли за баба си: какво ѝ бе казвала, колко мила беше, колко красива; колко привлекателна стая имаше — с огън от рози; припомни си и голямата лампа, която изпращаше светлината си през каменните стени. И все повече и повече се уверяваше, че нишката едва ли би я довела дотук, че всъщност баба ѝ я напътстваше. Но ужасно се измори от непрекъснатото спускане по стръмната пътека; на места се налагаше да слиза по груби стъпала и дори по опрени на стените стълби. Нишката я водеше от една тясна галерия през друга, отрупана с буци, камъни, пясък и глина, докато накрая стигна до малък отвор. Пропълзя и понеже от другата страна не намери нищо по-различно, през ума ѝ мина: „Дали ще се върна някога?“. Постоянно си задаваше този въпрос и се чудеше сама на себе си, как така не е десет пъти по-изплашена. Нещо повече — често имаше чувството, че върви в приказка, която сънува. На пресекулки дочуваше шум от вода като тихо бучене вътре в скалите. След време различи звука от удари — все по-близо и по-близо; но скоро и този шум се притъпи и почти заглъхна. Айрини зави най-малкото сто пъти, следвайки нишката.

Най-накрая тя съзря приглушено червено сияние и се озова пред нещо като прозорец от слюда. Заобиколи го и попадна в пещера, където грееше червената жарава на огън. Тук нишката започна да се

издига нагоре. Издигна се на височината на главата ѝ, дори още по-нагоре. *Какво* ще прави, ако не я задържи? Ако я дръпне надолу, може да я скъса! Виждаше я как продължава нагоре, като грееше от червените отблясъци на жаравата.

И ето, стигна до камара камъни, струпани пред капак в стената на пещерата. Изкатери се по тях и нишката пак беше пред очите ѝ, ала в следващия момент тя се изгуби в купчината камъни, като я остави с лице към твърдата скала. За един ужасен миг реши, че баба ѝ я е изоставила. Нишката, която паячетата бяха изпрели далеч през моретата, която баба ѝ, седнала на лунната светлина, отново бе изпрела за нея, която бе калила в огъня от рози и бе завързала за опаловия пръстен, изчезна — вмъкна се там, където не можеше да я последва — доведе я пред тази ужасна пещера и я изостави! Тя наистина беше захвърлена!

„Кога ли ще се събудя?“, помисли си Айрини изтерзано, а същевременно съзнаваше, че не е сън. Хвърли се върху камарата камъни и се разплака.

Добре, че не подозираше какви същества, едното с каменни обувки на краката, спяха в съседната пещера, нито пък знаеше кой е от другата страна на капака.

Най-сетне се реши да проследи нишката обратно. Така щеше да излезе от планината и да се озове у дома. Стана припряно и я намери. Но щом се опита да я проследи назад, тя изчезна. Водеше ръката ѝ напред към камарата камъни, а назад нямаше никаква диря. А и не успяваше да я различи, както преди, на светлината от огъня. Принцесата избухна в горък плач и отново се просна върху камъните.

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА БЯГСТВОТО

Принцесата лежеше и ридаеше, но несъзнателно докосваше с пръст нишката, която стигаше до върха на купчината камъни, където изчезваше. Механично взе да рови из камъните — докъде ли щеше да стигне? Изведнъж ѝ хрумна да отмести няколко камъка и да види накъде отива нишката. Присмя се на самата себе си — да не се сети досега! Скочи на крака. Страхът ѝ се бе стопил. Вече беше по-сигурна от всякога, че нишката на баба ѝ не би я довела тук само за да я изостави. Започна трескаво да отмества камъните на върха: понякога вдигаше по два-три наведнъж, понякога дори с две ръце успяваше да побутне само един. Поразчисти малко и що да види! Нишката извиваше и се спускаше право надолу. За да я проследи, се наложи да отмести доста камъни: камарата бе стръмна и естествено по-широка в основата. Но работата не свърши дотук; скоро откри, че след като се спуска право надолу, нишката завива на една страна, после — на друга и под различни ъгли преминава през самата камара. Започна да се опасява, че за да я проследи, ще се наложи да разчисти всички камъни. Само при тази мисъл принцесата се изуми, но без да губи време се захвана за работа с жар. Гърбът ѝ заболя, от ръцете ѝ потече кръв, но не спираше да се труди — крепеше я резултатът. Макар и бавно, камарата намаляваше и започна да се натрупва от другата страна на огъня, където хвърляше камъните. И още нещо я изпълваше с кураж: при всяка нова извивка откриваше, че нишката не е отпусната, а опъната. Значи със сигурност баба ѝ е някъде на другия край.

Тъкмо беше разчистила камарата наполовина и така се стресна, че само дето не падна от страх. Съвсем близо до нея един глас пропя:

*Дъръ-дъръ, дяволе проклет! Тряс!
Всичко ще се срути тук завчас.
Дъръ-дъръ, тряс, дяволе проклет!*

*В тази суета ти ли си наред?
Тряс, дяволе проклет. Дъръ-дъръ!*

Тук Кърди замлъкна, или защото не намираше рима за „дъръ-дъръ“, или защото се сети за решението си да се престори на умрял пред таласъмните. Но той вече бе изрекъл достатъчно думи, за да разбере Айрини кой е вътре.

— Кърди! — възкликна тя радостно.

— Шшшт! Шшшт! — гласът на Кърди долетя отнякъде. — Приказвай тихичко.

— Но ти самият пееше толкова високо! — възрази Айрини.

— Да. Но те знаят, че аз съм тук, а за теб не знаят. Коя си ти?

— Айрини — отвърна принцесата и продължи: — Много добре знам кой си. Ти си Кърди.

— Как въобще успя да стигнеш тук, Айрини?

— Прапрабаба ме изпрати; и вече разбирам защо. Ти като че ли не можеш да излезеш?

— Не мога. Какво правиш?

— Разчиствам огромна камара камъни.

— Това се казва принцеса! — възхити се Кърди, а в гласа му се долавяха радостни нотки; но той продължаваше да говори почти шепнешком. — И все пак не съм в състояние да си представя как си попаднала тук.

— Баба ме изпрати да проследя нишката.

— Не разбирам какво приказваш, но след като си тук, няма значение.

— Напротив — има! — възрази Айрини. — Ако не беше тя, нямаше да съм тук.

— Ще ми разкажеш всичко, щом се измъкнем. Сега нямаме време за губене — прекъсна я Кърди.

И Айрини отново се захвана за работа, изпълнена със сили както в началото.

— Камъните са толкова много! Ще ми е нужно доста време да ги преместя всичките.

— Докъде си стигнала? — попита Кърди.

— Почти до средата, но долната половина с много по-голяма.

— Няма да се наложи да разчистваш всичките. Виждаш ли капака на стената?

Айрини се опита да го види и заопипва скалата, докато ръцете ѝ попаднаха на ръбовете му.

— Да. Открих го.

— Тогава — обади се отново Кърди, — поразчисти камъните докъм средата му и се надявам да успея да го избутам.

— Каквото и да правя, трябва да следвам нишката.

— Това пък *какво* значи? — учуди се Кърди.

— Ще разбереш, когато излезеш — отвърна принцесата и продължи да се труди усърдно.

Но много скоро се зарадва, защото откри, че желанието на Кърди съвпада с повелята на нишката. Точно така: като следваше лъкатушенията на нишката, тя разкри капака, а щом разчисти камъните малко повече от средата му, нишката се вмъкна в цепнатината към мястото, където Кърди беше затворен. Нямаше как да я следва повече, докато капакът се изпречваше пред нея. Сподели откритието си с радостен шепот:

— Кърди, ако здравата го натиснеш, капакът ще поддаде и ще падне.

— Тогава дръпни се настрана — посъветва я Кърди. — Кажй, когато си готова.

Айрини слезе от камарата.

— Готово, Кърди!

Той натисна здравата капака с рамо. Капакът се срути върху камъните и Кърди изпълзя от отвора.

— Ти ми спаси живота, Айрини! — прошепна той.

— О, Кърди! Толкова се радвам! Да се махаме от това ужасно място, колкото се може по-скоро.

— По-лесно е да се каже, отколкото да се направи — предупреди я той.

— О, не! Много е лесно — увери го Айрини. — Трябва само да следваме нишката ми. Вече съм сигурна, че тя ще ни изведе навън.

И тя тръгна след нишката през падналия капак към дупката, а Кърди опипваше пода, за да намери кирката.

— Ето я! — възкликна той. — Не, не е! — додаде разочаровано. — Но какво е тогава? Ха, та това е факла! Колко хубаво! Почти по-

хубаво, отколкото кирката ми. По-хубаво, ако не бяха каменните обувки! — нареждаше той, докато палеше факлата от последната жарава в огнището.

Запалената факла хвърляше светлина в дълбоката тъмнина на огромната пещера. Кърди вдигна очи и зърна Айрини да изчезва в дупката, от която самият той току-що се бе измъкнал.

— Защо влизаш там? — подвижна той. — Това не е пътят за навън. Не успях да изляза оттам.

— Знам — прошепна Айрини. — Но нишката ми минава оттук и трябва да я следвам.

„Какви нелепости приказва това дете!“, помисли си Кърди. „Но се налага да я последвам, за да не пострада. Скоро ще разбере, че оттам няма как да се излезе, и ще тръгне с мен.“

И той пропълзя в отвора при съборения капак с факлата в ръка. Огледа се, ала не я видя никъде. Сега установи, че макар да беше тясна, дупката бе доста по-дълга, отколкото предполагаше; на едно място таванът се спускаше ниско и дупката преминаваше в тясна галерия, чийто край не се виждаше. Принцесата вероятно бе пропълзляла нататък. Коленичи, подпря се с една ръка и, хванал факлата с другата, запълзя след нея. Галерията се виеше ли, виеше — на места бе така ниска, че Кърди едва се промушваше, а на други — толкова висока, че не виждаше тавана, но навсякъде беше тясна — прекалено тясна, за да се промъкне таласъм. Предполагам затова таласъмните са смятали, че и Кърди няма да мине. А той започваше да се тревожи да не би нещо лошо да е сполетяло принцесата. Най-неочаквано чу гласа ѝ съвсем близо до ухото си:

— Идваш ли, Кърди? — прошепна тя.

Тя го чакаше след завоя на следващия ъгъл.

— Знаех, че в онази тясна галерия не можеше да сбъркаш пътя, но сега стой близо до мен, защото тука е много по-широко — обясни тя.

— Нищо не разбирам — призна Кърди наполовина на себе си, наполовина на Айрини.

— Няма значение. Почакай да се измъкнем.

Напълно изумен как е успяла да стигне толкова далеч и то по пътечка, за която той дори не подозираше, Кърди сметна за благоразумно да я послуша.

„При всяко положение — разсъждаваше той, — не знам нищо за пътя пред нас, макар да съм миньор; а тя сякаш знае всичко, въпреки че не разбирам откъде. Еднакво възможно е един от двамата ни да открие. Е, щом настоява да води тя, ще я следвам. Не е възможно да изпаднем в по-лошо положение.“

Такива бяха доводите му. Попаднаха в голяма пещера. Айрини я прекоси уверено, сякаш предварително знаеше къде да стъпи. Кърди я следваше с факлата в ръка и се опитваше да огледа всичко наоколо. Изведнъж направи крачка назад, защото светлината огря мястото, край което минаваше Айрини. На около метър от земята се издигаше каменна площадка, покрита с овчи кожи. Там спяха две отвратителни същества. Кърди начаса разпозна краля и кралицата на таласъмните. За да не ги разбуди светлината, мигом наведе факлата. И тогава тя озари кирката му, точно до кралицата, чиято ръка почти докосваше дръжката.

— Спри — прошепна той. — Дръж факлата и внимавай светлината да не огрее лицата им.

При вида на ужасните същества Айрини потрепери, а само преди миг бе минала край тях, без да ги забележи. И въпреки това постъпи така, както я бе помолил Кърди — обърна се с гръб и спусна факлата ниско пред себе си. Кърди внимателно изтегли кирката, но вече бе зърнал единия крак на кралицата. Огромната недодялана обувка от гранит, появила се така услужливо до ръката му, бе непреодолимо изкушение. Предпазливо я събу и установи, че онова, което пееше, за да раздразни кралицата, е било самата истина: тя имаше шест грозни пръста. Обзе го радост от успеха. Беше видял. Под огромната купчина овчи кожи видя и другият ѝ крак. Предпазливо повдигна кожата: ако опитът му да отмъкне и втората обувка се увенчаеше с успех, в бъдеще щеше да се страхува от таласъмните колкото от рояк мухи. Но когато започна да сваля втората обувка — макар и много внимателно — кралицата изръмжа и се надигна в леглото. В следващия миг кралят също се събуди и се изправи.

— Бягай, Айрини! — извика Кърди. Той вече никак не се страхуваше за себе си, но се боеше за принцесата.

Айрини се огледа, разбра, че страховитите същества са будни и като умна принцеса удари факлата в земята. Изгаси я и бързо се разпореди:

— Кърди, хвани ме за ръката.

Той се приближи и без да изпуска нито обувката на кралицата, нито кирката, пое ръката ѝ, а Айрини безстрашно последва своята нишка. Чува силния рев на кралицата, но вече имаха голяма преднина, а и трябваше време, преди таласъмните да запалят факли и да се спуснат в преследване. Точно когато им се стори, че зад гърба им проблясва светлина, нишката ги отведе до много тесен отвор. Айрини пропълзя с лекота, Кърди — с известно затруднение.

— Сега — обяви Кърди, — мисля, че сме в безопасност.

— Разбира се — съгласи се Айрини.

— Защо си така сигурна?

— Защото баба се грижи за нас.

— Това са небивалици — възрази Кърди. — Не разбирам какви ги приказваш.

— Като не разбираш какво приказвам, защо твърдиш, че са небивалици? — засегна се принцесата.

— Извинявай, Айрини — разкая се Кърди. — Не исках да те разсърдя.

— Вярвам ти — отвърна Айрини и продължи: — Защо смяташ, че вече сме в безопасност?

— Защото кралят и кралицата са прекалено едри да се промъкнат през дупката.

— Ами ако има и други пътища? — съобрази принцесата.

— Наистина, още не сме се измъкнали — съгласи се Кърди.

— За какъв крал и кралица говориш? — поинтересува се принцесата. — Никога не бих нарекла подобни същества крал и кралица.

— Ти да, но не и техните поданици — обясни ѝ Кърди.

Принцесата зададе още въпроси. Докато напредваха бавно, Кърди ѝ разказа всичко: за характера и навиците на таласъмните — доколкото бе запознат с тях — и за собствените си приключения, започнали след нощната среща с нея и Лути в планината. После помоли Айрини да му обясни как така му се бе притекла на помощ. Тя му разказа историята, но ѝ трябваше доста време, защото Кърди питаше за всичко, което не му бе казала досега. И въпреки всичко той не ѝ повярва и наполовина. Случаят не му стана по-ясен от преди. Чудеше се какво да си мисли за принцесата. Не допускаше, че нарочно съчинява небивалици. Предпочете да укори Лути, че е погодила номера на момиченцето, като ѝ е натъпкала главата с какви ли не лъжи, за да я подплаши.

— Но как така Лути те е оставила да се качиш сама в планината? — любопитства той.

— Лути не знае нищо. Когато тръгнах, тя спеше или поне така си мисля. Надявам се баба да не допусне да ѝ се карат, защото въобще не е виновна и баба го знае.

— А *ти* как ме откри? — продължи да разпитва Кърди.

— Вече ти казах. Държах пръста си върху нишката на баба както сега.

— Да не искаш да кажеш, че там има нишка?

— Разбира се. Колко пъти да ти го казвам! Не съм си отделяла пръста от нея, освен докато разчиствах камъните. Ето! — и тя постави ръката на Кърди върху нишката. — Усещаш я, нали?

— Нищо не напипвам — възрази Кърди.

— Тогава нещо *не* е наред с пръста ти. Аз я усещам. Наистина — доста е тънка. На слънчева светлина съвсем прилича на паяжинка, макар да са били нужни много паяжинки, за да се изпреде. Въпреки това не разбирам защо ти не можеш, а аз мога да я напипам.

Кърди бе прекалено възпитан да изрази съмнението си, че изобщо има нишка. Вместо това каза:

— И аз не разбирам.

— Добре, че поне аз я напипвам. Така ще води и двама ни.

— Още не сме се измъкнали — припомни й Кърди.

— Но скоро ще бъдем навън — заяви Айрини убедено.

Нишката тръгна надолу и насочи ръката на Айрини към дупка в пода на пещерата. Тъкмо оттам долиташе шумът от течаща вода, който чуваха от известно време.

— Това води към земята, Кърди — обяви тя и спря.

Той обаче слушаше друг звук — чувствителното му ухо не само го бе разпознало отдавна, но и долавяше как постепенно се засилва. Такъв шум вдигаха таласъмните миньори, когато работеха. Изглежда в момента не бяха много далеч. Айрини също ги чу.

— Какъв е този шум? — попита тя. — Знаеш ли, Кърди?

— Да. Таласъмните копаят.

— Защо го правят?

— Не знам. Нямам представа. Искаш ли да ги видиш? — Обзе го непреодолимото желание да използва и тази възможност, за да разгадае тайната им.

— Ако нишката ми водеше нататък, нямаше да имам нищо против. Лично аз не желая да ги видя, а и не бива да изоставям нишката. Тя води направо в дупката и е най-добре да тръгваме веднага.

— Ясно. Да се спусна ли пръв?

— Не, по-добре недей. Ти не я напипваш — обясни тя, като пристъпи към тясната цепнатина в пода на пещерата. — О! — извика тя веднага. — Попаднах във вода. Тече силно, но не е особено дълбоко. А и има достатъчно място да се върви. Побързай, Кърди.

Той се опита да я последва, но отворът се оказа прекалено тесен да мине.

— Иди малко напред — подкани я той и замахна с кирката. С няколко удара разшири процепа и се провря. Заспускаха се надолу по течащата вода, а опасенията на Кърди растяха с всяка минута, защото коритото ги водеше към някакъв ужасен залив в сърцевината на планината. На едно-две места му се наложи да разкъртва скалата, защото проходът бе прекалено тесен дори за Айрини, не можеше да се провере, без поне да се нарани. Най-накрая обаче нещо проблесна. Измъкнаха се само след минута и яркото слънце почти ги заслепи. Ала съвсем скоро принцесата привикна със светлината и откри, че се

намират в парка, до пейката, където един следобед бе седяла с татко си, краля. Бяха се измъкнали през канала на малкия поток. Тя започна да танцува и да пляска с ръце от възторг.

— Е, Кърди! — провикна се Айрини. — Сега вярваш ли на разказа ми за баба и нишката?

През цялото време долавяше съмненията на Кърди.

— Ето я! — продължи тя. — Не виждаш ли как блести?

— Не забелязвам нищо — настоя Кърди.

— Тогава ми повярвай, без да я виждаш, защото не можеш да отречеш, че ни измъкна от планината.

— Не мога да отрека, че *сме* въвн от планината и би било много неблагоприятно от моя страна, ако не призная, че *ти* ме измъкна.

— Но аз нямаше да успея, ако не беше нишката — настояваше Айрини.

— Точно това не разбирам.

— Е, ела с мен и Лути ще ти даде да хапнеш. Не се съмнявам, че си доста гладен.

— Така е. Но татко и мама сигурно се тревожат за мен, затова трябва да побързам — първо да се кача в планината, за да се обадя на мама, а след това да слеза в мината, за да ме види татко.

— Добре, Кърди. Но за да стигнеш там, трябва да минеш оттук, а аз ще те превода през къщата, защото оттам е най-пряко.

По пътя не срещнаха никой, защото, както и преди, всички търсеха принцесата. Когато влязоха, Айрини установи — както и подозираше, — че нишката води нагоре към старото стълбище. Хрумна ѝ нова идея.

— Баба ме вика. Ела с мен да я видиш — подкани тя Кърди. — Така ще се увериш, че ти казах истината. Моля те, Кърди, ела с мен. Няма да се примиря, докато не повярваш, че говоря истината.

— Не се съмнявам, че си убедена в думите си — отвърна Кърди. — Според мен просто си измисляш разни несъществуващи неща.

— Моля те, ела, миличък Кърди.

Малкият миньор не можа да устои на тази покана, и въпреки притесненията си, че е попаднал в тази огромна, величествена къща, се предаде и последва Айрини нагоре по стълбището.

ДВАДЕСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

СТАРАТА ДАМА И КЪРДИ

Изкачиха се по едното стълбище, после по следващото и по следващото: извървяха дългия коридор с празните стаи и поеха към кулата; с всяко следващо стъпало Айрини ставаше все по-щастлива, най-накрая почука по вратата на работната стая, но не последва отговор, нито дочу жуженето от чекръка, и, макар за миг, сърцето ѝ се сви. Потропа на другата врата.

— Влез — прозвуча сладкият глас на баба й. Айрини отвори вратата и влезе, следвана от Кърди.

— Мила моя! — посрещна я дамата, седнала до огъня от червени и бели рози. — Чаках те и дори малко се разтревожих; помислих си дали не е време да тръгна да те прибера.

Докато говореше, старата дама взе принцесата в обятията си и я настани в скута си. Беше облечена в бяло и изглеждаше по-привлекателна от всякога — ако изобщо подобно нещо беше възможно.

— Доведох Кърди, бабо. Не вярва на разказа ми. Затова го доведох.

— Да... Виждам го. Кърди е добро момче. И храбро. Не си ли доволна, че му помогна да избяга?

— Да, бабо. Но не е хубаво да не ми вярва.

— Хората трябва да вярват само колкото могат. А онези, които вярват повече, не бива да се сърдят на другите, които вярват по-малко. Съмнявам се дали и ти щеше да повярваш на всичко, ако не беше видяла част от него.

— О, да, бабо. Имате пълно право! Но смея да твърдя, че сега ще ми повярва.

— Не съм сигурна — възрази баба й.

— Нали, Кърди? — попита принцесата.

Той стоеше в средата на стаята с отворени уста и изглеждаше странно озадачен. Това, реши тя, се дължи на красотата на старата дама.

— Поклони се на баба, Кърди — подсказа му Айрини.

— Не виждам никаква баба — отвърна Кърди доста навъсено.

— Не виждаш баба, след като седя в скута ѝ? — възкликна принцесата.

— Не, не я виждам — повтори Кърди обидено.

— Не съзираш ли прекрасния огън от рози? Този път сред тях има и бели? — попита Айрини почти толкова изненадана, колкото и той.

— Не, не виждам нищо — явно Кърди беше недоволен.

— И синьото легло ли не виждаш? И розовата покривка? И красивата лампа, почти като луната, която виси от тавана?

— Ти ми се подиграваш, Твое кралско Височество. След всичко, което преживяхме заедно днес, не смятам това за редно — Кърди вече беше доста засегнат.

— Тогава кажи *какво* виждаш? — попита Айрини. Беше разбрала, че да не му вярва е толкова лошо, колкото че и той не ѝ вярва.

— Виждам голяма гола таванска стая. Нещо подобно има и в нашата паянтова къщурка, но тази тук е достатъчно голяма да побере цялата ни къща и пак ще остане място — отвърна Кърди.

— И какво друго?

— Корито, купчина плесенясала слама и съсухрена ябълка; през една дупка в средата на тавана прониква слънчев лъч и огрява главата ти, а цялото помещение изглежда неестествено кафеникаво. Според мен най-добре е да престанеш да си играеш, принцесо, и да слезеш в детската си стая като добро момиче.

— Не чуваш ли какво ми казва баба? — попита Айрини почти със сълзи на очи.

— Не. Чувам гугукането на много гълъби. Ако няма да слизаш, тръгвам сам. Така е по-добре, защото, когато и да срещнем, не допускам да повярва и думичка от това, което ще му кажем. Ще си помислят, че си измисляме. Освен майка ми и баща ми, не очаквам друг да ми повярва. Те *знаят*, че не съчинявам истории.

— А в същото време *ти* не *ми* вярваш, Кърди! — разплака се принцесата от яд и съжаление заради зейналата между нея и Кърди пропаст.

— Не. *Не мога* и не съм в състояние да променя нещата — отвърна Кърди и тръгна да излиза от стаята.

— Какво да *направя*, бабо? — проплака принцесата, заровила лице в гърдите на дамата.

— Дай му малко време — посъветва я баба й. — И би трябвало да се примириш, че известно време няма да ти вярват. Наистина е трудно. Но аз самата съм го правила многократно и ми предстои да го правя още много пъти. Ще имам грижата какво да си мисли Кърди за тебе накрая. Сега е по-добре да го оставиш да си върви.

— Няма ли да дойдеш? — обади се Кърди.

— Не, Кърди. Според баба е по-добре да те оставя да си вървиш. Завий надясно при площадката на последното стълбище; оттам ще отидеш до антрето, където е входната врата.

— О, не се безпокой, ще намеря пътя... и без теб, принцесо, както и без нишката на баба ти — подхвърли Кърди доста грубо.

— О, Кърди, Кърди...

— Съжалявам, че не тръгнах веднага за вкъщи. Много съм ти задължен, Айрини, задето ме измъкна от онази дупка, но по-добре щеше да бъде да не ми се подиграваш сега — каза Кърди от прага на вратата. После излезе, но не я затвори, и без думичка повече се спусна надолу. Айрини се вслушваше невярващо в отдалечаващите се стъпки. И пак се обърна към дамата:

— Какво значи всичко това, бабо? — разрида се отново тя.

— Означава, мила моя, че не желая да се показвам. Кърди още не е готов да повярва в такива неща. Да виждаш, още не значи, че вярваш; просто виждаш. Това е. Нали помниш — предупредих те, че ако Лути ме види, ще си разтърка очите, ще забрави най-малко половината от видяното, а за другото ще реши, че е небивалица?

— Да. Но мислех, че Кърди...

— Права си. Кърди е много по-напред от Лути. Ще видиш какво ще стане. Но дотогава трябва да приемеш, повтарям, да приемеш известно време да не те разбират. Ние всичките жадуваме да ни разбират и е много горчиво, когато не се получи. Но има нещо по-необходимо.

— Какво, бабо?

— Ние да разбираме хората.

— Да, бабо. Трябва да съм добра, защото, ако не съм, няма да съм достойна и другите да ме разбират. Ясно. Кърди не може да постъпи по друг начин и аз няма да му се сърдя, просто ще изчакам.

— Това се казва мило момиченце — похвали я баба й и я притисна към гърдите си.

— Защо не бяхте в работната си стая, когато се качихме, бабо? — попита Айрини след малко.

— Ако бях там, Кърди със сигурност щеше да ме види. Но защо да стоя там, вместо в тази красива стая?

— Мислех, че ще предете.

— В момента нямам за кого да преда. Никога не преда, без да знам за кого го правя.

— Сега разбирам. Едно нещо не ми е ясно — обади се принцесата: — Как ще измъкнете нишката от планината? Нали няма да правите второ кълбо за мен? Толкова грижи ще ви създаде!

Дамата я свали от скута си, надигна се и застана до огъня. Бръкна с ръка в него и като я извади, между показалеца и палеца й блестеше кълбото.

— Ето. Извадих го — и тя се върна при принцесата. — Готово е, когато отново ти потрябва.

Отиде до шкафа и го сложи в същото чекмедже.

— Ето и пръстена ти — добави тя. Свали го от кутрето на лявата си ръка и го наниза на десния показалец на Айрини.

— О, благодаря, бабо! Чувствам се толкова безопасно сега!

— Доста си уморена, дете мое — продължи дамата. — Ръцете ти са наранени от камъните, а девет синини преброих по тялото ти. Погледни се как само изглеждаш.

Тя извади от шкафа малко огледало и го поднесе пред Айрини. Щом се видя, принцесата избухна в смях: беше страшно оплескана от потока и изцапана от пълзенето през тесните проходи. Ако не знаеше, че гледа отражението си, би помислила, че вижда циганче, което се мие и реши веднъж на месец. Старата жена също се засмя. Настани я на коляното си и съблече пелерината и нощницата й. Отведе я в единия край на стаята. Айрини се чудеше какво ще стане сега, но не попита нищо. Само когато разбра, че ще я сложат в голямата сребърна вана, мъничко се сепна. И този път, когато погледна вътре, не видя никакво дъно, а само звездите, грейнали някъде много-много далеч, в

огромното синьо езеро. Ръцете ѝ неволно се вкопчиха в красивите рамене, които я държаха. Това бе всичко.

Дамата още веднъж я притисна към гърдите си с думите:

— Не се страхувай, дете мое.

— Няма, бабо — отвърна принцесата, но все пак сепнато си пое дъх; в следващия миг потъна в бистрите прохладни води.

Отвори очи и се видя заобиколена от нещо странно, но прекрасно синьо. Всичко наоколо беше синьо — и отгоре, и отдолу, и встрани. Дамата и красивата стая ги нямаше, сякаш беше съвсем сама. Но вместо да се изплаши, тя се почувства необичайно щастлива — направо блажена. А отнякъде долиташе гласът на дамата; пееше странна сладка песен. Айрини чуваше всяка дума, но не я разбираше, само я усещаше. Не можеше да повтори дори един стих. Думите изчезваха, както поезията насън — така бързо, както и се появяваше. След години обаче понякога изведнъж в съзнанието ѝ изплуваха части от мелодии или отделни фрази от същата песен. И това я правеше пощастлива и ѝ даваше сили да изпълни дълга си.

Айрини нямаше представа колко бе лежала във водата. Стори ѝ се, че мина доста време — но не от умора, а от удоволствие. И в един момент усети как красивите ръце я хванаха, повдигнаха я през клокочещата вода и я извадиха в хубавата стая. Дамата я отнесе до огъня и седна, настанявайки я в скута си; избърса я с възможно най-меката кърпа. Колко много се различаваше от подсушаването на Лути! После жената се наведе към огъня и измъкна нощницата ѝ — бяла като сняг.

— Ах, каква прелест! — възхити се принцесата. — Та тя е събрала аромата на всички рози по света.

Стъпи на пода и се изправи. Имаше чувството, че е направо преродена — всички синини и цялата умора бяха изчезнали, а ръцете ѝ бяха гладки и без нито една драскотина.

— Сега ще те сложа в леглото, за да се напиш добре — каза баба ѝ.

— Какво ще си помисли Лути? Какво ще ѝ отговоря, когато ме попита къде съм била?

— Не се тревожи. Всичко ще бъде наред — увери я баба ѝ. Сложи я в синьото легло и я покри с розовата завивка.

— Само още едно нещо — не се стърпя Айрини. — Малко се тревожа за Кърди. Аз го доведох в къщата и беше редно да го изпратя.

— Погрижих се за това — успокои я баба й. — Аз те посъветвах да му позволиш да си иде, затова бях длъжна да се погрижа за него. Никой не го видя. В момента похапва сладко-сладко в бащината си къщурка горе в планината.

— Тогава ще поспя — каза Айрини и след няколко минути потъна в сън.

ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА ГЛАВА

КЪРДИ И МАЙКА МУ

Кърди се изкачваше нагоре по планината. Повече нито си подсвиркуваше, нито пееше. Според него Айрини го беше подвела и това го разсърди. А се ядосваше и на себе си, защото ѝ бе говорил така грубо. Когато го видя, майка му възкликна радостно и веднага се захвана да му приготви нещо за ядене. През цялото време задаваше въпроси. Той ѝ отговаряше, но не така весело, както обикновено. После тя го остави да се нахрани и забърза към мината да успокои баща му, че Кърди е жив и здрав. Прибра се и завари сина си заспал на леглото ѝ; той се събуди чак вечерта, когато баща му се върна от мината.

— Е, Кърди — подкани го майка му, докато вечеряха, — каква беше тази история, какво точно се случи?

Кърди разказа подробно всичко до момента, когато с Айрини стигнаха моравата пред кралския дворец.

— И после? — поинтересува се майка му. — Не си ни доразказал края. Вместо да си щастлив, че си се измъкнал от онези демони, никога не съм те виждала по-мрачен. Сигурно има още нещо. А и за онова прекрасно дете не говориш така, както бих искала. Изложила се е на опасност, за да спаси живота ти, а за теб това сякаш не означава нищо.

— Да чуеш само какви небивалици приказваше! — възрази Кърди. — И изтърси куп неща, които въобще не бяха истина; не мога да го понеса.

— Какви неща? — намеси си баща му. — Майка ти вероятно ще успее да обясни някои.

Кърди се реши да им разкаже всичко докрай.

Когато свърши, и тримата мълчаха. Накрая майката на Кърди се обади:

— Нали признаваш, момчето ми, че в цялата история има нещо, което не разбираш?

— Да, точно така, мамо — съгласи се той. — Не проумявам как дете, което въобще не познава планината, и без дори да знае, че съм затворен там, ще извърви целия път само и ще дойде направо при мен. После ме измъкна от дупката и ме изведе от онази част на планината, където не бих се оправил и аз, дори да бе светло като ден.

— Тогава защо твърдиш, че приказките ѝ не отговарят на истината. Тя те е извела и вероятно нещо я е водило; защо да не е било нишка или въже, или нещо подобно? Ти не можеш да го обясниш. Нейното обяснение може да е вярното.

— Но то въобще не е обяснение, мамо, а и не му вярвам!

— Може би точно защото не му вярваш. Ако му вярваше, щеше да приемеш, че е обяснение и изцяло да му повярваш. Не те коря, че не си в състояние да повярваш, но не си прав да мислиш, че такова дете би те подвело. Защо ще го прави? Бъди сигурен — споделила е с теб всичко, което е знаела. Преди да намериш по-добро обяснение за случилото се, трябва да попремислиш и повече да ѝ се довериш.

— През цялото време нещо ми подсказваше да постъпя така, но се стърпях — Кърди сведе засрамено глава. — А какво ще кажеш за баба ѝ? Как да го приема? Заведе ме на стария таван и се опита да ме убеди, че съм в красива стая със сини стени, изписани със сребърни звезди и какво ли още не. Нали с очите си виждах, че всъщност има само едно старо корито, една съсухрена ябълка, купчина слама и един слънчев лъч! Никак не беше хубаво от нейна страна! Поне да беше завела някоя стара жена, та да я представи за баба си!

— Но тя е приказвала сякаш вижда всичките тези неща, Кърди.

— Да. Ето това ме измъчва. Човек остава с убеждението, че наистина вижда и вярва на всичко, за което разправя. А там нямаше нищо! Никак не беше хубаво, уверявам те.

— Някои хора имат способността да виждат неща, невидими за останалите, Кърди — натърти майка му сериозно. — Мисля да ти разкажа какво видях веднъж самата аз, но вероятно ти няма да повярваш и на мен!

— О, мамо, мамо! — възкликна Кърди и се заплака. — Заслужавам ли такова отношение?

— Ще ти разкажа нещо доста необикновено — настоя майка му. — И ако сметнеш, че съм го сънувала, няма да ти се сърдя, макар да знам, че не беше никакъв сън.

— Разкажи ми го, мамо. Дано после не си мисля никакви лоши неща за принцесата.

— Точно затова се изкушавам да го споделя — призна майка му. — Според някои приказки от незапомнени времена, има нещо странно в кралското семейство. Кралят и кралицата били една кръв, братовчеди, макар и далечни. Странни истории се разказват за тях — все добри, но много, много необикновени. Какви точно не мога да кажа, защото помня само лицата на баба и мама, когато ги разправяха. Очите им изразяваха учудване и страхопочитание, не страх, и си шепнеха, никога не приказваха високо. А аз видях следното: една вечер баща ти работеше в мината. Отидох да му занеса вечерята. Току-що се бяхме оженили, ти още не беше роден. Татко ти ме изпрати до входа на мината и ме пусна да си вървя сама — познавах пътя не по-зле от пода вкъщи. Беше тъмно, а там, където скалите се надвисват над пътя — още по-тъмно. Но аз вървах спокойно и през ум не ми минаваше да се плаша, докато не стигнах до мястото, където пътеката свива рязко вляво край скалата. Ти го знаеш, Кърди. Изведнъж ме заобиколи половин дузина таласъми — виждах ги за първи път, макар често да бях чувала за тях. Единият ми препречи пътя и всички започнаха да ме задяват и дразнят — дори сега потръпвам.

— Ех, само да съм бил с теб! — възкликнаха едновременно и баща, и син.

Майката се усмихна загадъчно и продължи:

— Бяха излезли с отвратителните си животни и трябва да призная, ужасно се изплаших. Разкъсаха дрехите ми и се опасявах, че ще разкъсат и мен. И тогава неочаквано ме огря огромна, мека, бяла светлина. Погледнах нагоре. Широк лъч, като светъл път, се спускаше от сребристо светещо кълбо; не бе кой знае колко високо, та да кажем, че е нова звезда, луната или нещо подобно. Таласъмните ме оставиха на мира; изглеждаха зашеметени и си помислих, че ще се разбягат, но скоро пак се захванаха с мен. В същия момент обаче в светлината на пътеката, която се спускаше от кълбото, блесна като сребро една птичка. Размаха няколко пъти криле и след това, с разперени криле, се спусна по светлината. Приличаше ми на бял гълъб. Но каквато и да беше, щом я зърнах, таласъмните си плюха на петите и се разбягаха из планината. Оставиха ме на мира, макар и доста изплашена. Веднага след като ги разгони, птичката отново се плъзна по светлината, по този

път обратно към кълбото. Когато стигна до него, светлината изчезна, сякаш се спусна някой кепенк, и повече не я видях. Таласъмните обаче не са ме тормозили оттогава — нито онази нощ, нито по-късно.

— Невероятно! — удиви се Кърди.

— Да, невероятно е; но аз знам, че беше истина, независимо дали вярваш, или не — отвърна майка му.

— Точно така ми го разказа майка ти на следващото утро — обади се и баща му.

— Да не мислиш, че се съмнявам в думите на собствената си майка? — обиди се Кърди.

— На този свят има още мнозина, достойни да им вярваш — отвърна майка му. — Не бива да ми вярваш само защото съм *твоя* майка, господин Кърди. На света има майки, много по-склонни да излъжат, отколкото момиченцето, което разговаряше с игликите преди няколко седмици. Ако тя лъже, ще започна да се съмнявам в собствените си думи.

— Но и принцесите, подобно на останалите хора, *понякога* лъжат — не се предаваше Кърди.

— Да, но не и принцеси като нея. Тя е добро момиче, сигурна съм, а това е много повече, отколкото да си принцеса. Повярвай ми, Кърди, ще съжаляваш, че си се държал така с нея. Поне е трябвало да си държиш езика зад зъбите.

— Вече съжалявам — увери я Кърди.

— Тогава е редно да отидеш и да ѝ го кажеш.

— Не виждам кой ще пусне някакво си миньорче да разговаря с нея насаме; а не искам да ѝ го кажа пред онази бавачка. Ще започне да задава безчет въпроси. Знаем ли на кои малката принцеса би желала да отговоря. Тя сподели, че Лути не подозирала нищо за идването ѝ в планината. Сигурно щеше да ѝ попречи да ме спаси, ако се досещаше. Сигурно след време ще мога да ѝ се извиня, а сега ще се опитам да направя нещо за принцесата. Татко, струва ми се, най-последно попаднах на следа.

— Така ли, момчето ми? Редно бе да успееш. Толкова много се постара. И какво точно откри?

— Нали знаеш, татко, че когато си вътре в планината, особено на тъмно, и като не помниш къде точно си завил, много е трудно да определиш какво има на повърхността?

— Дори е невъзможно, момчето ми, освен ако не разполагаш с карта или поне с компас — отвърна баща му.

— Е, според мен почти открих накъде копаят таласъмните. Стига да не греша, ще прибавя още нещо и като ги събера, едно и едно ще дадат три.

— Често става така, Кърди. Ние, миньорите, добре го знаем. Хайде, момчето ми, кажи ни какви са двете неща и да видим дали третото, за което ние ще се досетим, ще е като твоето.

— Не разбирам какво общо има това с принцесата — обади се майка му.

— Скоро ще разбереш, мамо. Дори да ме сметнеш за глупав, твърдо съм решил да продължа наблюденията си, докато се убедя напълно, че не греша. Когато стигнахме канала, през който излязохме, чух таласъмните миньори да копаят наблизо — май някъде под нас. Откакто започнах да ги следя, са прокопали близо километър и то по права линия; доколкото мога да преценя, не работят в никоя друга част на планината. Не мога със сигурност да определя в каква посока копаят. Когато излязохме обаче в кралския парк, ми хрумна, дали пък не са се насочили към кралската къща. Тази вечер възнамерявам да се убедя така ли е. Ще взема със себе си светлина...

— О, Кърди, но тогава те ще те видят! — възкликна майка му.

— Не ме е страх от тях — увери я Кърди. — Още повече, сега разполагам и със скъпоценната обувка. Те не са в състояние бързо да направят нова, а един бос крак е достатъчен за намеренията ми. Макар и да е жена, следващия път няма да я пощадя. А със светлината ще внимавам, защото не искам да ме забележат. Няма да я сложа на главата си.

— И какво ще правиш?

— Смятам да взема лист и молив. Ще вляза през отвора, където поточето избликва на повърхността. Ще се приближа към мястото, където работят таласъмните, като отбелязвам на хартията ъгъла на всеки завой, и така ще добия представа накъде са се насочили. Работят ли успоредно на поточето, значи пробиват път към кралската къща.

— И какво от това?

— Почакай, мила мамо. Нали ви казах, че когато попаднах на таласъмското кралско семейство в пещерата, те разговаряха за принца — Заекуст. Готвят се да го оженят за жена от слънчевите земи, а това

означава за някоя от нашите — с пръсти на краката. В една от речите онази нощ споменаха, че ще осигурят мир поне за едно поколение. Роднините на бъдещата принцеса щели да се врекат на принца, че няма да безпокоят таласъмните. Така се изказа таласъмът и вероятно е имал предвид слънчевата жена, за която ще се ожени принцът. Техният крал е прекалено горд и непременно ще ожени принца за принцеса. Но е и прекалено умен и знае, че ако синът му си вземе обикновена жена, няма да имат особена полза.

— Започвам да разбирам накъде биеш — обади се майка му.

— Нашият крал обаче — намеси се бащата, — по-скоро би сринал планината, но няма да допусне принцесата да стане таласъмска съпруга, пък било то и на принц.

— Да, но те имат високо мнение за себе си! — напомни майката. — Дребните същества винаги са такива. Петлето е най-надутото сред птиците в курника ми.

— Според мен — продължи Кърди, — ще я отвлекат и ще заплашат краля, че ще я убият, ако не се съгласи на сватба.

— Може да го заплашат — заяви баща му, — но няма да я убият. Ще я задържат, защото по този начин ще имат влияние върху краля. Ако той реши да им стори нещо лошо, ще го заплашат, че ще постъпят по същия начин с принцесата.

— А и са достатъчно лоши да я тормозят ей така, за удоволствие, знам ги — прибави майката.

— Както и да е. Ще продължа да ги наблюдавам, за да разбера какво са наумили — каза Кърди. — Ужасно е, като си го представя. Почти не смея да мисля за това. Но те няма да я вземат... Ще направя всичко възможно да им попреча. Ако ми дадеш лист, молив и парче пудинг, тръгвам веднага. Запомних едно място в оградата, през което мога да се промъкна.

— Внимавай да не попаднеш на стражите — предупреди майка му.

— Ще внимавам. Не ми се ще да узнаят предварително плановете ми. Само ще объркат нещата. Таласъмните ще измислят друг план — те са толкова упорити! Ще се пазя, мамо. Нито ще ме убият, нито ще ме изядат, дори да ме хванат. Не се тревожи.

Майка му набави нужните неща и Кърди тръгна. Близо до портичката, през която принцесата излезе, за да поеме към планината,

имаше висока скала. Оттам Кърди прескочи стената. Завърза края на кълбото за един камък при устието на поточето и взе кирката със себе си. Съвсем скоро срещна едно отвратително животно, тръгнало към дупката. Мястото бе прекалено тясно, за да се разминат, а и Кърди нямаше никакво желание да пусне животното. Беше невъзможно да използва кирката. Наложиха се да се бие с животното. Въпреки че то го изпохапа, и то твърде зле, успя да го убие с джобното си ножче. Извлече го навън и забърза отново към недрата на планината, преди да се е появило някое друго на пътя му.

Не е нужно да проследявам приключенията му същата нощ. Той се върна за закуска, сигурен в плана на таласъмните — те копаеха към двореца, копаеха съвсем близко до повърхността, явно с намерението да проникнат през пода в кралската къща, да се доберат до принцесата и да я отвлекат за съпруга на техния ужасен Заекуст.

ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ГЛАВА АЙРИНИ СЕ ДЪРЖИ КАТО ПРИНЦЕСА

Принцесата се събуди, след като бе сънувала един от най-сладките сънища. Бавачката се бе надвесила над нея, икономката надничаше зад рамото ѝ, а перачката — зад рамото на икономката. Стаята бе пълна с прислужнички; стражите и дълга редица прислужници зад тях се опитваха да надникнат през вратата в детската стая.

— Няма ли ги вече онези отвратителни животни? — попита принцесата: сети се какво я бе изплашило сутринта.

— Непослушна принцеса, такава! — скара се Лути.

Пребледнялото ѝ лице бе покрито с червени петна. Ако се съдеше по вида ѝ — ей сега щеше да разтърси момиченцето за раменете; Айрини мълчеше, изчакваше да види какво ще последва.

— Как успяхте *така* да се напъхате под завивките, та всички да помислим, че сте се изгубили! И това — цял ден! Вие сте много твърдоглаво дете! А на нас изобщо не ни е до смях!

Само по този начин бавачката можеше да си обясни изчезването на принцесата.

— Не съм направила подобно нещо, Лути — пророни тихо Айрини.

— Не съчинявайте истории! — срязва я Лути грубо.

— Тогава въобще няма да говоря — отвърна Айрини.

— Още по-лошо — смъмри я бавачката.

— По-лошо е да мълча, отколкото да съчинявам истории, така ли? — възкликна принцесата. — Ще попитам татко дали е така. Не мисля, че ще е на същото мнение. Нито мисля, че ще му стане приятно.

— Кажете направо какво значи всичко това! — извика бавачката, силно разгневена на принцесата, но и доста изплашена за последствията.

— Говоря истината, Лути — започна принцесата и кой знае защо без никакво раздражение, — а ти ми казваш да не съчинявам истории. Изглежда, наистина трябва да съчиня някои истории, та да започнеш да ми вярваш.

— Държете се невъзпитано, принцесо — отбеляза бавачката.

— Ти също се държиш невъзпитано. Лути, и няма да ти проговоря, докато не се извиниш. А и защо да приказвам, като и без това няма да ми повярваш? — не ѝ остана дължна принцесата.

Напълно съзнаваше, че колкото повече разкаже на Лути къде е била и защо е ходила там, толкова по-малко ще ѝ повярва бавачката.

— Какво непоносимо дете! — извика бавачката. — Заслужавате да ви накажа за лошото ви поведение.

— Моля те, икономке — обърна се принцесата към другата прислужничка. — Заведи ме в твоята стая. Там ще изчакам татко крал. Ще изпратя веднага да го повикат.

При тези думи всички замръзнаха. До този момент гледаха на нея като на бебе.

Икономката обаче се страхуваше от бавачката и реши да позамаже нещата:

— Принцесо, сигурна съм, че бавачката нямаше намерение да ви нагрубява.

— Баща ми едва ли би желал да имам бавачка, която ми говори като Лути. Щом според нея лъжа, най-добре е да му го каже или да си върви. Сър Уолтър, ще се погрижите ли за мен?

— С най-голямо удоволствие, принцесо — увери я капитанът на стражата и влезе в стаята с широки стъпки. Прислужниците се отдръпнаха да му сторят път и при леглото на принцесата той се поклони дълбоко.

— Веднага ще заповядам да оседлаят най-бързия кон от конюшната и ще изпратя човек да съобщи на татко ви крал, че Ваше Височество желае незабавно да дойде. Изберете коя от прислужничките да се грижи за вас и ще наредя другите да напуснат стаята.

— Благодаря, сър Уолтър — усмихна се принцеса, та, а погледът ѝ се насочи към червенобузестото момиче, което отскоро помагаше в кухнята.

Но когато видя как скъпата ѝ принцеса търси с очи кой да я замести, Лути падна на колене пред леглото и заплака отчаяно.

— Мисля, сър Уолтър — реши принцесата, — да задържа Лути. Но вие ще се грижите за мен. Няма защо да безпокоите татко крал, докато не ви се обадя. А сега можете да си отивате. Жива и здрава съм и не съм се крила, нито за да се забавлявам, нито за да ви тревожа. Лути, ако обичаш, облечи ме.

ДВАДЕСЕТ И ПЕТА ГЛАВА КЪРДИ ИЗПАДА В БЕДА

Известно време всичко на горната земя беше наред. Кралят продължаваше да обхожда далечните краища на владенията си. Стражите охраняваха къщата. Останаха доста озадачени, когато при подножието на скалата в парка намериха противното тяло на таласъмското животно, което Кърди бе убил; решиха, че е било ранено в мината и е изпълзяло да умре на повърхността; от време на време забелязваха по някое живо таласъмско животно, но иначе друга причина за тревога нямаше. Кърди продължи наблюденията си в планината, а таласъмите продължиха да копаят. Копаяха доста надълбоко и според момчето нямаше непосредствена опасност.

Както винаги, за Айрини лятото бе изпълнено с наслада. Макар често да мислеше за баба си и да я сънуваше, не я видя. Козлетата и цветята ѝ доставяха радост. Сприятеляваше се с миньорските деца, които срещаше по планината, доколкото Лути позволяваше, разбира се. Но Лути имаше глупави представи за достойнството на принцесата. Изобщо не разбираше, че най-истинските принцеси искрено обичат братята и сестрите си и най-голямото им достойнство е да се държат скромно. Същевременно бавачката се отнасяше по-различно към принцесата. Виждаше, че Айрини вече не е дете и е твърде умна за възрастта си. Но продължи да подшушва на прислугата ту че

принцесата не е с всички си, ту че е прекалено добра, за да живее и какви ли не други такива глупости.

През цялото време Кърди съжаляваше, че се е държал така несправедливо с принцесата, но нямаше възможност да го признае. Вероятно по тази причина се посвети изцяло на задачата да ѝ служи. Често споделяше мъката с майка си, а тя го утешаваше, че един ден със сигурност ще му се удаде желаната възможност.

Заради всички принцове и принцеси тук искам да отбележа, че е долно и осъдително да не признаеш, ако си сторил несправедливост или дори грешка. Сгреси ли една истинска принцеса, тя не може място да си намери докато не поправи злото и не заяви: „Направих го, но съжалявам. Ще ми се да не го бях сторила“. Затова има известно основание да се предполага, че Кърди не е само миньор, но и принц по душа. Световната история е пълна с примери за много такива хора.

По едно време той забеляза промяна в действията на таласъмните: вече не копаеха надълбоко, а взеха да се насочват към повърхността. Започна да ги следи по-внимателно. Най-неочаквано една нощ поеха нагоре. Бяха стигнали до много твърда скала. Прокопаха я и продължиха успоредно на повърхността. Така дълбаха една-две нощи. После отново се насочиха нагоре и то под доста остър ъгъл. Кърди прецени, че е време да ги наблюдава от друго място и следващата нощ не слезе в мината. Остави кирката и кълбото с прежда вкъщи. Взе си само комат хляб и парче пудинг и се спусна по планината към кралската къща. Прескочи оградата и остана цялата нощ в парка. Пълзеше на лакти и колене и долепяше ухо до земята ту тук, ту там. Долавяше обаче само стъпките на стражите, които обикаляха наоколо. А понеже нощта бе облачна и безлунна, нямаше вероятност да го забележат. Следващите няколко нощи продължи да обикаля парка и да се вслушва, ала без успех.

След няколко дни, рано една вечер, дали си мислеше, че е в безопасност, дали защото имаше новолуние, но наблюденията му бяха прекъснати. Кърди изпълзя иззад скалата, където избликваше поточето — бе я преслушал отвсякъде, дано долови къде копаят таласъмните миньори — и точно се появи на огряната от лунна светлина морава, нещо изжува покрай ухото му и се връза в крака. Той приклепна бързо с надеждата да не го забележат. Дочу шум от тичащи хора и скочи, за да побегне. Прониза го обаче остра болка и падна — стрелата се бе

забила в крака и от раната на часа рукна кръв. Дотичаха двама-трима стражи и го заловиха. Беше безполезно да се съпротивлява и той мълчаливо се остави в ръцете им.

— Та това е обикновено момче! — възкликна един от охраната.
— А ние мислехме, че е някой от онези дяволи.

— Какво търсиш тук? — раздруса го един страж.

— О, явно няма да ме гаят с перце! — отбеляза Кърди през смях.

— Нахалството няма да ти помогне. Каква работа имаш тук, по кралските земи? Кажу истината, иначе ще те вземем за крадец.

— Наистина, какво дири тук? — додаде друг.

— Ами може да е търсил изгубено си козле — предположи трети.

— Каквато и да е причината, той няма работа тук.

— Тогава ме пуснете да си ходя — предложи Кърди.

— Не си го и помисляй. Няма да те пуснем, докато не обясниш кой си.

— Не съм сигурен дали мога да ви се доверя — отвърна Кърди.

— Ние сме от кралската стража — поясни капитанът вежливо, впечатлен от вида и смелостта на Кърди.

— Добре, ще ви разкажа всичко. Но ще ми обещаете да ме изслушате и да не предприемете нищо необмислено.

— Това се казва хладнокръвие! — възкликна един от стражите със смях. — Ще ни съобщи какви пакости се е готвел да стори, ако обещаем да му се подчиняваме!

— Никакви пакости не съм се готвел да върша — увери го Кърди.

Но преди да успее да обясни какаото и да било, му прималя и той тупна в безсъзнание на тревата. Едва тогава стражите забелязаха, че са го ранили със стрелите си, които бяха пуснали уж по таласъмското животно.

Отнесоха го в къщата и го положиха в антрето. Мълвата за заловения крадец плъзна и прислужниците се струпаха да зърнат злодея. Сред тях бе и бавачката. Щом го съзря, възкликна възмутено:

— Та това е малкият миньор, оня непрокопсаник, който се държа така непочтително с мен и принцесата в планината. Дори искаше да

целуне принцесата. Аз се погрижих да не допусна подобно нещо. Негодник! И какво, навъртал се наоколо, така ли? Какво нахалство!

В това време принцесата спеше дълбоко и бавачката можеше да представи случката както намери за добре.

При тези думи, въпреки съмнението си, капитанът реши да задържи Кърди, докато се изясни случаят. Свестиха го надве-натри, погрижиха се за раната му — между другото доста лоша — и го тръшнаха изтощен от загубата на кръв, върху дюшека в една необитаема стая. Заклучиха вратата и го оставиха. Кърди прекара неспокойна нощ, а на утрото го завариха да бълнува. Вечерта дойде на себе си, но бе прекалено изтощен, кракът го болеше ужасно. Докато се чудеше къде е, видя един от стражите в стаята. Разпита го и скоро си припомни случилото се предишната нощ. Ясно. Не беше възможно да продължи наблюденията. Разказа на войника всичко, което знаеше за таласъмните, и настоятелно го помоли да предаде на другарите си да наблюдават парка с десетократно изострено внимание. Но дали защото не говореше съвсем свързано, дали защото всичко звучеше невероятно, мъжът реши, че Кърди продължава да бълнува и го придума да млъкне. Кърди, разбира се, се раздражни ужасно. Сега на свой гръб изпита какво означава да не ти вярват. Междувременно треската го обзе отново и когато, заради настойчивите му молби, капитанът все пак пристигна, вече нямаше съмнение, че не знае какво говори. Естествено му обещаха каквото искаше, без никакво намерение да го изпълнят. Накрая той заспа. Когато сънят му стана по-спокоен, го оставиха, заклучиха вратата и се оттеглиха с намерението да го навестят чак на сутринта.

ДВАДЕСЕТ И ШЕСТА ГЛАВА

ТАЛАСЪМИТЕ МИНЬОРИ

Преди да си легнат същата вечер, няколко прислужници си бърбраха.

— Какъв ли е този шум? — зачуди се една камериерка, заслушана за миг.

— От две нощи го чувам — обади се готвачът. — Ако в къщата имаше плъхове, щях да реша, че са те, но моят Том не ги пуска да припарят.

— Някои разправят — додаде момичето, което помагаше в кухнята, — че понякога плъховете се движат на големи групи. Да не ни нападне армия плъхове? Чух шумовете и вчера, и днес.

— Значи славни времена очакват моя Том, както и Боб, котарака на икономката — отбеляза готвачът. — Поне веднъж в живота си ще са приятели и ще се бият срещу общ враг. Готов съм да се обзаложа — Том и Боб заедно ще прогонят и най-голямата армия плъхове.

— Според мен — намеси се бавачката, — шумът е прекалено силен. Цял ден го слушах и принцесата на няколко пъти ме пита какво е. Понякога наподобява далечни гръмотевици, понякога прилича на шума, който вдигат онези отвратителни миньори в планината.

— Не бих се учудил — подхвана наново готвачът, — ако наистина са миньорите. Ако са попаднали на кухня, шумът се утроява. Нали знаете, постоянно копаят, разбиват и пробиват?

Думите му бяха последвани от такъв тътен под краката им, че къщата се разтресе. Всички наскачаха уплашено и се втурнаха към залата, където завариха стражите не по-малко стреснати. Бяха изпратили да събудят капитана, който по описанието отсъди, че е имало земетресение. Такова явление беше рядко за страната и ги бе споходило преди близо век. После отиде да си легне отново. Колкото и да е невероятно, заспа, без въобще да се сети за Кърди, нито пък да свърже шумовете с казаното от момчето — въобще не му беше повярвал. А ако беше, щеше да си спомни чутото и да вземе

необходимите предпазни мерки. И понеже настъпи тишина, всички стигнаха до заключението, че сър Уолтър е прав и опасността вероятно е преминала за нови стотина години. А както се разбра по-късно, таласъмните копаеха по полегатата страна на една скала, непосредствено под основите на къщата. Въпросната скала се оказа заоблена и когато след дълга и изморителна работа успяха да я отместят, без да използват взрив, тя се търкулна с такъв гръм и трясък, че разтърси цялата къща. Дори таласъмните се стреснаха от шума. Предварително бяха обходили и измерили планината и знаеха колко близо са до целта, ако не и под самата кралска къща. Изплашиха се да не ги разкрият. Затова се смълчаха за известно време, а когато се захванаха пак за работа, останаха много доволни: цепнатина на скалата, върху която бе построена къщата, беше запълнена с пясък. Изгребаха го и се озоваха във винарската изба на краля.

Щом разбраха къде са попаднали, се завтекоха като плъхове към таласъмския дворец и шумно обявиха успеха си на краля и кралицата. Само след миг цялото таласъмско кралско семейство, следвано от таласъмското население, пое към къщата на краля, за да получи своя дял от славата, че са отвлекли принцеса Айрини.

Кралицата накуцваше — единият ѝ крак бе обут в каменна обувка, а другият — в кожена. Никак не ѝ беше приятно. Читателите ми вероятно ще се учудят защо, след като разполага с такива умели майстори, не е заповядала да възстановят откраднатата обувка. Но си има причини: кралят изобщо не беше съгласен да носи каменни обувки и се бе възползвал от кражбата, за да види пръстите на краката ѝ. Беше я заплашил, че ще разтръби за нейния недъг, ако си поръча нова каменна обувка. Предполагам, че е настоял да ѝ направят кожени обувки, а в този случай се е съгласил да обуе гранитната само защото беше тръгнала на война.

Скоро пристигнаха във винарската изба на краля. Не обърнаха никакво внимание на огромните съдове, чието предназначение не им бе ясно, и започнаха крайно предпазливо да разбиват вратата, която водеше нагоре.

ДВАДЕСЕТ И СЕДМА ГЛАВА ТАЛАСЪМИТЕ В КЪЩАТА НА КРАЛЯ

Кърди заспа и веднага му се присъни сън. Току-що е излязъл от мината и слиза по склона. Свирука си и си напява „фрас, трас, прас!“, а насреща му жена и дете. Те са се загубили. Оттук нататък продължи да сънува всичко преживяно, откакто видя за първи път принцесата и Лути: как наблюдаваше таласъмните, как го хванаха, как принцесата го спаси. Присъни му се всичко до момента, когато беше ранен, пленен и затворен от стражите. А сега лежеше буден, там, където го бяха оставили, и изведнъж дочу страшен тътен.

— Таласъмните идват! — прошепна той. — Не ми повярваха на нито една дума! Таласъмните ще отвлекат принцесата изпод глупавите им носове! А не бива, не бива!

Скочи на крака, както си въобразяваше, и започна да се облича, но за своя изненада откри, че още е в леглото.

— Не, този път ще стана! — отсече той. — Ето! Успях!

Но отново откри, че е сгъшен в леглото. Опита най-малко двадесет пъти, и двадесет пъти не успя. Защото всъщност само сънуваше, че е буден. Накрая, обзет от отчаяние, защото си представяше как таласъмните са плъзнали из цялата къща, нададе страшен вик. В този момент, както му се стори, някой натисна бравата на вратата. Тя се отвори, той погледна нагоре и видя една дама с бели

коси и със сребърна кутия в ръце. Тя пристъпи към леглото му, погали главата и лицето му с хладните си, гладки ръце и махна превръзката от крака му. Намаза раната с нещо, което ухаеше на рози, после махна три пъти с ръка отгоре. При последното помахване всичко изчезна и Кърди потъна в глъбините на дълбок сън. Не помнеше нищо повече и накрая наистина се събуди.

Залязващата луна хвърляше слаба светлина през прозореца, а из къщата се носеха страхотни шумове. Чуваха се множество тежки стъпки, дрънчеше оръжие, викаха мъже и пищяха жени. Над всичко това се носеше отвратително победоносно мучене. Таласъмните бяха в къщата! Той скочи на крака, навлече бързо дрехите си и нахлузи солидно подкованите си обувки. Съзря на стената стар ловен нож или по-скоро къса сабя, грабна я и хукна по стълбите по посока на битката, която ставаше все по-шумна и по-шумна.

Целият приземен етаж беше претъпкан. Сякаш всички таласъми от планината се бяха стекли тук. Кърди се хвърли сред тях, крещейки:

*Едно, две,
о, тежко ви, бесове!
Три, четири,
чакайте сега повреди!*

При всяка нова рима той ги тъпчеше с крака и режеше лицата им като в див танц със сабя. Таласъмните се разбягаха във всички посоки — към килерите, по стълбищата, вътре в комините, по гредите на тавана и долу из мазето. Кърди продължи да ги тъпче по краката, да размахва сабята и да пее, но не забелязваше никой от обитателите на къщата. Добра се до рицарската зала. При влизането му се разнесе страхотен таласъмски вик. И последният човек от стражата — самият капитан — лежеше повален на пода под купчина крещящи таласъми. Докато войниците се бранели кой както може, капитанът открил, че най-уязвими са яките тела на таласъмните, а да ги удря по главите било направо безполезно — но тогава кралицата го нападнала с отвратителната си гранитна обувка и го повалила. Все пак капитанът паднал последен, едва когато го притиснали до стената. Таласъмните

били готови да разкъсат всички, ала кралят и кралицата заповядали да ги отведат живи. Поне по двадесет таласъма пазели всеки войник.

Кърди се впусна в танц — настъпваше и пееше като олицетворение на самата вихрушка:

*Ако цялата е дупка,
как тогаз ще се обува?
И защо им е подметка,
като нямат сметка?*

*Тя върху крака си,
сър, носи каменна обувка.
Кожения як терлик ще ритне тоз войник.*

Кралицата изпищя от яд и изненада. Преди тя да се съвземе, Кърди се справи с най-близката тайфа и освободи единадесет стражи.

— Тъпчете ги по краката! — подвикна им той, докато мъжете се изправяха. Само след минути залата бе почти празна — таласъмните се разбягаха в паника. Пищяха, стенеха, куцукаха, а от време на време се навеждаха да разтъркат наранените си стъпала или да се предпазят от ритниците на въоръжените мъже.

Кърди се насочи към поваления на земята капитан. Тук начело на таласъмните бе кралицата с каменната си обувка. Кралят седеше върху главата на капитана, а кралицата вардеше краката му като разгневена котка. Зелените ѝ перпендикулярни очи проблясваха, косата ѝ стърчеше на отвратителната глава. Сърцето ѝ обаче бе свито и тя нервно движеше пъхнатия в кожена обувка крак. Щом Кърди се приближи на няколко крачки, тя се втурна към него с намерението да го стъпче с каменната си обувка, но — за щастие — той се оттегли навреме; тя го сграбчи през кръста — тъкмо щеше да го повали на мраморния под, когато той стовари с цялата си тежест подкованата си обувка върху обутия ѝ в кожа крак. Тя изрева страховито от болка, пусна го и клекна, за да се погрижи за пострадалото си стъпало. Междувременно стражите нападаха краля и пазачите му и ги разгониха. После помогнаха на поваления капитан, премазан почти до

смърт. Нужно му бе известно време да дойде в съзнание и да си възвърне дъха.

— Къде е принцесата? — не преставаше да пита Кърди.

Никой не знаеше. Втурнаха се да я търсят.

Огледаха всички стаи в къщата, но не я откриха никъде. Не видяха и никой от прислужниците. Кърди все още претърсваше утихналия приземен стаж, когато дочу неясен звук — напомняше далечна гълчава. Бързо тръгна нататък да разбере какво става. Острият му слух го водеше към усиливащия се шум. Намери се на стълбата пред винарската изба. Тук бе истинско стълпотворение от таласъми, а главният иконом с бясна скорост им точеше вино.

Докато кралицата и нейната свита бяха налетели на стражата, Заекуст с друга дружина претърсвал къщата. Залавяли всеки, изпречил се на пътя им и накрая подкарали пленниците към пещерите. На минаване през винарската изба главният иконом бил осенен от идеята да им предложи вино и точно както предполагал, щом го вкусили, таласъмните поискали още. Към дружината на Заекуст се присъединили и разгромените таласъми. Кърди ги завари с протегнати ръце, всеки грабнал каквото намери — от тенджери до сребърни бокали. Тълпяха се около икономом, а той, възседнал огромна бъчва, пълнеше неуморно съдовете. Преди да се хвърли в атака, Кърди се поогледа и в най-отдалечения край забеляза ужасената група прислужници — никой не ги пазеше, но твърде изплашени, те нямаха смелост сами да се освободят. Мярна му се и ужасеното лице на Лути, но от принцесата нямаше и следа. Обзе го неприятното подозрение, че Заекуст вече я е отвел. И се втурна към таласъмните. От гняв не можеше да пее, но настъпваше и удряше по-ядовито от всякога.

— Тъпчете ги по краката! По краката! — викаше той и след миг таласъмните започнаха да потъват в дупката на пода като мишки и плъхове.

Мнозина обаче не успяха да избягат, затова пострадаха и отстъпваха, куцукайки към недрата на планината.

Не щеш ли, в това време отгоре пристигна подкрепление — кралят и неговата свита, предвождана от опасната кралица. Като видя какво е направил Кърди с нещастните й поданици, тя се нахвърли срещу него с яд и отчаяние. Нанесе му силен удар в крака. Между двамата се завърза истинска битка: всеки се стремеше да настъпи

другия. С върха на сабята Кърди я държеше на разстояние и не ѝ позволяваше да го докопа със силните си ръце, а същевременно внимаваше да не изпусне възможността да я настъпи по обувия ѝ в кожа крак. Ала кралицата се оказа неочаквано предпазлива и подвижна.

Изостаналите таласъми се окуражиха от новопристигналото равностойно на противника им подкрепление и спряха шеметното си бягство. Мигом се насочиха към треперещата група жени. Очевидно твърдо решил да не изостава от баща си, Заекуст се впусна към тях — искаше да се сдобие с каквато и да било жена от слънчевите земи, за да сподели бъдещия му трон. Той хвана Лути и я повлече към дупката. Тя изпищя, Кърди я чу и начаса схвана бедственото ѝ положение. Събра всичките си сили и порна лицето на кралицата. Тя се спусна върху него и в този миг Кърди настъпи яростно обувия ѝ в кожа крак, после се завтече да помогне на Лути. Той се прицели в босите крака на принца миг преди Заекуст да се вмъкне в дупката. Престононаследникът изпусна жертвата си и се затъркаля по пода, като виеше от болка. Щом Кърди замахна към него, той изчезна. Малкият миньор подхвана припадналата Лути и я извлече обратно в ъгъла. Остана да я пази, но се готвеше за нова среща с кралицата. А нейното лице бе обляно с кръв, зелените ѝ очи бляскаха като светкавици. Хвърли се напред със зинала уста, оголените ѝ зъби бяха по-страшни от на тигър. Следваха я кралят, телохранителите и най-яките таласъми. Точно в този момент в избата влетя капитанът със своите войници, които в купом започнаха да тъпчат краката на вражеската група. Таласъмите бяха безсилни срещу такава дружина. Побягнаха начело с кралицата. Разбира се, най-добре щеше да бъде, ако бяха заловили краля и кралицата като заложници, за да ги разменят срещу принцесата. Но всички отчаяно търсеха Айрини, така че никой не се сети да плени таласъмските господари. А после стана прекалено късно.

Прислужниците бяха спасени и отново всички се заеха да претърсват къщата. Никой обаче нямаше представа къде може да бъде принцесата. Напълно оглупялата от ужас Лути не се отделяше от Кърди дори за секунда, макар едва да се движеше. Той остави другите да тършуват из къщата, но с изключение на някой и друг заблуден таласъм, те не намериха никого. Кърди поиска да отиде в стаята на

принцесата и Лути го заведе там, изпълнителна и послушна като пред крал.

Завивките на леглото бяха отметнати, повечето свлечени на пода, дрехите на принцесата — разхвърляни из цялата стая — цареше невъобразим безпорядък. Очевидно таласъмните са били тук. За Кърди не остана никакво съмнение, че Айрини е била отвлечена в самото начало на нашествието. С отчаяние осъзна каква грешка допуснаха, като не задържаха краля, кралицата и принца. Но той твърдо реши да открие и да спаси принцесата, така както тя го откри и спаси. В противен случай щеше да се примири с най-ужасната съдба, която можеше да го сполети — да попадне в ръцете на таласъмните.

ДВАДЕСЕТ И ОСМА ГЛАВА

ВОДАЧЪТ НА КЪРДИ

Тласкан от току-що взетото решение, Кърди се отправи към избата, за да последва таласъмите през дупката. Нещо обаче докосна нежно ръката му, обърна се, ала не видя нищо. Той се взря напред и протегна ръце в сивата светлина на зората, тогава неизвестно как пръстите му напипаха стегната нишка. Пак се огледа — наоколо нямаше нищо. Хрумна му, че това трябва да е нишката на принцесата. Без да пророни думичка — знаеше, че както той не повярва на принцесата, така никой няма да повярва и на него — проследи нишката с пръст. Отърва се набързо от Лути, напусна къщата и пое по планината. Беше малко объркан: ако нишката наистина е знак от бабата, защо насочва принцесата към планината, където тя със сигурност ще налети на таласъми, които се връщат разгневени от поражението си. Но изпълнен с надеждата, че пръв ще стигне до нея, той забърза. При разклонението на пътеката обаче откри, че нишката не води към мината, а право нагоре в планината. Нима нишката го отвежда у дома, в къщурката на майка му? Възможно ли е принцесата да е там? Втурна се нагоре като козичка и преди слънцето да изплува изцяло над хоризонта, нишката го доведе пред вратата на майка му. Тук нишката изчезна. Той я търси, търси, ала не откри нищо. Вратата не беше заключена. Влезе. Майка му седеше до огъня, а в ръцете ѝ спеше принцесата.

— Шшшт, Кърди! — предупреди майка му. — Да не я събудиш. Така се радвам, че дойде! Вече си мислех, че таласъмите са те хванали отново!

С преляло от радост сърце Кърди се настани на ниско столче до камината срещу майка си и се загледа в принцесата. Тя спеше така спокойно, сякаш се намирал в собственото си легло. Изведнъж отвори очи и се вторачи в него.

— О, Кърди! Ти дойде! — прошепна тя. — Знаех си, че ще стане така!

Кърди се изправи пред нея със сведена глава.

— Айрини — започна той, — дълбоко съжалявам, че не ти повярвах.

— О, няма значение, Кърди! — отвърна принцесата. — Как можеше да ми повярваш! Но сега вече не е така, нали?

— Сега вече няма как да не ти вярвам. Само че и преди трябваше да ти вярвам.

— А защо ми вярваш сега?

— Защото точно когато тръгнах към планината да те търся, напипах твоята нишка и тя ме доведе тук.

— Значи идваш от къщата, където живея?

— Да.

— Не знаех, че си бил там.

— О, бях там два, дори три дни.

— А аз да не разбера нищо! Но тогава вероятно ще ми обясниш защо баба ме доведе тук? Главата ми е малко размътена. Нещо ме събуди — не помня какво, но се изплаших и потърсих нишката. Открих я! Още повече се изплаших, когато ме поведе към планината. Помислих си, че отново ще ме насочи към недрата, а аз я харесвам повече отвън. Предположих, че отново си изпаднал в беда и трябва да те измъкна. Но нишката ме доведе тук. О, Кърди, майка ти е толкова добра — също като баба.

При тези думи госпожа Питърсън прегърна принцесата, а момиченцето я дари със сладка усмивка и се надигна да я целуне.

— Значи не си срещнала таласъмните? — попита Кърди.

— Не, нали ти казвам — не съм ходила навътре в планината, Кърди.

— Те нахълтаха в къщата ти. Влязоха навсякъде, дори в спалнята ти. И ако знаеш каква страхотна врява вдигаха!

— Какво са правили там? Колко оскърбително!

— Искаха да те отвлекат, да те отведат в планината, за да станеш съпруга на техния принц Заекуст.

— Отвратително! — възкликна принцесата и потрепери.

— Но няма от какво да се страхуваш. Твоята баба се грижи за теб.

— О, значи вярваш в нейното съществуване? Толкова се радвам! Тя ми каза, че един ден наистина ще повярваш.

Изведнъж Кърди се сети за съня си, млъкна и се замисли.

— Но как попадна в къщата ми, без да разбере? — настояваше принцесата.

Наложи се Кърди да ѝ разкаже всичко от самото начало: как е наблюдавал таласъмните заради нея, как стражата го ранила и пленила, как дочул шумове, но не могъл да стане, как се появила красивата стара жена и всичко, което последвало.

— Горкичкият Кърди! Да лежи ранен и болен, а аз въобще да не знам! — възкликна принцесата и помилва загрубялата му ръка. — Щях да дойда да се погрижа за теб, ако знаех.

— Не виждам да куцаш — обади се майка му.

— Така ли, мамо? О... Да... А би трябвало. Честна дума, въобще не съм се сетил, откакто станах и се запътих към таласъмните.

— Дай да видя раната — помоли майка му.

Той свали чорапа и, като се изключи белегът, кракът му бе съвсем здрав!

Кърди и майка му се спогледаха, а очите им бяха пълни с недоумение.

— Така си и мислех, Кърди! — обади се Айрини. — Сигурна бях, че не сънувам. Знаех, че баба е идвала при теб. Не усещаш ли дъх на рози? Баба е излекувала крака ти и те е пратила да ми помогнеш.

— Не, принцесо Айрини — възрази Кърди. — Не съм достоен да ти помогна: не ти повярвах. Твоята баба се е погрижила за теб без моя помощ.

— Тя те е изпратила да се погрижиш за моите хора обаче. Така ми се ще татко крал да дойде. Искам да му разкажа, колко си добър.

— Но ние забравихме хората в къщата, сигурно са ужасно изплашени — намеси се майката на Кърди. — Кърди, веднага отведи принцесата у дома... Или отиди да им съобщиш къде е.

— Добре, майко. Но съм страшно гладен. Нека първо да закуся. Ако ме бяха послушали, таласъмните нямаше да ни изненадат така.

— Истина е, Кърди. Но не е твоя работа да ги виниш. Не помниш ли?

— Да, мамо. А сега наистина трябва да хапна нещо.

— Ей сега, момчето ми. Веднага ще ти приготвя — отвърна майка му, стана и остави принцесата на стола.

Но Кърди не изчака закуската и скочи така внезапно, че стресна и двете.

— Мамо! Мамо! — извика той. — Забравих! Ти ще отведеш принцесата вкъщи. Трябва веднага да отида да събудя татко.

Без да им обясни защо, той се втурна към стаята на баща си. Каза му нещо, с което го разбуди напълно, и изхвърча от къщурката.

ДВАДЕСЕТ И ДЕВЕТА ГЛАВА

ЗИДАРСКА РАБОТА

Кърди изведнъж се бе сетил за кроежите на таласъмните, в случай че първият план се провали. Нищо чудно вече да бяха започнали изпълнението му. Следователно съществуваше огромната опасност да наводнят мината, да не говорим за живота на миньорите.

Скоро момчето стигна пред входа на мината, като по пътя събуди всички миньори, които успя. Там то завари баща си заедно с мнозина други точно да влизат в галерията. Насочиха се към прохода, откъдето Кърди успя да проникне в царството на таласъмните. Там предвидливият Питър вече бе струпал камъни и строителен разтвор, за да заздравят слабото място, известно на таласъмните. Пред самата стена беше много тясно, имаше място едва за двама, но всички се заловиха за работа — едни приготвяха разтвора, други подаваха камъните. До залез-слънце издигнаха огромна подпора, която почти изпълваше края на галерията. Останаха доволни, че са укрепили добре мината.

През цялото време до слуха им долитаха ударите от чуковете и кирките на таласъмните. Накрая им се стори, че чуват шум от вода, макар никога да не бяха чували нещо подобно. Но и за това се намери обяснение — когато напуснаха мината, навън валеше страхотен дъжд и из цялата планина вилнееше буря. Оглушителни гръмотевици цепеха въздуха, светкавици изскачаха от огромния черен облак, който затулваше цялото небе, а краищата му се губеха в мъгла. Сякаш и от планината излизаха светкавици и се насочваха към облака. Потоците се бяха превърнали в бързотечащи мътни талази. Очевидно стихията бе бушувала през целия ден.

Вятърът духаше така, сякаш искаше да отвее Кърди от планината. Той обаче бързаше напред през самото сърце на бурята. Бе угрижен за майка си и принцесата. Дори да не бяха излезли преди бурята да се е разразила, никак не беше спокоен за тях — в такава буря дори къщурката им не беше сигурно убежище. И наистина скоро откри, че ако не бе построена плътно до скалата, която да я предпазва и

от стичащите се води, и от поривите на вятъра, отдавна щяха да са я отнесли потоците или отвели ветровете. Рукналата вода се разделяше на две от скалата, но отново се събираше пред къщурката. Беше невъзможно майка му и принцесата да пресекат двете кипящи реки. С много усилия той си проби път през единия воден ръкав и стигна до вратата.

Едва докосна дръжката и над тътена на водата и воя на вятъра се извиси щастливият вик на принцесата:

— Ето го Кърди! Кърди! Кърди!

Тя седеше увита в одеяло върху леглото, а майка му за стотен път се опитваше да запали огъня в камината — през комина се стичаше дъжд и непрекъснато го гасеше. Глиненият под се бе превърнал в кална маса. Цялото помещение изглеждаше окаяно. Но лицата на майка му и принцесата грееха, сякаш тревогите само ги развеселяват. Кърди избухна в смях, когато ги видя.

— *Никога* не съм се забавлявала така! — възкликна принцесата. Очите ѝ светеха, зъбките ѝ проблясваха. — Колко е хубаво да живееш в планинска къщурка!

— Зависи какво има в къщата — уточни майка му.

— Знам какво имаш предвид — кимна Айрини. — И баба казва така.

Когато Питър се върна, бурята бе почти преминала, но беше изключено принцесата да слезе по планината през бързо придошлите потоци. Дори за Питър и Кърди беше опасно да излязат в спускащия се мрак.

— Ужасно ще се притесняват за теб — каза Питър на принцесата, — но няма какво да направим. Трябва да изчакаме утрото.

С помощта на Кърди огънят най-после бе запален и майката се захвана да готви. След вечеря майка, баща и син един през друг разказваха всевъзможни истории на принцесата, докато накрая ѝ се приспа. Госпожа Питърсън я настани в леглото на Кърди в малката таванска стаичка. През ниското прозорче на стената тя зърна далече долу светещата лампа на баба си и заспа загледана в красивото кълбо.

ТРИДЕСЕТА ГЛАВА КРАЛЯТ И ЦЕЛУВКАТА

На следващото утро слънцето изгря ярко и сияйно. Дъждът бе окъпал лицето на земята и светлината искреше по-чиста от всякога. Потоците се спускаха с трясък по склона на планината, но вече се бяха поукротили в руслото си и не бяха опасни. Закусиха рано, Питър тръгна на работа, а Кърди и майка му се приготвиха да отведат принцесата у дома. Трудно беше да не я намокрят, когато пресичаха потоците, макар Кърди често-често да я пренасяше на ръце. Най-накрая стъпиха на широкия път и бавно поеха към кралската къща. И какво да видят след последния завой! През портата тъкмо влизаше краят на кралската свита!

— О, Кърди! — запляска принцесата. — Татко крал е дошъл.

Кърди я грабна на ръце и я понесе бързо надолу.

— Хайде, мамо — подкани той. — Сърцето на краля ще се пръсне, ако веднага не разбере, че дъщеря му е жива и здрава.

Айрини обви врата му с ръце, а той хукна като елен. Пред къщата свариха тъжна сцена: цялата прислуга — едни с наведени глави, други разплакани — бе наобиколила яхналия коня си крал. Кралят сдържаше сълзите си, но лицето му бе бледо като на мъртвец, а видът му подсказваше, че животът вече няма смисъл за него. По лицата

на придружаващите го стражи бе изписан ужас, очите им гневно проблясваха и само чакаха заповедите на краля — никой не знаеше какво да предприеме.

Предишния ден войниците не откриха принцесата никъде. Вече бяха сигурни, че е отвлечена и се впуснаха в дупката след таласъмните. Но на тесните места недалеч от избата проходът бе умело запълнен. Без миньорите и техните сечива не бяха в състояние да направят нищо. А никой не знаеше къде е входът на мината. Няколко души тръгнаха да го търсят, но ги застигна бурята и още не се бяха върнали. Клетият сър Уолтър изгаряше от срам и очакваше всеки момент заповедта на краля да му отсекаат главата — потръпваше при мисълта за малкото сладко същество долу сред таласъмните.

Всички бяха съсипани — не се знаеше от кое повече — дали от собственото си страдание или в очакване на ужасните последици от обезумелия от скръб крал. И никак не е чудно, че никой не забеляза кога Кърди мина през портата с принцесата на ръце. Той се упъти направо към краля, който продължаваше да седи на коня си.

— Татко! Татко! — извика принцесата и протегна ръце. — Ето ме!

Кралят се сепна. Руменината се върна на лицето му. Той извика сподавено. Кърди повдигна принцесата, а кралят я пое в обятията си. Докато я притискаше към гърдите си, по бузите и брадата му се стичаха едри сълзи. Наоколо се разнесе такава глъчка, такива викове, че конете се вдигнаха на задните си крака, оръжието и доспехите завънтяха, а планината върна ехото. Все още в обятията на баща си, принцесата поздрави всички, а кралят не я пусна, докато тя не им разказа цялата история. Но тя говореше повече за Кърди, а онова, което каза за себе си, разбраха само баща ѝ и Кърди. Момчето стоеше до коляното на краля и галеше врата на големия бял кон. Сър Уолтър и другите войници добавиха по нещо към разказа за Кърди. Дори Лути похвали неговата смелост и решителност.

Кърди мълчеше и спокойно гледаше краля в очите. Майка му, най-отпред на тълпата, слушаше прималяла от удоволствие. Принцесата я съзря.

— А ето и майка му, татко крал! — посочи тя. — Там... Виждаш ли? Тя е толкова добра майка и бе така мила с мен!

Кралят ѝ направи знак да се приближи и всички се отдръпнаха. Тя пристъпи и застана пред краля, а той ѝ подаде ръка, но преди да успее да проговори, принцесата продължи:

— А сега, татко крал трябва да ти съобщя още нещо. Една нощ, доста отдавна, закъсняхме в планината. Кърди прогони таласъмите и ни доведе с Лути у дома. Обещах му целувка, когато се приберем, но бавачката не ми позволи да го целуна. Не желая да наказваш Лути, но искам да ѝ покажеш, че принцесите *трябва* да спазват обещанията си.

— Наистина трябва, дете мое — съгласи се кралят. — Хайде, целуни Кърди.

И той я наклони към момчето.

Принцесата се наведе, прегърна го и го целуна по устата.

— Ето, Кърди, целувката, която ти обещах!

После всички влязоха в къщата. Готвачът бързо се отправи към кухнята, прислужниците се захванаха за работа, Лути облече Айрини в най-хубавите ѝ дрехи, а кралят свали доспехите и наметна пурпурнозлатна мантия. Изпратиха вестоносец да доведе Питър и всички миньори. И започна славно угощение, което продължи дълго след като принцесата бе сложена да спи.

ТРИДЕСЕТ И ПЪРВА ГЛАВА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ

Арфистът — постоянен спътник на краля, свиреше и пееше току-що съчинена балада. В нея се разказваше за принцесата, за таласъмите, за смелостта на Кърди. Изведнъж музикантът замълча с вперени към една от вратите на залата очи. Кралят и останалите гости също се обърнаха натам. В следващия миг през отворената врата влезе принцеса Айрини. Тръгна право към баща си с леко вдигната дясна ръка; показалецът ѝ, както баща ѝ и Кърди се досетиха, се движеше по невидимата нишка. Кралят я сложи на коляното си и тя му прошепна:

— Татко крал, чуваш ли шума?

— Нищо не чувам.

— Слушай! — настоя тя и вдигна пръстчето си.

Кралят се заслуша, всички се смълчаха и също напрегнаха слух, а арфистът държеше арфата в ръце и пръстите му почиваха върху струните.

— Чувам някакъв шум — обяви кралят накрая. — Прилича на далечен тътен. Приближава се. Какво ли е?

Всички вече уловиха бумтенето и бяха готови да скочат на крака, но останаха приковани по местата си. Шумът бързо приближаваше.

— *Какво ли е?* — повтори кралят.

— Според мен нова буря се задава от планината — обади се сър Уолтър.

Кърди бе сложил ухо на земята и още при първите думи на краля се изправи и пристъпи напред:

— Ваше Величество, мисля, че знам какво е. Нямам време за обяснения, опасявам се да не стане прекалено късно за някои от нас, но бихте ли разпоредили всички да напуснат къщата незабавно?

Кралят, най-умният мъж в кралството, знаеше, че понякога първо трябва да се действа, а после да се задават въпроси. Той вярваше на Кърди. Стана веднага, като държеше Айрини на ръце.

— Всички мъже и жени да ме последват — заповяда той и излезе в тъмнината.

Преди да стигнат до портата, шумът прерасна в страхотен тътен, а земята под краката им затрепери. Преди да излезе и последният човек, от вратата на залата се плисна огромна маса мътна вода, която почти ги помете. Все пак успяха да излязат през портата и се отпавиха към планината, а водата потече към долината.

Кърди остави краля и принцесата да се погрижат за майка му, когато пороят ги застигна. Двамата с баща му я бяха подхванали от двете страни и измъкнали на безопасно и сухо място.

Кралят се отдръпна от пътя на водата, изкачи се малко по склона и спря с принцесата на ръце, загледан учудено в разбушувалата се стихия, която вилнееше свирепо в нощта. Кърди се присъедини към тях.

— Е, Кърди? — попита кралят. — Какво е това? Очакваше ли подобно нещо?

— Да, Ваше Величество — и Кърди разказа за втория план на таласъмните. Те смятали, ако не успеят да отвлекат кралската дъщеря, да наводнят мината и да удавят миньорите. После обясни какво бяха направили миньорите, за да осуетят подлите кроежи. Таласъмните бяха освободили всички подводни потоци и водоеми, очаквайки водата да залее мината, разположена по-ниско от тяхното царство в планинските недра. Те съвсем не подозираха за солидния градеж в дъното на галерията. И водата си бе проправила път през тунела, прокопан от таласъмните към къщата на краля. Младият миньор не бе предвидил подобна вероятност, докато не долепи ухо до пода в залата.

Какво да сторят? Къщата изглежда щеше да се срути всеки момент, а водният поток набъбваше с всяка минута.

— Трябва незабавно да тръгваме — реши кралят. — Но как ще стигнем до конете?

— Нека опитам аз — предложи Кърди.

— Добре — съгласи се кралят.

Момчето събра стражата, преведе ги през оградата и така стигнаха до конюшната. Конете бяха подплашени; водата бързо се покачваше — мъжете пристигнаха съвсем навреме. Но нямаше как да ги изведат. Единственият път минаваше през потока, който вече нахлуваше през по-ниските прозорци и вратата. Един мъж можеше да

се справи само с един кон. Кърди яхна белия кралски кон и като поведе останалите, ги изведе на безопасна височина.

— Кърди, виж, виж! — възкликна принцеса Айрини, когато той слезе от коня до краля.

Кърди се извърна: високо във въздуха, някъде над главата на кралския кон, като чисто сребро светеше огромно кълбо.

— О! — смая се той. — Това е лампата на баба ти. Трябва да *помогнем* на жената! Ще отида да я потърся. Къщата може да се срути всеки момент.

— Никаква опасност не грози баба — усмихна се Айрини.

— Кърди, поеми принцесата, докато се кача на коня — разпореди кралят.

Кърди пое принцесата и двамата се загледаха в светещото кълбо. В този момент от него изскочи бяла птица, спусна се с разтворени криле, направи кръг над краля, Кърди и принцесата и отново се стрелна нагоре. Светлината и гълъбът изчезнаха едновременно.

— Ето, Кърди — обади се принцесата, докато момчето я вдигаше, за да я даде на баща ѝ, — баба знае всичко и ни най-малко не се страхува. Обзалагам се, че може да прекоси водата и дори няма да се намокри.

— Но, дете мое — обади се кралят, — ще ти е студено, ако не се облечеш. Кърди, момчето ми, изтичай и вземи някаква дреха за принцесата. Чака ни дълъг път.

Скоро Кърди се върна с голяма кожена наметка в ръце и новината, че потоците влачат мъртви таласъми из къщата. Бяха попаднали в собствения си капан; вместо мината наводниxa своето царство и се бяха издавили. Айрини потрепери, но кралят я притисна към гърдите си. После нареди на сър Уолтър:

— Доведи бащата и майката на Кърди.

— Искам — започна той, когато двамата се явиха, — да взема сина ви с мен. Веднага ще бъде включен в личната ми охрана и го очакват нови повишения.

Питър и съпругата му бяха така смаяни, че успяха само да измърморят някакви благодарности. Ала Кърди заяви ясно и високо:

— Моля ви, Ваше Величество, не мога да оставя майка си и баща си.

— Точно така, Кърди — обади се принцесата. — И аз щях да постъпя така.

Кралят погледна доволно принцесата, после Кърди.

— И аз мисля, че си прав, Кърди — обяви той. — Затова няма да настоявам. Но все някога ще имам възможност да направя нещо за теб.

— Ваше Величество, вие вече ми разрешихте да ви служа. Това е достатъчно — отвърна Кърди.

— Кърди — обади се майка му, — защо не отидеш с краля? Ще се справим и без теб.

— Но аз няма да се справя без вас — заяви Кърди. — Кралят е много великодушен, обаче на него няма да съм и наполовина толкова полезен, колкото на вас. Ако обичате, Ваше Величество, да наредите майка ми да получи нова червена фуста! Отдавна щях да ѝ я купя сам, но таласъмите ми попречиха.

— Веднага щом се приберем, двамата с Айрини ще потърсим най-топлата фуста и ще я изпратим по някой от рицарите.

— Точно така, Кърди — обади се принцесата. — А следващото лято ще дойдем да видим как ви стои, майко на Кърди — добави тя. — Нали така, татко крал?

— Да, обич моя. Надявам се — увери я кралят и се обърна към миньорите:

— Ще се погрижите ли за моите прислужници тази нощ? Надявам се, че утре ще могат да се върнат в къщата.

В един глас миньорите изразиха своето гостоприемство.

Кралят разпореди на прислужниците да слушат момчето, ръкува се с Кърди, с баща му и майка му и пое в звездната нощ заедно с принцесата и цялата свита надолу, край излезлия от коритото си поток.

ТРИДЕСЕТ И ВТОРА ГЛАВА

ПОСЛЕДНАТА ГЛАВА

Другите тръгнаха нагоре по планината и скоро всички се прибраха по домовете на миньорите. Кърди, баща му и майка му взеха Лути със себе си. През цялото време една светлина, чийто произход само Лути не разбра, осветяваше пътя им. Но когато се огледаха, не видяха сребърното кълбо.

Дни наред водата бликаше от вратите и прозорците на кралската къща, дори още няколко удавени таласъма доплуваха на пътя.

Кърди разбираше, че трябва да се предприеме нещо. Поговори с баща си и останалите миньори и всички се заловиха да отворят нови излази. Благодарение на задружните им усилия, скоро успяха. Изкопаха малък канал, който отведе водите изпод кралската къща, и проникнаха в избата. Там намериха множество мъртви таласъми — сред тях и кралицата само с една обувка, гранитната. Водата бе отнесла преградата, която беше попречила на стражите да последват таласъмните. Проходът сега бе широк. Затвориха го здраво и се върнаха да се трудят в мината.

Доста от таласъмните и техните животни успяха все пак да се спасят от наводнението в планината. Но повечето скоро напуснаха тази част на царството, а останалите станаха доста по-добри. Черепите и сърцата им поомекнаха, краката им заякнаха и вече бяха по-дружелюбни към обитателите на планината, дори към миньорите. Ала миньорите бяха безжалостни към всяко таласъмско животно, което се изпречваше на пътя им, и накрая животните напълно изчезнаха.

Останалата част от историята на *Принцесата и Кърди* трябва да запазим за друга книга.

Издание:

Автор: Джордж Макдоналд

Заглавие: Принцесата и таласъмите

Преводач: Ивайла Божанова

Издание: второ

Издател: ИК „Пан“

Град на издателя: София

Година на издаване: 2011

Тип: роман

Редактор: Костадин Костадинов

Художник на илюстрациите: Ники Вукадинова

ISBN: 954-657-238-1

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/6276>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.